Tehnoredactor ADRIAN BUCUR
Grafica VALERIU PANTILIMON
Redactor IONUŢ GURGU
Director MUGUR VASILIU
EDITURA SCARA
Asociaţia Română pentru Cultură şi Ortodoxie
C.P. 1 – 46, Bucureşti
telefon 01/212.76.80; 0723.046.982
internet www.scara.ro

I.S.B.N. 973-85641-4-x
COLECŢIA
Coperta I – Arsanaua mănăstirii Zografu (detaliu) © Ionuţ Gurgu

DESTINUL UNEI GENERAŢII

CONSTANTIN PAPANACE
Mihai Eminescu un mare precursor al legionarismului românesc

CONSTANTIN PAPANACE
Destinul unei generaţii

NAE IONESCU
Fenomenul legionar

BUCURESTI
2002

Introducere

Volumul pe care îl aveţi în mână adună laolaltă – pentru prima oară – trei lucrări deosebit de valoroase pentru biblioteca oricărui român: *Destinul unei generaþii*, *Mihai Eminescu un mare precursor al legionarismului românesc* de Constantin Papanace şi *Fenomenul legionar* de Nae Ionescu. Sunt trei lucrări care dau într-un fel soluţia pentru problema năucitoare cu care se confruntă astăzi românii: raportul între generaţie şi misiunea pe care ea trebuie să o îndeplinească în faţa lui Dumnezeu şi a istoriei. *Într-un fel*, pentru că nouă ne este astăzi greu şi să citim – darmite să înţelegem – rândurile mărturisitoare ale premergătorilor noştri – iar de curând ne sunt prin lege interzise lecturile care ne apropie chiar şi cu un pas de conştiinţa apartenenţei la un neam, la o generaţie, de conştiinţa misiunii noastre ca generaţie în interiorul neamului.

Onestitatea textelor ca şi a autorilor nu pot fi puse la îndoială nici un moment. Se cunosc puţine despre lucrurile pe care le veţi întâlni în acest volum şi aceasta tocmai pentru că s-a urmărit şi se urmăreşte sistematic înlăturarea lor – spunem din nou: astăzi aceste lecturi au fost interzise prin lege, fapt care arată nimic altceva decât imposibilitatea de a contracara, de a opri interesul românilor pentru problema mântuirii ca generaţie – ca neam – şi valabilitatea lor în ultimă instanţă.

Destinul unei generaþii este o lucrare care vine să definească noţiunea de „generaţie”, folosind ca model generaţia interbelică. Prin aceasta rândurile lui Constantin Papanace au astăzi valabilitate pentru noi. Nu este un manifest ci este o „poveste” care are ca personaj principal generaţia din care a făcut parte şi autorul: o generaţie care şi-a înţeles menirea şi care poate fi numită ultima generaţie românească, ea însăşi apărută într-un mod surprinzător într-o lume care se definea, ca şi lumea contemporană nouă, prin lipsa de interes pentru Împărăţia Cerului. Spre deosebire de noi însă, generaţia despre care vorbeşte Constantin Papanace a cunoscut frământările metafizice, ideologice şi mistice, a pornit – cu alte cuvinte – în căutarea lui Dumnezeu, pe Care, credem noi, L-a aflat.

Foarte arareori se vorbeşte despre generaţie iar atunci când este folosit termenul apare cu înţeles impropriu, altfel spus, noţiunea de „generaţie” are astăzi un înţeles cu totul confuz.

După cum am mai spus şi în alt loc, generaţia se defineşte prin asumarea sau raportarea la câteva valori esenţiale pentru un anumit popor. Pentru români aceste valori sunt Dumnezeu şi neamul românesc. Dumnezeu înseamnă Sfânta Treime iar neamul este alcătuit din totalitatea persoanelor – vii sau trecute în rândul celor drepţi – care trăiesc româneşte, trăiesc având ca repere fundamentale credinţa şi tradiţia poporului român.

Cu alte cuvinte nu toţi cei care ocupă spaţiul unui stat – spaţiu delimitat politico-administrativ – înseamnă neamul. Trăitorii în spaţiul statului român sunt cetăţeni români care nu formează nici poporul – formă de actualizare a neamului – şi nici nu fac parte din neam.

Astfel, se poate spune, fără tăgadă, că noi facem parte dintr-o anumită generaţie doar în măsura în care ne înţelegem rostul şi misiunea

faţă de Dumnezeu şi faţă de istoria noastră ca neam; altfel ne putem numi leat sau oricum altfel, nu însă generaţie.

Destinul unei generaþii este „povestea” generaţiei interbelice care a înţeles care îi este menirea şi misiunea. Se ştie foarte puţin despre această generaţie, deşi cu toţii am avut, prin bunicii noştri, legături cu ea.

Este vorba despre generaţia care şi-a asumat suferinţa – trăind mulţi ani în puşcăriile comuniste – şi moartea pentru neamul în care s-a ivit. Cu atât este mai valoroasă lucrarea de faţă cu cât astăzi valorile esenţiale ale neamului românesc sunt mai ridiculizate, cu cât ceea ce înseamnă valoare pentru neamul românesc astăzi nu mai înseamnă nimic pentru noi.

Mihai Eminescu un mare precursor al legionarismului românesc – aparţine tot lui Constantin Papanace.

Multe s-au spus despre Eminescu – de la lucruri comune, la lucruri de o deosebită fineţe, observaţii şi studii care practic nu pot fi cuprinse într-o simplă prezentare. Unele adevărate, altele pe cât de elaborate pe atât de fanteziste. Din păcate însă, tot acest demers de a-l arăta „cumva” pe Eminescu a fost făcut cu predilecţie doar asupra unei părţi a operei – trebuie spus că nici până acum, anul 2002, nu au fost publicate integral caietele (scrierile) semnate Eminescu. Selectarea anumitor părţi a fost asumată

rând pe rând pe temeiuri estetice, literare, politice, şamd – iar partea operei eminesciene asupra căreia s-a răsfrânt analiza exegeţilor a fost cea literară. Poezia este cea care astăzi îl ţine în conştiinţa românilor pe cel căruia, întrun fel de batjocură, i s-au atribuitcalitatea sau calificativul de „luceafăr al *poeziei româneºti*”, „*poet* naţional” şcl. Batjocură, pentru că nimic nu poate fi mai cinic decât să desconsideri ceea ce el însuşi considera ca esenţial, să treci cu vederea peste ceea ce el avea mai de preţ: credinţa sa şi crezul său de român. Ori acestea nu pot fi nici întrezărite, necum văzute din partea poetică a vieţii sale. Un cititor onest se poate întreba, pe bună dreptate, dacă acestea au existat, dacă Eminescu a fost într-adevăr creştin ortodox şi român – de altfel aceasta a fost o temă de discuţie începând cu epoca contemporană lui – şi dacă el şi-a apărat cu adevărat neamul.

Fără îndoială cea mai mare nedreptate care i-a fost făcută a fost aceea de a crea o imagine cu totul falsă despre el, imagine ale cărei consecinţe el însuşi le-a trăit, faţă de care a luat atitudine – fapt care a fost interpretat de „exegeţi” ca dovadă a nebuniei sale.

Care e calea pe care am putea să ne apropiem de Eminescu?

Pur şi simplu trebuie alungată imaginea pe care, de la Iacob Negruzzi şi Titu Maiorescu, cu mici excepţii, o invocă şi o evocă toţi cei care spun sau au spus lucruri despre el. După cum mărturiseşte un prieten apropiat lui, Eminescu nu era o prezenţă plăpândă şi bolnăvicioasă, nu era un melancolic neîmpăcat, nu stătea cu degetul la tâmplă admirând apusul sau răsăritul de soare, nu era un taciturn, nu trăia cu capul în nori departe de ceea ce se petrecea în politica a cărei ţintă era chiar fiinţa naţională, nu era un sărăntoc, nu era un neînţeles despre care puţină lume ştia în ţară, nu era „poetul neînţeles…”

Ci era un bărbat „de statură herculeeană”, căruia îi plăcea să discute aprins, care iubea pătimaş şi care nu putea fi călcat pe bătături fără ca acest lucru să rămână nepedepsit bărbăteşte.

Eminescu avea intrare la palat oricând şi este cunoscut dialogul dintre el şi regina Carmen Sylva „alteţă sunteţi regină dar nu regina poeziei”, replică dată la o recepţie care a avut loc la palat.

Era recunoscut de către contemporani ca rege al poeziei dar şi ca cel mai lucid analist, ca cel mai important gânditor al epocii, sub toate aspectele – de la cel literar, pe care el punea în cea de-a doua parte a vieţii

8

atât de puţin preţ, până la cel de cunoscător al limbilor moarte, sau poate mai bine ar fi să spunem, până la acel de contabil, de administrator – calculul pe care l-a făcut pentru bugetul ţării, arătând incapacitatea şi reaua credinţă a guvernanţilor de atunci, este impecabil din punct de vedere al finanţelor.

Eminescu avea o plăcere nemăsurată să joace jocurile noastre populare.

Eminescu a fost administrator al Sfintei Mănăstiri Neamţu, chiar în perioada în care era considerat nebun incurabil – nu ne întrebăm, cine ar pune ca administrator al celei mai importante mănăstiri un nebun, nu ne întrebăm nici de ce Iacob Negruzzi îl consideră nebun pe motiv că propovăduia numele lui Hristos tuturor celor pe care îi întâlnea în cale, cunoscuţi şi necunoscuţi; nu ne întrebăm multe…

Cultura română va fi în imposibilitatea de a-şi înţelege propriai menire atâta timp cât nu se va face lumină *în* Eminescu. Atâta timp cât nu va fi publicat de la un capăt la celălalt, fie doar şi pentru simplu motiv că el a fost – după cum a spus Petre Ţuţea – „Românul absolut”.

Nu e locul, pentru noi, să ne întrebăm în rândurile de faţă de ce şi cine a avut interesul ca să ajungă până la noi această imagine atât de deformată a sa.

Un răspuns implicit îl dă lucrarea *Eminescu un mare precursor al Miºcãrii Legionare*, cuprinsă în volumul pe care îl aveţi în mână. E mai bine să trecem la rândul nostru sub tăcere această monstruozitate care ar sminti şi pe cei mai îmbunătăţiţi dintre noi. Ne ajunge să arătăm prin lucrarea lui Constantin Papanace doar câteva dintre lucrurile care ar putea să ni-l aducă mai aproape în înţelegerea noastră pe Eminescu.

Cu un calm remarcabil, pentru un cunoscător al discursului, Constantin Papanace urmăreşte, enunţă şi descrie cu mare bun simţ, trăsăturile care definesc gândirea social politică a lui Mihai Eminescu şi cea a lui Corneliu Zelea Codreanu.

Ca urmare a deformării imaginii lui, este un punct comun astăzi pentru cea mai mare parte a criticilor şi exegeţilor, că Mihai Eminescu înseamnă doar poezia. După cum am spus deja aceasta este o perspectivă cel puţin rău intenţionată.

9

Luate punct cu punct etapele care au condus – atât cât cunoaştem – gândirea lui Eminescu pe parcursul vieţii sale, relevate în articolele din *Timpul* – atât ni s-a păstrat – sunt uşor de recunoscut în gândirea şi fapta lui Corneliu Zelea Codreanu.

Consecinţa firească a propagandei atee – în varianta ei comunistă – este producerea unor reale mutaţii în mintea şi în sufletul românilor; aşa încât *cetãþeanul român* de astăzi chiar se indignează când aude citite de guri străine rânduri care contravin într-un fel sau altul ideologiei

revoluţionar atee – sub formă paşoptistă sau comunistă sau oricare alta – care guvernează lumea de mai bine de două secole; se indignează însă nu de cutezanţa detractorilor ci de „greşeala poetului”! Mai mult: încearcă să ascundă aceste „erori ale poetului” (care ca orice poet trăia într-un turn de fildeş, într-o altă lume numai a lui şamd). Încă o dată, nu-i de mirare, mecanismele psiho-sociale funcţionează, propaganda atee paşoptistă, comunistă şi cea de astăzi – căreia ar trebui să i se dea un nume – îşi arată roadele, produsul: cetăţeanul încadrat în lupta pentru pacea universală care doar întâmplător s-a născut creştin ortodox şi român şi care are ca principală funcţie „progresul omenirii”. Nu insistăm asupra acestui produs al oligofreniei universale, asupra acestui debil mintal şi sufletesc care îşi calcă în picioare valorile fundamentale fără să le cunoască măcar, care îşi neagă credinţa şi scuipă pe mormintele strămoşilor săi – aceasta ar putea să o facă secole la rândul, începând de acum, anatomo-patologia.

Ceea ce ne semnalează studiul lui Constantin Papanace este că mai departe un pas de Eminescu, Corneliu Codreanu a avut puterea şi curajul de a arăta românilor că esenţială este trăirea şi cultivarea valorilor care apropie de Hristos, care sunt în linia neamului, că aceasta este singura cale, *dată*, care ne-a fost pusă în „bagaj”, de la începutul lumii, nouă românilor. Calea mântuitoare, pe care Corneliu Codreanu a descris-o, pentru generaţia interbelică, în termeni realişti.

Produsul înlocuitor, *mutantul român*, după ce şi-a mutilat pe unul dintre cei mai importanţi gânditor, după ce şi-a ucis la propriu unul dintre cei mai importanţi conducători din istorie acum se bucură şi participa activ la batjocorirea memoriei lor. Acesta este profilul românului actual.

10

Constantin Papanace se opreşte însă la a arăta continuitatea între Eminescu şi Codreanu, prin practicarea şi gândirea românismului la primul şi prin încrederea în misiunea românilor faţă de Dumnezeu şi istorie şi trasarea coordonatelor mântuitoare pentru generaţia interbelică, la cel de-al doilea.

Cea de-a treia parte a volumului pe care îl aveţi în faţă, *Fenomenul legionar* a cunoscut tiparul întâmplător, fiindcă el nu a fost conceput pentru a fi legat între coperţile unui volum. Substanţa lui este un număr de conferinţe ţinute de Nae Ionescu în temniţă – menirea lui de profesor şi îndrumător al generaţiei interbelice a cunoscut în cadrul concentraţionar o formă nouă. Sunt cuvinte de îmbărbătare într-o analiză lucidă, pentru tinerii studenţi şi intelectuali închişi de către Carol al II-lea.

Avea sau nu dreptate Profesorul atunci când spunea că „…”? A înţeles oare bine situaţia sub presiunea căreia stătea întreaga generaţie, în fapt întreg poporul român?

Ce anume nu ştia el , faţă de noi, cei de-acum? Cred că în primul rând nu ştia, pentru că nu avea cum să ştie deznodământul – poate doar intuia puterea tineretului de a suferi, de a locui puşcăriile celui rău.

Multe sunt lucrurile care se cer ştiute despre puşcăriile secolului trecut; puţine sunt vocile care mai îngaimă ceva despre jertfa tineretului român, despre puterea de a spune nu ateismului în plină ascensiune. Nu

ne întrebăm aici de ce istoria este aşa. Vom nota însă câteva gânduri despre *casa* tineretului român pentru mai bine de douăzeci de ani, adică despre temniţă.

Acasa celor care „n-au avut tinereţe”, *acasa* celor care au plecat din lumea care zâmbea la soarele comunismului şi care urma să construiască, schimonosind-o, România comunistă, *acasa* celor care au avut puterea imensă ca până la sfârşit să-şi iubească călăii. Poate că dacă ar mai fi trăit mamele tinerilor care au umplut temniţele româneşti pentru păcatul de a-şi fi iubit neamul şi credinţa, văzduhul ţării ar fi plin de blesteme. Sau poate doar de rugăciuni.

Puşcăria a însemnat însă şi o şcoală de nepreţuit pentru formarea şi desăvârşirea tinerilor, prin practicarea suferinţei. A fost ultima şi cea mai dificilă încercare a generaţiei care în libertate se pregătise pentru jertfă.

11

Prelegerile lui Nae Ionescu care alcătuiesc lucrarea *Fenomenul legionar*, au fost ţinute *acasă*, *acasa* de la Miercurea Ciucului. Profesorul în faţa camarazilor – mulţi dintre ei foştii săi studenţi la Universitatea din Bucureşti – foloseşte un ton neobişnuit pentru o catedră universitară. Nu este doar analistul lucid şi precis al realităţii, ci şi luptător angajat care nu se îndoieşte nici o clipă de izbândă. Prelegerile au fost ţinute după asasinarea lui Corneliu Zelea Codreanu, într-un moment în care cei mai mulţi dintre tinerii angajaţi în lupta tineretului român erau căzuţi în deznădejde. Nici o clipă nu se simte deznădejdea în tonul Profesorului. Tinerii de altădată, astăzi mult mai puţini şi bătrâni, îşi amintesc cu claritate puterea care le-a fost dată de aceste cuvinte.

Fenomenul legionar trebuie citit cu atenţie. Nimic nu trebuie să stea în calea adevărului pe care nici o propagandă nu-l poate modifica – ci doar poate crea o imagine a adevărului, o închipuire, un fals. Oricare ar fi preţul avem obligaţia să ne cunoaştem istoria, să ajungem la adevărul istoric pentru a putea să accedem la Adevărul mântuitor – nici o lege nu poate opri acest parcurs, îl poate doar amâna.

Apariţia acestor trei lucrări este deosebit de importantă şi doar pentru că lupta cetăţeanului republicii universale, care se crede născut întâmplător creştin ortodox şi român, împotriva lui Hristos şi a neamului românesc cunoaşte astăzi forme de o violenţă nemaiîntâlnită. Mai mult ca în revoluţia de la 1848 – mişcare cu funcţie funciarmente anticreştină şi ca urmare antiromânească – astăzi humanoidul român participă complice la distrugerea a însuşi temeiului fundamental al propriei existenţe: mântuirea neamului românesc spre slava Sfintei Treimi.

La sfârşitul lecturării acestui volum vă va apărea într-o lumină cu totul nouă chiar noţiunea de legionar, atât de blamată şi huiduită de comunişti şi astăzi de neocomunişti. Veţi afla şi care sunt motivele acestei uri atavice, fără precedent în istoria românilor acompaniată de o campanie de presă care nu are ca punct comun comunismul ci… veţi vedea ce.

Mugur Vasiliu

CONSTANTIN PAPANACE

MIHAI EMINESCU

Câteva vorbe

Un text cu asemenea titlu *„Mihai Eminescu – un mare precursor al legionarismului românesc”*, e menit să şocheze pe cei mai mulţi dintre noi, lăsându-ne să credem că avem de-a face cu o încercare de a se legitima prin Eminescu Mişcarea Legionară. Ba, mai mult chiar, fiind Eminescu abia un precursor, fie el şi mare, dar tot precursor, s-ar înţelege că ideilor acestuia le-a fost dat să se limpezească şi să se împlinească într-un tot coerent şi unitar abia prin doctrina legionară!... Hotărât lucru, acest titlu va supăra multă lume, înainte chiar de a deschide cineva această carte şi de a citi din ea măcar câteva rânduri.

În realitate, miza, mărturisită, a acestui text este cu totul alta şi anume să demonstreze că Mişcarea Legionară nu reprezintă o formă fără fond, cum atâtea s-au succedat, o formă împrumutată de la nemţi sau de la italieni, aşa cum a fost sistematic catalogat legionarismul de analiştii săi mai mult sau mai puţin conştienţi de falsul în care se înscriau astfel. Ci, susţine Constantin Papanace, respingând acuzaţia că legionarii s-ar fi inspirat *„de la focare strãine de structura ºi sufletul neamului nostru”* mişcarea legionară ar fi fiind *„singura miºcare politicã din România, în a cãrei doctrinã converge tot ce a fost mai autentic în simþirea ºi gândirea româneascã. Printre precursorii ei se pot numãra cele mai reprezentative figuri din istoria noastrã naþionalã, în frunte cu marele Eminescu”*.

Evident, autorul e de înţeles când făcea asemenea aprecieri: momentul era festiv – se sărbătorea centenarul naşterii poetului, iar textul era rostit în faţa unor camarazi... Mai greu le va fi cititorilor de azi să prizeze asemenea superlative. Din fericire însă, nu ele dau tonul cărţii. Ci cartea pe care ni s-a oferit cinstea de a o însoţi cu aceste vorbe premergătoare ne oferă, înseriate conştiincios, în rezumat, ideile politice ale lui Eminescu şi doctrina legionară, atâta cât a apucat să se înfiripe în perioada interbelică cea atât de zbuciumată, toate într-o prezentare sintetică, inspirată, cu vădite virtuţi didactice, de a cărei utilitate publică, repet, publică, nu

mai încape vorbă acum, după ce au căzut toate tabu-urile şi idiosincraziile care au făcut gloria culturii şi ideologiei bolşevice.

Fără a fi un specialist, ci doar un cititor mai insistent al publicisticii eminesciene, mă încumet să afirm că Constantin Papanace oferă cititorilor un rezumat corect (ca să nu spun mai mult) al gândirii politice a marelui poet. Pentru cine doreşte să afle care au fost obsesiile politice ale poetului, marile idei directoare ale prestaţiei sale gazetăreşti – subiect cu grijă evitat în manualele şcolare şi universitare – cartea de faţă este un îndreptar uşor de consultat, de parcurs şi de însuşit.

Textul de faţă cuprinde şi un compendiu aproape oficial – Constantin Papanace fiind printre cei mai îndreptăţiţi să-l facă, al ideilor politice în numele cărora legionarii îşi revendică locul lor în istoria ţării. Cercetarea ştiinţifică a fenomenului legionar, blocată până azi, e pe cale să demareze. Adică acea cercetare care va fi preocupată de un singur comandament: al adevărului. În lipsa rezultatelor cu care se va încheia cercetarea aşadar

ştiinţifică a legionarismului, ne este greu să apreciem acurateţea imaginii pe care ne-o impune Constantin Papanace asupra doctrinei legionare. Plăteşte ea oare, în formularea dată de Constantin Papanace în 1950, un tribut inevitabil democraţiei occidentale, ajustându-se după aceasta cât de cât? Şi cât sunt de forţate – sau nu! – similitudinile cu textele eminesciene?

La aceste întrebări şi încă la multe altele este prea devreme să dăm un răspuns. Este prea devreme căci avem de recuperat atâta amar de ani, mai mult de o jumătate de veac, ani de min-ciună bine, impecabil organizată, care ne-a ţinut departe de cunoaşterea, înţelegerea şi justa preţuire a doctrinei legionare. Tentaţia publicului de azi, după modelul sau principiul românesc al columnei lui Brâncuşi, ar fi să acrediteze fără nici un examen critic tot ce se spune de bine despre legionari. Greşeală cu care n-am face decât să încununăm noianul de minciuni, împlinindu-i menirea diabolică. De aceea, nu ne vom grăbi să subscriem afirmaţiei ce se face în această carte, afirmaţie care conţine în ea supremul elogiu pe care şi-l poate face o doctrină românească politică: descendenţa din Eminescu. Mihai Eminescu, precursor al legionarismului... Acest veritabil *nec plus ultra* corespunde oare adevărului ?

Mulţi vor citi cărţulia lui Papanace şi vor rămâne indecişi, dânduşi seama că răspunsul la întrebarea de mai sus ne obligă la un efort de

documentare inaccesibil cititorului de rând. Pentru cititorul specialist, istoric şi/sau politolog, această între-bare sună ca o provocare. O provocare la care este obligat să răspundă. În disputa care se naşte astfel, să sperăm că vor fi folosite numai procedeele regulamentare: buna credinţă, onestitatea, pasiunea pentru adevăr, patima şi pătimirea întru adevăr! Ca impresie generală, dedusă atât din lectura acestui text, cât şi din ce mai cunoaştem despre Constantin Papanace, buna credinţă, onestitatea şi pasiunea pentru adevăr nu îi sunt deloc străine lui Constantin Papanace. Ci dimpotrivă, îl definesc. Să sperăm că între aceste coordonate vor evolua şi cei ce se vor apuca să verifice, să cerceteze în amănunt, cu toate documentele pe masă, la vedere, ipoteza tulburătoare, bulversantă, că Eminescu este un precursor al legionarilor!

Paginile care urmează ne obligă să luăm în serios atare ipoteză şi să o cercetăm fără nici o idee preconcepută.

Ion Coja

Lămurire

În acest volum se reproduce o conferinţă ţinută la 15 ianuarie 1950, cu ocazia comemorării a unui veac de la naşterea lui Mihai Eminescu. După cum se poate vedea şi din întreaga ei structură, această conferinţă a fost croită pentru un cerc mai restrâns de prieteni, care sunt însufleţiţi de aceeaşi neclintită credinţă în învierea Neamului Românesc. Dacă totuşi astăzi, publicând-o, ţin să împărtăşesc unui cerc mai larg de cititori gândurile exprimate atunci, aceasta o fac împins de necesitatea de a arăta cât de nedreaptă este acuzaţia adusă credinţei legionare că s-ar fi inspirat *„de la focare strãine de structura ºi sufletul neamului nostru”*. Cum se va vedea din cele expuse, nu numai că Mişcarea Legionară nu s-a inspirat de la *„focare strãine”* dar, poate este singura Mişcare politică din România, în a cărei doctrină converge tot ce a fost mai autentic în simţirea şi gândirea

românească. Printre precursorii ei se pot număra cele mai reprezentative figuri din istoria noastră naţională, în frunte cu marele Eminescu.

După ultimul război, atacurile împotriva Mişcării Legionare pe tema inspiraţiei sale străine s-au reluat cu mai multă insistenţă. Acest fapt ne face să presupunem că unii oameni cred că şi-ar putea crea un merit din această atitudine, de pe urma căreia speră să capteze anumite bunăvoinţe aducătoare de avantaje de tot felul. Evident, dacă, în loc de afirmaţii gratuite şi insinuări perfide, s-ar fi căutat în mod obiectiv, cu argumente şi probe, să se dovedească această pretinsă influenţă străină, problema ar fi prezentat un interes atât din punct de vedere istoric, cât şi din punct de vedere politic. Oricum, discuţia ar fi căpătat un sens pozitiv.

Este un lucru cunoscut că orice manifestare omenească şi cu atât mai mult o manifestare politică, oricât de originală şi revoluţionară ar părea ea, nu se poate sustrage de sub influenţa unor factori principali, pe care Hippolyte Taine i-a identificat în rasă, mediu şi conjunctură istorică. O izolare totală de aceste realităţi de bază ar însemna însăşi ruperea propriilor rădăcini. Un asemenea fapt ar lipsi-o de seva vieţii şi

i-ar imprima un caracter artificial şi utopic. În orice caz, n-ar putea deveni o mişcare politică vie, în adevăratul înţeles al cuvântului.

Evident, privind chestiunea prin prisma absolutului, nici Mişcarea Legionară n-a putut scăpa de unele influenţe ale conjuncturii politice în care s-a născut. *„Geneza ei în România trebuieºte cãutatã în criza spiritualã, politicã ºi socialã, care de mult frãmânta societatea modernã, cu manifestãri specifice în þãrile de structurã agrarã ºi pastoralã din Sud-Estul European. Ca fenomen însã, ea s-a conturat dupã primul rãzboi mondial, fiind o reacþiune a organismului naþional faþã de nihilismul rusesc ce îºi gãsise expresia cea mai violentã în revoluþia bolºevicã din toamna anului 1917. A fost deci, în primul rând, un act reflex de conservare, o zvâcnire a instinctului naþional într-o societate condusã de o elitã degeneratã, anemiatã în credinþã, roasã de corupþie, scepticã, frivolã, deºelatã în concepþii ºi cu resorturile sufleteºti relaxate, fapt care o fãcea incapabilã de a trezi ºi a mobiliza energiile pentru a înfrunta primejdia eurasiaticã. Sub acest aspect, corelaþia cu celelalte miºcãri revoluþionare cu tendinþe de virilizare naþionalã ºi întãrirea puterii statale, cum erau Fascismul italian ºi Naþional-socialismul german, este evidentã, fiind expresia uneia ºi aceleiaºi necesitãþi a momentului istoric”*.*

Dar problema care se pune nu este de natură absolută. Ea se circumscrie într-un cadru relativ, şi anume: dacă influenţele de conjunctură pe care le-a primit organismul politic au fost de aşa proporţii încât să-i fi alterat însăşi structura sa intimă. Cu alte cuvinte, dacă factorul *„moment istoric”* înăbuşe, prin hipertrofia sa, impulsurile ancestrale ale rasei, care oferă suportul şi necesităţile specifice ale mediului, deformând astfel coloana vertebrală a unei normale dezvoltări istorice. Pe acest plan, se poate afirma fără exagerare că Mişcarea Legionară este, în comparaţie cu celelalte mişcări sau partide politice din România, cea mai autentic românească. Aceasta se datoreşte faptului că ea a pus accentul pe năzuinţele fireşti ale naţiei, ţinând seamă de tradiţiile ei străvechi, îmbibate de spiritualitate creştină. Este poate singurul organism politic din Europa, care nu s-a prins în vârtejul curentelor ateiste, materialiste sau păgâne,

ce au bântuit şi bântuie societatea noastră contemporană.

* Pentru mai multe amănunte, vezi Verianus: *Concepþia de viaþã ºi stilul de luptã Legionar*.

Ar fi greu în cadrul restrâns al acestei prefeţe, să arăt pe larg copleşitoarele influenţe străine, pe care le-au suferit aşa zisele partide istorice, atât în ceea ce priveşte doctrina, cât şi practica lor de guvernare. O vom face cu alt prilej, dacă va fi nevoie. Deocamdată, ne vom mărgini să reamintim unele lucruri, suficiente pentru a arăta cât de imprudent este din partea oamenilor din aceste partide de a zgândări chestiuni în care ei sunt atât de vulnerabili.

Este cunoscută graba şi superficialitatea cu care s-au luat de-a valma ideile liberalismului apusean precum şi naivitatea şi lipsa de discernământ cu care s-a încercat transplantarea lor pe un fond naţional şi într-un mediu social atât de diferit prin tradiţie, structură economică şi evoluţie istorică. De asemenea, se cunosc situaţiile groteşti ce s-au creat prin nesocotirea realităţilor naţionale. Toată această operaţiune de imitare a fost pe cât de tragică din punct de vedere politic, pe atât de comică din punct de vedere estetic. Latura tragică a fost pusă în evidenţă de Eminescu – cum se va vedea şi din citatele reproduse aici – cu o putere de argumentare şi vigoare de stil neîntrecute până acum, pe când latura comică a inspirat nesecata vervă a lui Caragiale, ai cărui eroi – din fericire sau nefericire – nu lipsesc în acest amărât şi trist exil.

Evident, amintind aceste lucruri nu ne gândim să contestăm părţile bune, pe care le-ar conţine doctrina liberală în sine, mai ales când ea se aplică la o fază corespunzătoare din evoluţia socială a unui popor. Cu atât mai mult, nu avem intenţia de a nega valoarea acelor realizări temeinice, care stau la însăşi temelia României Moderne.

Dar, pentru a ne menţine în cadrul obiectivităţii, trebuie să subliniem că aceste realizări n-au fost fructul unui sistem politic falsificat în esenţa lui şi caricaturizat prin imitaţie de suprafaţă. Ele se datorează în mare parte ţinutei austere şi simţului de măsură şi echilibru, de care a dat dovadă Regele Întemeietor.

Trecând peste pleava *„patrioþilor de meserie"* şi dincolo de vârtejul gunoaielor răscolite de demagogia iresponsabilă care bântuia într-un stat abia închegat, el a ştiut să-şi aleagă şi să promoveze o pleiadă de oameni politici ca Brătienii, Kogălniceanu, Catargi, Petre Carp, Titu Maiorescu etc., al căror instinct naţional nu s-a lăsat derutat de fanfaronada *„canaliei de pe uliþi"*. Dar aceasta n-a putut împiedica totuşi ca răul, pe care îl conţinea

sistemul în sine, îmbibat cu atâtea influenţe nesănătoase străine, prin intermediul levantinilor noştri, să facă ravagii în viaţa publică românească. Focarele corupţiei s–au încuibat pe la toate încheieturile statului. Şi a fost suficient ca la tron să vină un rege corupt şi dezechilibrat, care să promoveze oameni de aceeaşi speţă, pentru ca tot ce s–a făcut cu atâta trudă să se năruie în scurt timp. Falsitatea şi putreziciunea sistemului au apărut în toată goliciunea lor, mai ales în momentele de criză.

Dar influenţele străine nu s-au mărginit numai la Partidul Liberal. Nenorocirea a fost că nici Partidul Ţărănesc, apărut ca mişcare politică pe la

sfârşitul primului război mondial, nu s-a putut sustrage unor copleşitoare influenţe străine, venite de data aceasta dinspre răsărit. Acest lucru pare cu atât mai puţin de înţeles cu cât Partidul Ţărănesc luase ca principal suport politic *þãrãnimea*, adică clasa cea mai numeroasă şi mai autentic românească,
iar unii din fondatorii săi, crescuţi în şcoala naţionalismului semănătorist şi distinşi pe câmpurile de bătaie, păreau cei mai indicaţi, după consumarea mitului averescan, să promoveze spiritul născut în tranşee, în urma dezastrelor
provocate de corupţia şi inaptitudinea cadrelor Partidului Liberal. Teoretic, cele două mari reforme – împroprietărirea ţăranilor şi sufragiul universal – au fost proclamate; acum, se cerea aplicarea lor sinceră spre a satisface setea
de dreptate a ţărănimii şi a consolida Statul Român abia întregit, pentru a putea face mai bine faţă primejdiei de moarte bolşevică.
Conducătorii noului partid, însă, n-au sesizat acest lucru, pe care l-a intuit încă din 1919 Corneliu Codreanu. Luaţi de snobismul modei, după care *„lumina vine de la rãsãrit”* şi *„stânga are viitorul”*, au început să se îndoctrineze, pe nerăsuflate, cu poporanismul administrat de Constantin Stere* , care în ultima analiză îşi trăgea seva din diferite curente slavofile ruseşti din veacul al XIX-lea şi, în mod deosebit, de la ideologia lui Herzen şi Cernyscevschi. Această ideologie, inspirată de un vag socialism agrar, avea mulţi aderenţi printre tinerii studioşi Iugoslavi (Slavi de la Sud) de origine aproape în întregime ţărănească. Odată stabilite afinităţile ideologice, n-a fost greu să se ia legături politice cu organizaţia ţărănească internaţională, la 1921, de Alexandru

* Ironia soartei a făcut ca tocmai C. Stere care, cum se ştie, a fost un înver-şunat adversar al panslavismului ţarist, să pună premise ce tind să favori-zeze acelaşi panslavism, sub altă formă.

Stamboliski (Bulgaria), Antonin Svehla (Cehoslovacia) şi Vicenty Witos (Polonia). Poate ideologia politică a făcut pe Ţărăniştii noştri să nu vadă că, dincolo de preocupările de ordin social, se dospeau şi anumite planuri de uniune a popoarelor slave preconizată pe criterii de rasă de către aşa zisa *„Internaþionalã Verde”*. Această orientare a fost denunţată de celelalte partide în frunte cu Partidul Liberal ca foarte dăunătoare intereselor permanente româneşti.
Aşadar, într-un moment de criză, ca cel provocat de revoluţia bolşevică imediat după Primul Război Mondial, noul Partid Ţărănesc nu numai că n-a reacţionat contra primejdiei de la răsărit, aşa cum a făcut tineretul
la 1922, dar a adoptat poziţii care, în ultima analiză, favorizau întinderea acestei primejdii. Mai târziu, după fuziune, a fost meritul Partidului Naţional din Ardeal, format în şcoala lui Simion Bărnuţiu şi Andrei Şaguna, dacă aceste dăunătoare alunecări au mai fost înfrânate. Pare însă că, deficienţa congenitală imprimată de inspiraţia *„de la focare strãine de structura ºi sufletul neamu-lui nostru”* a rămas chiar atunci când protagoniştii principali ai acestei orientări – Constantin Stere, Nicolae Lupu, Ralea etc. – aflaţi în contrast cu *„Domnul Preºedinte”*, cum obişnuiau să-i spună ei lui Iuliu Maniu, s-au desprins din Partidul Naţional Ţărănesc. Poate aşa se explică de ce s-a reluat, cu atâta uşurin-ţă, vechiul drum abandonat, care, cum am

văzut, a fost deter-minat tot dintr-un spirit de imitaţie străină.

După ultimul război, partidele noastre aşa zise *„istorice”*, s-au încadrat în internaţionalele, cu care au afinităţi ideologice. Astfel, la 4 Iulie 1947 s-a reconstituit la Washington *„L’Union Internaþionale Paysanne”*, la care a aderat Partidul Naţional Ţărănesc; iar în iulie 1949 Partidul Liberal român a participat la Congresul *„Internaþionalei Liberale”*, care s-a ţinut la Londra. Poate asemenea tendinţe de colaborare să se dovedească necesare, în conjunctura politică actuală, când se discută atât de mult despre înfăptuirea *„Uniunii Europene”*. Ar fi, deci, un lucru de înţeles. Dar tocmai pentru aceasta par mai stranii acuzaţiile aduse Mişcării Legionare, care, nu numai că n-a suferit influenţe străine în ideologia sa, dar nici n-a aderat până acum, la vreo organizaţie internaţională. Desigur, la baza tuturor acestor acuzaţii şi insinuări trebuie căutat acel complex de inferioritate, pe care înţelepciunea populară l-a redat în zicala *„zi-i mamã...ºi gheboasã!”*

Ar fi o operaţie destul de penibilă să reproducem aici toate acuzaţiile sau insinuările de această natură, care s-au făcut împotriva Mişcării Legionare. În aceste momente grele, când se simte mai mult ca oricând nevoia de a se cultiva un spirit de concordie printre Români, leam fi trecut cu vederea – aşa cum am făcut şi până acum – dacă nu s-ar fi observat o persistenţă diabolică de a mânji onoarea unei întregi generaţii de luptători, poate cea mai curată şi mai idealistă din istoria României Moderne.

Pentru a ilustra cu câtă uşurinţă – ca să nu spunem lipsă de sentiment de răspundere – scriu şi vorbesc oameni care au jucat, s-au vor să joace, roluri de vază în viaţa noastră publică; vom da câteva exemple. Scrie, de pildă, Dl. N. Petrescu-Comnen, diplomat de carieră şi fost ministru de externe în guvernul lui Carol al II-lea, care poartă răspunderea asasinării lui Corneliu Codreanu şi a celorlalţi martiri legionari, următoarele:

„Garda de Fier, fruct hibrid al Naþional-socialismului ºi al Bolºevismului, primea din afarã inspiraþii ºi subsidii” (N. Petrescu-Comnene: *Suggerimenti per la pace*, pag. 132, Editura Mondadori); iar în altă parte îşi exprimă regretul că, nici măcar guvernele de salvare publică (n.n. cu acest eufemism distinsul diplomat vrea să camufleze clicile tiranice ale fostului rege Carol al II-lea) constituite în 1938 şi 1939 n-au reuşit să extirpeze mişcarea subversivă (*I Responsabili*, pag. 66, Editura Mondadori). Şi după ce face asemenea afirmaţii grave, Dl. Comnen nu crede că este necesar de a produce şi probele cuvenite pentru a le dovedi. Acest procedeu este cu atât mai surprinzător, cu cât autorul provine din diplomaţie, unde, cum se ştie, se face şcoala cântăririi şi a nuanţării cuvintelor şi se cultivă un înalt sentiment de răspundere. Poate că marea lui pornire sau, cum ar spune Eminescu, *„aprins de o instinctivă urã contra tuturor elementelor istorice ºi autochtone ale acestei þãri”*(M. Eminescu: *Scrieri politice*, pag. 291, Vol. II, ediţia N. Creţu), l-a făcut să-şi piardă cumpătul şi să aibă asemenea ieşiri necontrolate.

Un alt exemplu mai recent: comentând la Radio Londra, în seara zilei de 9 Mai a.c., trei decenii de la înfiinţarea Partidului Comunist în România, Dl. Ghiţă Ionescu, probabil sub presiunea aceleiaşi porniri, a

făcut o digresiune de la subiect numai pentru a putea aminti ceva şi de

„primejdia legionarã din 1937”. Faptul în sine este destul de simptomatic, căci, dacă ne-am putea explica de ce onorabilul comentator a ţinut să treacă sub tăcere titanică lupta dusă de Corneliu Codreanu şi generaţia sa din 1922 împotriva comunismului, datorită căreia această buruiană otrăvită n-a putut prinde rădăcini în sufletul tineretului şi al muncitorimii române, în schimb, nu vedem nici un fel de raţiune pentru această răutăcioasă digresiune. Aceasta cu atât mai mult, cu cât comentariul se făcea pentru ascultătorii din Ţară, care, cum se ştie, încleştaţi pe viaţă şi moarte cu cotropitorii, au uitat de diferendele ce-i despărţeau altădată. Ar exista totuşi o raţiune numai dacă Dl. Ghiţă Ionescu sau cei care îl inspiră cred că nu este de ajuns discordia care destramă energiile celor din exil şi si-au propus să o difuzeze şi în Ţară.

În sfârşit, tot cam în acest sens a arătat în ultimul timp că se mişcă şi tineretul Partidului Naţional-Ţărănesc din Exil. În oficiosul *„România Viitoare”* s-a căutat să se reactualizeze o veche declaraţie a D-lui Ion Mihalache, în legătură cu pretinsa influenţă străină suferită de Mişcarea Legionară, fără ca cei care au reprodus-o să se întrebe dacă, după tragica experienţă de astăzi, nu este – aşa cum suntem informaţi – însuşi autorul care să regrete primul această învinuire nedreaptă.

Atacul pare concentric şi ar fi un prilej de mâhnire să vezi atâta lipsă de onestitate în desfigurarea adevărului şi denigra-rea unei întregi generaţii de luptători. *Pehlivãnia* politică, pe care Eminescu o combătea cu atâta înverşunare, continuă şi în zilele noastre. Acest lucru ar fi fost foarte descurajator dacă în viaţa publică românească n-ar fi fost şi oameni, care, prin ţi-nuta lor impecabilă şi tărie de caracter, să compenseze asemenea deficienţe morale. Întrebat ca martor la procesul lui Corneliu Codreanu, în legătură cu pactul electoral încheiat cu acesta, în preajma alegerilor parlamentare din toamna anului 1937 (adică în timpul *„primejdiei legionar*e” a D-lui Ghiţă Ionescu), Iuliu Maniu a declarat în şedinţa din 25 Mai 1938, următoarele: *„Am fãcut pactul de neagresiune în alegeri, pentru cã m-am convins de sinceritatea ºi loialitatea acuzatului Codreanu. Acuzatul este ºi el pentru demnitatea naþionalã ca ºi mine ºi þine la menþinerea acestei demnitãþi de stat”.* Este demn de remarcat că Iuliu Maniu şi-a menţinut această declaraţie şi la procesul său, în faţa Tribunalului Comunist, cu toate că ştia bine că ea va fi folosită

cu rea credinţă de către incorecţii săi adversari. Cât priveşte orientarea în politica externă a Mişcării Legionare, Iuliu Maniu, într-o scrisoare adresată lui Horaţiu Comaniciu, pentru Comandamentul Legionar, şi publicată în ziarul *„Alba Iulia”* din Septembrie 1944, a precizat printre altele, *„cã orientarea în politica externã a Miºcãrii s-a fãcut de cãtre Corneliu Codreanu din necesitatea de a construi o rezervã pentru Þarã în eventualitatea cã puterile Axei ar ieºi biruitoare”.* Şi fără îndoială, în mare parte, datorită acestei prevederi, România n-a avut soarta tragică a Poloniei împărţită între nazişti şi bolşevici, în faza de tranziţie care a urmat după 1939. *„Le pacte Ribbentrop-Molotov* – scrie şeful Ţărăniştilor polonezi Dr. Stanislaw Mikolajezyk – *a atribue a la Russie une part du*

butin; ce qui a amene la deportation en Russie d'environ un million et demi de citoyens polonais, 15.000 prisonniers de guerre polonais y etant massacres de sang-froid" (*Bulletin de L'Union Internaþionale Paysanne*, vol. I, nr.3, pag.8, 1950).

În esenţa lor, declaraţiile lui Iuliu Maniu au fost confirmate şi de Sir Reginald Hoare, fost ministru al Marii Britanii la Bucureşti timp de apropare 10 ani. Într-o scrisoare adresată d-lui Solley, deputat în Camera Comunelor, Sir Reginald Hoare a precizat, cu loialitate de adevărat gentleman, care contrastează atât de mult cu mentalitatea levantinilor noştri, printre altele şi următoarele: *„C'est parfaitement vrai, comme dit M. Solley, que Maniu a conclu un pacte electoral avec la Garde de Fer en 1937. Ce serait trop long a expliquer pourquoi ceci se justifie moralmentement; je dirais seulment qu'a cette date (non pas en 1939)* (n.n. adică la data la care se referă D-l Comnen în scrierile sale, căci Corneliu Codreanu a fost strangulat, cum se ştie, la 30 Nov. 1938) *la Garde de Fer n'etait pas dirigee par l'Allemagne et elle demeurait une formation pré-nazie"* (*La Roumanie Independante*, nr. 40-41 din 25 Dec. 1947). Aşa procedează oamenii de caracter, care sunt pătrunşi de o înaltă concepţie civică şi adevărat spirit democratic, chiar când este vorba de adversarii lor politici. De la asemenea pilde de înaltă ţinută politică ar trebui să ne inspirăm cu toţii, şi în mod deosebit cei tineri, care nu sunt roşi de boala arivismului şi vor cu adevărat să facă din politică *„o nobilã ºcoalã de formare civicã".* Numai aşa se vor putea pune piloni trainici la temelia României Viitoare. Pentru a putea înfăptui acest lucru atât

Iuliu Maniu cât şi Corneliu Codreanu au refuzat orice compromis cu desfrâul şi corupţia şi au mers chiar pe linia martiriului. Peste diferenţe mai mari sau mai mici de programe, îi unea profundul lor sentiment moral, a cărui promovare în viaţa noastră publică o considerau drept o necesitate primordială, pentru renaşterea poporului român.

„Þara aceasta – scrie Corneliu Codreanu – *piere din lipsã de oameni, nu din lipsã de programe... Acest fel de om, care trãieºte astãzi în politica româneascã l-am mai întâlnit în istorie, sub domnia lui au murit naþiuni ºi s-au dãrâmat state... Toatã inteligenþa, toatã învãþãtura, toate talentele, toatã educaþia nu ne vor servi la nimic, dacã vom fi miºei".*

După răvăşirile materiale şi sufleteşti aduse de ultimul răz-boi, după epocalele invenţii tehnice cu atât de profunde repercusiuni în toate domeniile de activitate, nu se poate prevedea care va fi fizionomia politică şi socială a ţării noastre, a Europei şi chiar a lumii întregi, când actuala tensiune internaţională îşi va fi găsit soluţia aşteptată. Dar, indiferent de cum va fi aşezarea politică viitoare (State Naţionale, Federaţiuni sau Uniuni de State etc.), concurenţa şi emulaţia între neamuri va persista, pentru că şi ele, ca şi individul, sunt *„o entitate care îºi prelungeºte viaþa ºi dincolo de pãmânt"* (Codreanu). Numai neamurile sănătoase trupeşte şi sufleteşte îşi vor putea valorifica, în concertul cu alte neamuri, talanţii cu care le-a înzestrat Dumnezeu. În această acţiune de întremare fizică şi morală, toţi românii şi cu deosebire întreg tineretul şi-ar putea da mâna. Oricum, în cadrul unei democraţii sănătoase, ca prieteni sinceri sau adversari loiali, s-ar putea contribui efectiv la înălţarea României viitoare. Dar pentru aceasta va trebui să ne lepădăm mai întâi, de toate

acele deprinderi urâte imprimate de dominaţia fanariotă, care, cum scrie Eminescu, formează *„patologia societãþii româneºti”.*

De aceea, publicând conferinţa care urmează, unde se redau atâtea citate din Eminescu, n-am vrut să arăt numai că el este unul din marii precursori ai legionarismului românesc, dar am ţinut să indic şi unde trebuiesc căutate acele *„focare strãine de structura ºi sufletul neamului nostru”*. Poate va fi de folos în aceste vremuri de răscruce, când atâtea încercări grele mai aşteaptă neamul nostru românesc.

24 Iunie 1951 C. P.

Lămurire la a doua ediţie

Prima ediţie a acestei broşuri a apărut în anul 1951 cu ocazia sărbătoririi centenarului de la naşterea genialului poet şi profet naţional care a fost Mihai Eminescu.

Întru-cât această ediţie s-a epuizat în scurt timp, multe cereri nau putut fi satisfăcute atunci. De aceea, am găsit necesar acum, când comemorăm 125 de ani de la naşterea lui, să reedităm această broşură.

Ţinem să precizăm că am redat exact textul din prima ediţie fără cea mai mică modificare. Numai la sfârşitul actualei ediţii, am reprodus ca anexe, din mulţimea de scrisori de aderare entuziastă la exegeza făcută, câteva texte care ni s-au părut, prin varietatea lor, mai caracteristice.

Ca încheiere, am reprodus în întregime o scrisoare a mult regretatului mitropolit Visarion Puiu, referitoare la „Colecţia Bibliotecii Verzi”. După cum se poate vedea, Înaltul Prelat relevă aportul ce se aduce cauzei naţionale
prin dezbaterea şi difuzarea unor vitale probleme româneşti, *„neglijate”*, cum subliniază I.P.S. Sa *„de politicieni înguºti ºi superficiali”*. El se mişcă pe linia trasată de Eminescu care scrie: *„Dupã ce ne-am consolidat ca þarã neatârnatã, activitatea noastrã se va îndrepta asupra Peninsulei Balcanice, unde trebuie sã cãutãm împlinirea misiunii poporului român”* (Vol. I, pag. 157). De asemenea el se arată cutremurat de *„suferinþele grozave îndurate de Legiunea lui Corneliu Codreanu... Între reflecþii* – scrie Î.P.S. Sa – *mi-a venit ºi întrebarea: Unde-s azi toþi acei criminali? ...”*

Cum era de aşteptat, adversarii Mişcării Legionare au co-mentat această broşură (vezi *România Viitoare* din Octombrie 1951, pag. 43, *Gânduri Libere*, nr.4 din Noiembrie1951, pag 38-41 etc.) cu o subiectivitate şi mai accentuată, îmbibată de multă rea credinţă. Înverşunata lor pornire s-ar putea explica prin faptul că odată documentată temeinic filiaţia între viziu-nea politică a lui Eminescu şi concepţia legionară formulată de Căpitan, se năruia şi falsa premisă a acestor adversari pe baza căreia ei denigrau Mişcarea Legionară *„cã se inspirã de la focare strãine de structura ºi sufletul românesc...”* Aşa se explică de ce, simultan, aceştia

au pornit un atac pentru demonetizarea *doctrinei naþionaliste* formulată de Eminescu în scrierile lui politice şi sociale. În acest sens, apare plin de semnificaţie articolul *„Legionarii ºi rasismul”* publicat în revista *„Gânduri Libere”* menţionată mai sus, inspirată şi în mare parte chiar redactată de Evrei – Români *stângaci*. Prin acest lung articol se caută a dovedi că Eminescu *„prin explicaþiile ºi remediile propuse la starea de lucruri din vremea sa, el se înrudeºte cu cele mai reacþionare curente...”*

(pag. 38). Mai mult, autorul articolului făcând o intenţionată confuzie între noţiunea de *rasã*, care conturează un element obiectiv şi caracteristic în compoziţia oricărui popor, cu noţiunea *rasism*, care înseamnă *tendinþa* unui popor de a se considera *ales* (adică superior altor popoare pe care le detestă şi discriminează), caută să stigmatizeze ca *rasiºti* pe Eminescu şi pe toţi care aderă la ideile lui politice. Cu subsemnatul face acelaşi lucru cu toate că dintr-un citat reprodus din această broşură rezultă că noi *„condamnãm acel rasism pe care îl invocã de obicei aºa zisele popoare alese”*, *„pentru a justifica stãpânirea asupra altor popoare”* (pag. 39). Contradicţia apare evidentă; dar autorul spre a ieşi din cleştele ei, recurge la un tertip: ne face proces de intenţie în sensul că am vrut să ne adaptăm situaţiei actuale, dat fiind că *rasismul* este astăzi detestat.
Dat fiind că articolul *„Legionarii ºi rasismul”* nu este semnat, nu putem şti în mod precis cine este autorul. Dar din felul cum manipulează noţiunile, făcând abuz de subtilităţi şi de distincţii artificioase, formale spre a măslui adevărul şi prezenta Mişcarea Legionară într-o lumină cât mai nefavora-bilă, rezultă că ar fi un *sofist levantin* sau poate un *talmudist de prim ordin*. În cel de-al doilea caz, ar fi mult de spus din ce parte stă cel mai *inveterat rasism*. Dar nu e locul să abordăm un subiect atât de vast, în această notă lămuritoare. Poate o vom face cu alt prilej. Acum ne vom mărgini să spunem că citind articolul *„Legionarii ºi rasismul”* ne-a venit în minte povestea aceea cu : *„Zi-i mama ºi gheboasa”*.
Salo, 12.10.1975 Constantin Papanace

Dragi camarazi,
Lumea legionară sărbătoreşte cu adâncă pietate 100 de ani de la naşterea lui Eminescu. Nimeni altul ca dânsul nu este mai apropare de sufletul legionar. Prin frumuseţile nepieritoare ale versurilor sale, Eminescu aparţine omenirii. Prin simţirea şi gândirea sa sublimă, îmbrăcată în cea mai expresivă limbă românească, el aparţine întregului neam românesc. Dar prin tăria lui de caracter, prin temperamentul său de luptător neînfricat, prin viziunea morală, dinamismul gândirii politice, soluţiile preconizate, suferinţa îndurată şi profeţiile făcute, el este al nostru, al legionarilor.
În cele ce vom expune şi din textele pe care le vom cita, se va putea vedea cu claritate, cât de organic este împletită gândirea politică şi socială a lui Eminescu cu credinţa legionară, cu câtă înfrigurare a aşteptat el generaţia noastră *„curãþitã prin abnegaþiune ºi durere”* (*Scrieri Politice*, Vol. II , pag. 517) şi cu câtă precizie a profilat marea figură a Căpitanului, a cărui moarte tragică a prevăzut-o, sfâşiat de durere.
Astăzi, când asupritorii străini încearcă să şteargă orice urmă din scrisul lui profetic în legătură cu problemele de viaţă ale neamului românesc, după ce ieri, politicianismul levantin l-a învăluit în complicitatea tăcerii, vom reproduce în cadrul acestei expuneri, cât mai mult din acest scris, fără a recurge la sistemul parafrazării, care l-ar lipsi de expresivitatea limbii lui profund naţionale.
În felul acesta, se va oferi posibilitatea – aici, în întunecatul exil – de adăpare chiar de la sursa elixirului credinţei în destinul neamului românesc în lume. Cu acest prilej, se va putea vedea, încă odată, cât de mare este ignoranţa sau reaua credinţă a acelora care au căutat şi caută să

înfăţişeze credinţa noastră legionară ca o imitaţie străină şi fără aderenţe cu sufletul românesc.
Şi tot cu această ocazie se va putea aprecia, după şase decenii de la moartea acestui *„al semnelor vremii profet”* , cât de actual este scrisul lui în tratarea problemelor de bază naţionale şi sociale, ale căror ecuaţii le-a formulat cu un realism şi o luciditate uimitoare. „*Ca ºi în poezie* –

cum scrie Aurel Popovici – *ºi în politicã Eminescu nu-i nici idealist abstract, nici naturalist prozaic. El este idealist pe culmile realitãþii.”*
Prin prospeţimea gândirii sale, prin robusteţea morală şi optimismul care îl degajează, scrisul lui Eminescu redă adevăratele valenţe şi dimensiuni ale sufletului românesc. De aceea nu numai că nu are nimica retrograd în el dar conţine idei care, dezvoltate, ar putea deschide drum pentru o sănătoasă, realistă şi armonioasă încadrare în comunitatea creştină a popoarelor, care va să vie.

Elemente dominante în gândirea politică a lui Eminescu

Dintr-un început, s-ar putea pune întrebarea dacă exegeza scrierilor politice şi sociale ale lui Eminescu n-ar fi o operaţie de prisos.
Aceste scrieri, izvorâte din adâncurile sensibilităţii româneşti şi alambicate la mare tensiune de gândire, sunt prin simplitatea, claritatea şi expresivitatea limbii, aproape desăvârşite.
Ca şi la Evanghelie, orice exegeză sau comentare nu numai că nar adăuga ceva în plus, dar ar putea chiar, să întunece profundul lor sens, exprimat într-o formă atât de naturală.
Dacă totuşi, s-ar încerca o exegeză a lor, aceasta ar putea să aibă ca justificare faptul că Eminescu nu şi-a exprimat gândirea sa politică în lucrări organice şi unitare, ci mai mult în mod sporadic, ca gazetar, în toiul luptei cotidiene. Cu toate acestea, unitatea interioară de gândire ca şi dinamica ei a rămas intactă. Acest fapt se datorează atât bogatei sale trăiri interioare, cât şi intransigenţei cu care şi-a apărat convingerile.
Totuşi, aceste revărsări în scrisul cotidian, cu tată înălţimea pe care o ating sub presiunea unei puternice inspiraţii, amintesc ca formă de stilul gazetăresc, fiind în mod inerent împletite cu fapte efemere sau de conjunctură,
care au provocat însăşi manifestarea lor. Caracterul spontan şi eruptiv al gândirii eminesciene le măreşte, însă sinceritatea şi puterea de convingere le dă, prin adevărurile condensate pe care le conţine, un caracter apodictic şi o rezonanţă profetică. Şi, desigur, tocmai prin această rezonanţă profetică ar trebui în primul rând, explicat ecoul pe care l-au avut şi au scrierile politice

ale lui Eminescu la generaţiile care au urmat, precum şi excepţionala lor putere de fecundare.
Sub acest aspect, exegeza gândirii politice eminesciene s-ar impune ca o necesitate imperioasă. Aceasta cu atât mai mult cu cât pătura conducătoare
contemporană cu el, ca şi aceea care a urmat, fiind în general de origine dubioasă şi ca atare vizată de aceste scrieri, nu a avut interes să le popularizeze. Aşa se explică, de altfel de ce s-a propagat cu atâta insistenţă, de o anumită presă, recunoaşterea lui Eminescu ca poet, minimalizându-se

prodigioasa lui activitate publicistică. Şi, desigur, tot aici trebuie căutat motivul de ce scrierile politice ale marelui poet au putut avea o ediţie completă
(Ediţia Creţu, în două volume) de popularizare abia după jumătate de veac de la moartea lui, adică, tocmai în momentul când generaţia nouă a sfâşiat deasa pânză a complicităţii tăcerii ţesută de criptostrăini, cerând cu insistenţă
să se adape la izvoarele celui mai curat românism.

Este demn de subliniat de la început, râvna lui Eminescu spre a cunoaşte realităţile româneşti direct, de la sursă. Pentru cunoaşterea trecutului istoric el merge la izvoarele documentelor, pe care le cerceta cu pietate şi le trăia cu intensitate. Evita cât mai mult rumegătura altora. Pentru cunoaşterea realităţilor contemporane, însă, el mergea pe teren, în mijlocul poporului, în toiul vieţii româneşti din toate provinciile, de la munte, deal sau câmpie. *„Întâmplarea m-a fãcut* – scrie el – *ca din copilãrie încã, sã cunosc poporul românesc din apele Nistrului începând, în cruciº ºi în curmeziº pânã la Tisa ºi Dunãre ºi am observat cã modul de a fi, caracterul poporului este cu totul altul, absolut altul decât al populaþiunilor din oraºe, din care se recruteazã guvernele, gazetarii, deputaþii º.a.m.d.”** (Vol.II, pag.443)

Pe românii din Balcani (Macedonia, Pind, Epir, Tessalia) n-a avut prilejul să-i cunoască direct, aşa cum au făcut Bolintineanu, I. Ghica, Cristian Tell, Ionescu de la Brad.... S-a ocupat, însă, cu mult interes de problemele lor, aşa cum nu se obişnuieşte astăzi să se facă. În năzuinţa lui de a făuri o limbă bogată şi unitară pentru întreg neamul românesc, a studiat cu temeinicie dialectul cu *„Gramatica Macedo-românã”* a lui Mihail Boiagi, apărută la Viena în 1813, pe care Patriarhia grecească

* Toate citatele privitoare la *Pentru Legionari* sunt luate din ediţia a III-a, Editura Mişcării Legionare, Bucureşti 1940.

din Constantinopol a pus-o la index afurisind pe autor. De asemenea, a cunoscut trecutul lor istoric.

Articolele scrise despre spiţa cea mai îndepărtată a neamului, într-un moment când problema lor abia se punea, sunt atât de însufleţite şi documentate, încât constituie dovada cea mai vie că Eminescu a fost inima mare şi mintea atotcuprinzătoare, în care au încăput toate durerile şi năzuinţele Românilor de pretutindeni.

Şi pentru ca privirile să poată scruta cât mai profund realităţile naţionale, el a cercetat şi mediul înconjurător. *„Ni se pare ciudat* – scrie Eminescu – *cum noi românii, care trãim pe lângã Dunãre, suntem cu totul cufundaþi în ideile occidentului, pe când din toate pãrþile împrejurune pulseazã o viaþã istoricã, care în dispoziþia ei generalã se deosebeºte atât de mult de istoria occidentalã”* (Vol. II, pag. 76).

Toate aceste învăţăminte, culese din trecutul istoric sau sorbite din realităţile vieţii, Eminescu le-a supus unui riguros proces de gândire proprie, din care vor ieşi idei noi, originale şi pline de prospeţime. Acest fapt va contrasta, în general, cu lipsa de gândire proprie a contemporanilor săi. *„În sferele noastre aºa zise culte s-a lãþit obiceiul de a nu gândi nimic din proprie iniþiativã”* (Vol. I, pag. 516).

Aşadar, prin geniul său universal, prin sensibilitatea sa ascuţită, prin intuiţia excepţională, prin studiul temeinic al realităţilor şi neţărmurita

sa dragoste de neam, Eminescu a fost menit să fie exponentul cel mai de seamă al gândirii româneşti şi adevăratul profet naţional. Ar fi greu ca în cadrul restrâns al acestei conferinţe să se releve toate ideile, pe care, în toiul luptei, le-a scăpărat geniul politic al lui Eminescu. De aceea, ne vom mărgini să arătăm în mod succint numai unele note dominante ale gândirii sale politice, în jurul cărora s-ar axa organic toate celelalte idei, formând astfel adevărate puncte cardinale de orientare nu numai pentru epoca lui, dar şi pentru întunecatele zile pe care le străbatem la această răspântie istorică.

I. Autohtonismul românesc

1) *Sensul misiunii româneºti*

Ideea de bază de la care porneşte Eminescu este că *„Românii nu sunt nicãieri coloniºti, venituri, oamenii nimãnui, ci pretutindenea unde locuiesc sunt autohtoni, populaþie nepomenit de veche, mai veche de cât toþi conlocuitorii lor”* (Vol. I, pag. 80). Ca descendenţi direcţi ai Traco-Ilirilor, în care s-au contopit şi legionarii Romei, Românii se găsesc la ei acasă pe întreaga arie, pe care altădată o ocupa acest mare popor al antichităţii, cum spune Herodot, *„cel mai mare dupã cel al Indiilor”*. Oriunde ne-am mişcat şi ne mişcăm pe această arie, de la Nord spre Sud şi viceversa sau de la Est spre Vest şi invers, ne-am mişcat şi ne mişcăm pe pământul multimilenar al strămoşilor noştri. Acest adevăr bazilar pune definitiv capăt discuţiilor devenite oţioase şi agasante în legătură cu aşa zisul *„loc de naºtere al poporului român”*. La Nord sau la Sud de Dunăre, sau cum spune Eminescu *„Daci sau Romani, Romani sau Daci: e indiferent, suntem Români ºi pãmânteni”* (Vol. I, pag. 80).

Dintr-o asemenea realitate istorică poate alt popor, care n-ar avea simţul măsurii, ce caracterizează poporul nostru, ar fi căutat legitimări pentru cine ştie ce expansiuni teritoriale. Poporul românesc însă, este aşa cum dovedeşte întreaga sa istorie, refractar unor asemenea tendinţe. Totuşi, el simte instinctiv că dezvoltarea lui spirituală nu va căpăta amploarea pe care o îndreptăţesc calităţile sale sufleteşti, dacă nu se va face în cadrul vechiului spaţiu tracic. Se ştie că unitatea civilizaţiei neolitice în tot Sud-Estul european, pe o arie care, cuprinzând în întregime pământul românesc, se întinde din pusta Ungară până în Ucraina, în regiunea Kievului şi Carpaţii Nordici până la Marea Egee, este civilizaţia Tracilor. Suportul acestei civilizaţii, deci, l-a oferit teritoriul, pe care unii geografi îl denumesc *Carpaþia* iar alţii *Balcania*.

Toate impulsurile profunde, care au frământat excepţional dotatul popor Trac, la ai cărui preoţi, adesea, mergeau să se inspire filozofi Ellini, nerealizate încă în istorie, le poartă ca moştenire în sânge poporul român,

urmaşul direct al Tracilor. Fără îndoială, ca şi celelalte popoare balcanice, venite mai târziu, prin asimilarea făcută maselor de români autohtoni, care altădată populau întreaga suprafaţă a Peninsulei Balcanice, s-au împărtăşit şi ele din această moştenire spirituală. Acest fapt, pe lângă că creează multe afinităţi sufleteşti, care să contribuie la apropierea acestor popoare, dar indică şi linia unui destin comun în dezvoltarea spirituală, dacă se înlătură nesănătoasele influenţe lăsate de stăpânirile străine. În acest sens, poporul român poate avea o mare misiune în Peninsula

Balcanică. Acesta cred, este tâlcul profund al cuvintelor lui Eminescu:
„Dupã ce ne-am organizat pe temelii statornice ºi ne-am consolidat ca þarã neatârnatã, activitatea noastrã se va îndrepta asupra Peninsulei Balcanice, unde trebuie sã cãutãm împlinirea misiunei poporului român” (Vol. I, pag. 157).[1]

Aşadar, poporul român este cel mai indicat să valorifice nepreţuitul tezaur spiritual moştenit de la strămoşii săi Traci. Şi cu cât această valorificare se va face mai integral, cu atât şi aderenţele sufletului trac, care acum zac înăbuşite în intimitatea acestor popoare balcanice, va fi mai totală. Prin această polarizare, care va limpezi toate tendinţele contradictorii, se va crea *euforia regãsirii,* care, fără îndoială, va da naştere unei culturi originale autohtone, creând un nou stil de viaţă cu adânci repercusiuni în toate domeniile de activitate, inclusiv cel politic.

În felul acesta se va realiza echilibrul sufletesc şi axa de dezvoltare normală a tuturor popoarelor chinuite din acest ţinut atât de zbuciumat.

Evident, în această acţiune de concordie, un rol destul de important ar putea avea Aromânii, răspândiţi în enclave pe întreg cuprinsul Peninsulei Balcanice. Cu acest prilej este bine să amintim că *balcanismul*, pe care Eminescu cu atâta vehemenţă îl combate în articolele sale, nu se referă la substanţa intrinsecă a acestor popoare, care – cum am spus – prin substratul Trac şi elementul românesc asimilat, au atâtea afinităţi fizice şi morale cu poporul român, ci se referă la pătura superpusă de provenienţă levantină crescută ca un vâsc încă de pe timpul stăpânirii bizantine şi a aceleia neobizantine, care a fost de fapt îndelungata stăpânire turcească.

Dar pentru atingerea unui asemenea ţel măreţ este nevoie, cum scrie Eminescu, ca în prealabil sectorul românesc să fie „organizat pe

temelii statornice”. Şi în acest sens el va fi promotorul cel mai convins al autohtonismului în România, apărându-i substanţa cu ardoare deosebită.

2) *Predispoziþiile organice ale rasei*

Toată dezvoltarea neamului românesc, implicit viaţa de stat, va trebui – după concepţia eminesciană – axată pe predispoziţiile organice ale rasei autohtone. *„Dacã þara ar fi locuitã de cãtre altã rasã decât cea traco-latinã, rãul n-ar fi mare. Dar noi trebuie sã þinem neapãrat seamã de calitãþile ºi defectele rasei noastre, de predispoziþiile ei psihologice, de câte ori croim legi generale”* (Vol. I, pag. 509).

În permanenţă, deci, va trebui să se ţină seamă de aceste predispoziţii organice şi chiar de multe defecte, pe care le-a imprimat evoluţia istorică. Credinţa strămoşească în *„nemurirea sufletului”*, procesul de romanizare şi creştinare al vechilor populaţii Traco-Illire, aşa zisul *„hiatus istoric”*, cu inevitabilul complex de inferioritate pe care îl degajă, cadrul geopolitic în *„calea tuturor rãutãþilor”*, încrucişarea diferitelor imperialisme pe teritoriul românesc, influenţele străine etc., vor fi elemente, care mereu vor trebui avute în vedere de cei care conduc. Inerentul proces de adaptare nu va trebui să anuleze însă substanţa fiinţei noastre etnice. O asemenea adaptare ar însemna moarte. Adevărata adaptare
se face numai atunci când, prin anumite concesii mai mult de natură

exterioară, se promovează, în noile condiţii, aceeaşi esenţă primară. De aceea Eminescu reacţionează cu neobişnuită vehemenţă ori de câte ori cosmopolitismul adus de revoluţia franceză tinde să nimicească această esenţă prin dezrădăcinarea din pământul strămoşesc şi cerul românesc. Promotorii acestui cosmopolitism vor *„sã nu rãmâie nici sâmbure, nici rãdãcinã din ideile trecutului, pentru ca brazda sã fie îndestul de înfoiatã ºi de moale sã primeascã în ea sãmânþa nouilor idei ale republicei”* (Vol II, pag. 428). În aceasta speră ei să facă *„Patria un otel, poporul o amestecãturã, biserica un teatru pentru politicieni, þara teren de exploatare pentru strãini, viaþa noastrã publicã o ocazie pentru ilustrarea ºi ridicarea în sus a imigraþiunii din câteºi patru unghiurile lumii”* (Vol. II, pag 429).
Principalul punct de sprijin în această înverşunată luptă de apărare etnică, Eminescu îl va căuta în ţăran şi mai ales în păstorul de la munte, pe

care îl considera marele depozitar al tuturor virtuţilor rasei româneşti conservate nealterate. Pe el îl va exalta ca pe o nesecată sursă de regenerare fizică şi morală a vieţii publice româneşti, infectată de nesănătoase influenţe străine. *„Popor tânãr de ciobani, devenit plugar din 1830”* (Vol. I, pag. 328), el a fost izvorul principal, care a alimentat şi întremat elementul românesc de la câmpie, expus tuturor vicisitudinilor determinate de năvălirile barbare sau de ocupaţiile şi influenţele străine de mai târziu.
„Nu cultura îl face pe om cinstit, ºi se aflã în acel din urmã þãran de munte mai multã nobleþe de inimã, mai mult caracter, mai mult simþ de dreptate, decât în Flevii ºi în Caradalele lustruite ºi aristocratizate” (Vol. II, pag. 270).
„Când vorbim de poporul român, ºtim foarte bine de cine vorbim. Nu de amestecãturi, nu de oameni veniþi de eri, de alaltãieri în una din provinciile Daciei lui Traian, ci de acel element etnic ieºit din încruciºarea Romanilor cu Dacii, de rasa romanã. Aceasta a fost în trecutul þãrilor noastre rasa plasticã, rasa formatoare de stat, cea orânduitoare, cea istoricã, aceasta trebue sã-i rãmâe de acuma înainte. Cum cã deosebirea între adâncimea rasei istorice ºi superficialitatea celor superpuse e mare, o ºtie oricine. În inima unui popã din Ardeal e mai mult sentiment naþional românesc decât într-o sutã de mii de Caradale ºi craniul unui singur Român încape de cinci ori pe atâþia creeri pe cât s-ar constata cu cumpãna în titvele mutrelor de paiaþã ale patrioþilor” (Vol. II, pag. 312).
Nedreptatea făcută ţărănimii de cetele de ciocoi va face marea inimă a lui Eminescu să tresară de grijă pentru ea şi să o apere cu toată pasiunea.
„Poate e singura cestiune, în care am scris cu toatã patima de care e capabilã inima noastrã, cu toatã durerea ºi cu toatã mila pe care ne-o inspirã tocmai þãranul, acest unic ºi adevãrat popor românesc. El cãruia nu-i dãm nimic în schimb, pãstreazã prin limbã ºi datini unitatea noastrã naþionalã; el e pãstrul caracterului nostru în lumea aceasta franþuzitã ºi nemþitã, el e singurul care de zece veacuri n-a disperat de soarta noastrã în orient. Aºa chilos ºi greoiu cum este, e o parte din rezistenþã în el, pe care nimeni n-o poate sfãrâma, nimeni îndupleca... pretutindeni acelaº, pretutindeni întruparea tinereþei etnice, pretutindeni

simþindu-se ºi fiind superior celor ce-l înconjoarã” (Vol. II, pag. 422-423).

Şi concluzia la care va ajunge va fi pe cât de firească, pe atât de neînduplecată şi valabilă pentru toate vremurile şi cu deosebire pentru zilele de răspântie.

„Prin urmare elementul istoric din România ar fi trebuit sã predomneascã în aceste momente, în care istoria întreagã a României e primejduitã. ªi creazã-se, cã cel din urmã rãzaº din vremea lui ªtefan Vodã sau a mãriþilor Basarabi are mai mult simþ istoric ºi mai multã iubire de Þarã decât veniturile, care decid astãzi asupra þãrii româneºti” (Vol. I, pag. 170).

II. Contra xenocraţiei

Eminescu a combătut stăpânirea străinilor, sub toate aspectele ei, cu o înverşunare fără seamăn. El considera xenocraţia ca un simptom *„patologic”* al vieţii publice româneşti de o gravitate excepţională. Această atitudine nu pornea din vreun sentiment de ură de rasă faţă de alte popoare sau din vreo pretenţie de dominaţie asupra altora. Ea era legitima aspiraţie de autoguvernare a poporului român, izvorâtă din elementarul drept de libertate naţională. Faptul că clasa dominantă provenea din elemente străine, profund deosebite ca structură fizică şi intelectuală, din cauza tarelor *„bãtrâneþii lor naþionale”*, cu predispoziţii parazitare, mărea această pornire a lui până la xenofobie. Dar chiar dacă n-ar fi fost aşa, adică chiar dacă respectiva clasă dominantă s-ar fi recrutat din elemente străine provenite din popoare zise *„tinere”*, problema tot rămânea în esenţa ei. Pentru Eminescu este o necesitate de *economie de forþã* ca, clasa guvernantă să fie expresia fidelă a maselor guvernate. Numai aşa se poate păstra o simbioză organică, care să permită acelaşi stil de viaţă. Numai aşa se capătă plinătatea sentimentului de libertate, pe care îl aduce eliminarea tuturor fricţiunilor provenite din neaderenţă. Procedând astfel, se creează disonanţe sufleteşti adânci, generatoare de conflicte, mai mult sau mai puţin surde, care determină o stare de criză endemică şi paralizatoare pentru orice elan creator. Poate şi pentru acest motiv Eminescu, care era atât de democratic ataşat de talpa ţării, formată din simpli ţărani şi ciobani, exalta uneori, chiar cu accente romantice, clasa conducătoare a vechilor boieri *pãmânteni*.

Aşadar, ideile rasiale ale lui Eminescu nu se inspiră din vreo intenţie de dominare, ci sunt numai pentru apărare. Prin ele se urmăreşte crearea unei concordii sociale şi politice, care să asigure între guvernanţi şi guvernaţi acelaşi stil de viaţă. Ele n-au nimic agresiv şi vexatoriu ca acel rasism, pe care îl invocă de obicei aşa zisele *„popoare alese”* pentru a-şi justifica stăpânirea asupra altor popoare. Rasismul eminescian îl aplică toate statele, implicit democraţia americană, care, tocmai pentru a nu crea sau agrava acea stare de criză, de care am amintit, determinată

de eterogenitatea elementelor componente ale unei naţiuni, impune restricţii prin aşa zisele *„cote”* de imigrare pentru popoarele care nu sunt de rasă Anglo-saxonă. Sub raportul profilactic, deci, antagonismul de rasă există. Ni-meni altul n-a formulat mai lapidar acest adevăr ca un contemporan al lui Eminescu şi anume fostul Prim Ministru al Angliei,

evreul Disraeli, devenit mai târziu lord Beaconsfield. *„Rasa* – scrie acesta – *este totul. Nu existã alt adevãr. ªi orice rasã care îºi lasã fãrã grijã sã i se amestece sângele este menitã sã piarã”*.

Este cunoscut că popoarele formate de rase omogene sau cu afinităţi pronunţate au unitate de direcţie, fiindcă stilul lor se manifestă unitar, mai ales în momentele de criză. Din cauza aceasta de multe ori colectivităţile naţionale îşi apără instinctiv puritatea rasială, care le asigură unitatea de gândire şi simţire. Acest fenomen îl remarcă Eminescu şi la poporul român, aflat în permanent antagonism cu pătura superpusă de provenienţă levantină.

„Fãrã îndoialã lupta aceasta e purtatã în mod instinctiv, fãrã claritate de vederi, cu tendinþe elementare ºi de atracþiune ºi repulsiune... Poporul românesc simte instinctiv cã e dominat de oameni cari se pretind numai români, fãrã a fi, ºi cari n-au nici milã de el, nici pricepere pentru geniul lui. Geniul neamului românesc e o carte cu ºapte peceþi pentru generaþia dominantã” (Vol. II, pag. 295).

„Domnii pãmânteni erau domnii rassei române, erau Duci ai neamului românesc. Ca atari, ei erau solidari cu rassa românã ºi pururea gata a-ºi pune capul la mijloc pentru drepturile acestei individualitãþi etnice” (Vol. II, pag. 406).

Prin activitatea lui ziaristică, Eminescu va căuta să desluşească acest conflict instinctiv, punându-l în ecuaţii, într-o formă lapidară şi dezbătând problema xenocraţiei sub toate aspectele ei: fanariotă, evreiască şi politicianistă.

1) Aspectul fanariont ºi nefanariot

Originea tuturor relelor din viaţa publică românească, Eminescu o va identifica în influenţa nefastă exercitată de elementul fanariot. *„Desvoltarea istoricã a þãrilor româneºti suferise o grea ºi nevindecatã întrerupere prin epoca de o sutã de ani a Domniilor strãine”* (Vol. II,

pag. 132). Această *„adevãratã otravã a Orientului”*, care începuse cu mult înaintea domniei fanariote să altereze statul voievodal, a răvă-şit în timpul acestei domnii toate elementele componente ale naţiunii române.

„În Domnia Fanarioþilor au putrezit clasele noastre sociale; aristocraþia noastrã, din rãsboinicã ºi mândrã ce era, a devenit în cea mai mare parte servilã, încruciºându-se cu stârpitura Grecului modern, care e tot atât de ºiret, dar mai corupt decât Evreul de rând” (Vol. I, pag. 105). *„Putreziciunea bizantinã a îmbãtrânit înainte de vreme poporul român”* (Vol. II, pag. 133), după ce mai înainte prin asuprire, spoliere sângeroasă şi mizerie, îl decimase ca populaţie. *„De la 2.000.000 (douã milioane) populaþia scade sub fanarioþi la 175.000 suflete”* (Vol. II, pag. 197).

Toată această împilare a provocat mişcarea revoluţionară a lui Tudor Vladimirescu, dar această revoluţie, decapitată prematur, prin uciderea conducătorului său, nu a putut da toate roadele. Astfel că nu va trece mult timp, şi mentalitatea fanariotă mimetizată în diferite forme politice, sau mai bine zis politicianiste, va începe să infecteze din nou viaţa publică.

În acest sens va scrie Eminescu: *„Bietul Tudor ºi cinstitele Domnii de boieri mari cari au urmat dupã el, recþiunea în contra*

fanarioþilor n-a durat decât 30-40 de ani, timp prea scurt, pentru ca, prin pãrinteasca oblãduire, cum se zicea, ºi prin bugetele în baierele pungii legate cu ºapte noduri, sã poatã îndrepta o þarã, a cãrei inimã era stricatã. Fanarul de la noi a trebuit sã renascã mai puternic în vlãstarele rãmase în pãmântul Þãrii, în fiii ºi nepoþiii de Caradale pânã într'al ºaptelea neam. Strãmoºii au mâncat aguridã ºi nouã ni se strepezesc dinþii" (Vol. II, pag. 204).

Această capacitate de strecurare şi de simulare n-ar trebui să surprindă dacă s-ar avea în vedere versatilitatea lor exercitată veacuri de-a rândul. Specia aceasta de oameni a provocat decadenţa Imperiului Roman din Apus şi Răsărit şi a făcut din virilul Imperiu al Otomanilor muribundul *„bolnav de pe Bosfor"*. Sub domnia acestei speţe de om, cum scrie Căpitanul, *„au murit naþiuni ºi s-au dãrâmat state"*. Cu asemenea aptitudini de insinuare, moştenite din tată în fiu, le va fi uşor să pătrundă în organismul noului stat român, cu atât mai mult cu cât

vechea clasă conducătoare o anemiaseră, în marea ei parte, prin inocularea – cum am văzut-o – aceleiaşi mentalităţi viciate. *„Fanarioþii* – scrie Eminescu – s*burãtãciþi prin miºcarea de la 1821, s-au constituit într-o societate secretã mai întâiu ca ramurã a „Internaþionalei" revoluþionare europene, mai târziu ºi mai cu seamã sub Carol Îngãduitorul, ca societate anonimã de exploatare a þãrii româneºti, deci înainte de toate a bugetului... o societate secretã, duºmanã statului, analoagã cu Maffia ºi Camorra..."* (Vol. II, pag. 321). Şi rolul acestor fanarioţi sau mai bine zis *criptostrãini* va deveni din ce în ce mai nefast pentru poporul român. *„Da! aceastã plebe romanizatã dela Tudor încoace joacã în Þara Româneascã acelaºi rol pe care Evreii îl joacã în Moldova. Deosebirea este numai cã Evreii sunt de zece ori mai oneºti, mai morali, mai umani decât oamenii aceºtia"* (Vol. II, pag. 302).

2) Aspectul Evreesc[2]

Relevarea primejdiei aşezărilor masive de Evrei în România, Eminescu n-a făcut-o din ură de rasă sau fanatism confesional. Prin firea lui blândă, prin o adâncă concepţie de viaţă, poporul român nu poate urî. Mulţi au văzut în acest spirit larg şi tolerant, dus uneori până la uitare de sine, un mare şi foarte primejdios defect pentru însăşi existenţa lui ca neam. Atitudinea lui Eminescu în această problemă va fi pur şi simplu o atitudine de legitimă apărare. Sunt cunoscute împrejurările istorice care au provocat valurile succesive de Evrei Galiţieni care, de la începutul secolului trecut, au început să invadeze teritoriul românesc. Dacă un asemenea fenomen s-ar fi întâmplat în alte ţări, fie şi în cele mai pătrunse de spiritul umanitarist şi democratic, fără îndoială, reacţiunea ar fi fost cu mult mai vie. Dealtfel, cum am spus, grija de profilaxie rasială pe care au manifestat-o şi o manifestă democraţiile occidentale, nu numai pentru ţările metropole dar şi pentru domeniile lor coloniale, învederează acest lucru. Şi asemenea preocupări le-a adoptat dintr-un început şi tânărul stat al lui Israel care revendică pământul strămoşilor săi, invocând principiul imprescriptibilităţii şi pe acela al inalienabilităţii, chiar dacă continuitatea juridică a statului lor, a fost întreruptă aproape două milenii.

În România problema Evreească căpătase aspecte dramatice în primul rând pentru ţăranul român. *„Dacã este vorba de umanitarism* – scrie Eminescu – *atunci poporul acela, care într-adevãr are nevoie de o tratare umanã, este poporul nostru propriu exploatat, nu neamul exploatator al Evreilor”* (Vol. I, pag. 498). Primejdia de a fi inundaţi şi cotropiţi de sute de mii de proletari flămânzi şi cu totul inproductivi al căror singur merit e o lăcomie rapace, a căror armă e vicleşugul şi coruperea, a căror patrie nu e nicăieri în lume şi care nu-şi găsesc căpătâiul decât în România unde să se oploşească la umbra teoriei roseteşti de *„om ºi om”* (Vol. I, pag. 476).

Se ştie că pentru oprirea invaziei pe care anumite forţe vroiau să o legalizeze pe plan internaţional, la Congresul de la Berlin (1878), s-au aruncat în luptă toate elementele de elită care erau expresia adevărată a autohtonismului românesc: Kogălniceanu, Hasdeu, Conta etc. Dacă totuşi, acţiunea lor n-a reuşit pe deplin şi infiltraţiile în ţară a elementelor evreieşti au continuat, aceasta se datoreşte pe de o parte, presiunii internaţionale exercitată asupra micului stat Român, iar pe de altă parte, tocmai complicităţii elementelor neofanariote sau politicianiste care instinctiv simţeau ca aliaţi pe noii invadatori. Scrie Eminescu: *„Un fanariot a vândut Basarabia... Azi puii de fanarioþi ºi tot ce uliþa au avut mai corupt ºi mai înrãutãþit se unesc spre a consfinþi în mod îndoit vânzarea pãmântului patriei”* (Vol. I, pag. 352). *„Ce-i pasã fanariotului cã se vinde un pãmânt, pe care cosmopolitul, cetãþeanul universului, anticrist, s-a nãscut din întâmplare numai?”*

În mod deosebit, Eminescu va combate acţiunea dizolvantă a veneticilor, care se bazează pe aţâţarea instinctelor bolnăvicioase. *„Aceste douã elemente egal strãine, intelectual ºi material, egal de sterpe, neau adus poporul la sapã de lemn...Ei nu îndeplinesc necesitãþi, ci dau naºtere patimilor rele ºi viciilor, le încurajeazã ºi le satisfac”* (Vol. II, pag. 362). *„Ei au introdus ºi exploatat viciul beþiei la sate, au amestecat bãuturile cu materii otrãvitoare, au înveninat astfel fiziceºte, au corupt moraliceºte populaþiile noastre”* (Vol. II, pag. 367). *„Ca rassã strãinã, ne-au declarat rãzboi de moarte, introducând, în locul cuþitului ºi pistolului, bãuturi falsificate cu otrãvuri. Unde sunt Evrei natalitatea e micã ºi numai mortalitatea mare”* (Vol. II, pag. 370).

În aceşti zece ani (1870-1879) oraşul Iaşi prezenta datele de mai la vale:

S-au născut Români ...10.329 Israeliţi ...17.446
Au murit Români ...15.952 Israeliţi ...12.294
-5.623 +5.152

În Târgul Frumos:

S-au născut Români ... 798 Israeliţi ... 698
Au murit Români ... 1219 Israeliţi ... 662
-421 +36

În judeţ:

S-au născut Români ...31.669 Israeliţi ... 2.359
Au murit Români ...30.868 Israeliţi ... 1.220
+801 +1.139

„Aceste puþine date sunt strigãtoare la ceruri! Vedem cã în oraºul

Iaºi au murit în zece ani 5.700 de români mai mulþi decât s-au nãscut ºi s-au nãscut 5.200 de strãini mai mult de cum au murit. În locul oricãrui român care se stinge se naºte un strãin. În judeþ, cãci prin sate sunt mai puþini strãini, românii au crescut la o mortalitate de 31.000 abia cu 800 inºi; strãinii la o mortalitate de douãzeci ºi ºase de ori mai micã, la 1.200 abia, s-au sporit cu 1.139. Ce abis de lipsã ºi de mizerie trebue sã fi ascunzând aceste cifre îºi poate imagina numai acela care cunoaºte valoarea cifrelor statistice, care ºtie cã o asemenea descreºtere a unui popor pe un teritoriu fertil ºi mare, catã a se atribui degenerãrii fizice a rasei, ºi unei mizerii artificiale, produse prin supraîncãrcarea poporului cu greutãþi pe care nu e'n în stare a le duce...Populaþia româneascã piere vãzând cu ochii ºi e surplantatã prin odium generis humani, prin tot ce e mai imund din scursãturile strãinãtãþii la noi. Se deºerteazã Rusia ºi se curãþã, se deºerteazã Austria ºi se curãþã de elementele ei bolnave, pentru a da pe viitor cetãþenii roºii ai Moldovei, pe patrioþii de meserie ai D-lui C.A. Rosetti" (Vol. II, pag. 264).

Încercarea lor este de a *„preface ºi România într-un fel de þarã internaþionalã în faþa tuturor ºi a nimãnui, în mlaºtinã de scurgere a elementelor economiceºte ºi moraliceºte nesãnãtoase ale lumii întregi"* (Vol. I, pag. 507).

„Alianþa Israelitã luptã pretutindenea pentru a ridica pe Evrei, nimicind chiar pe conlocuitorii lor creºtini: partidul roºu lucreazã pentru a nimici orice e român, pentru a substitui pretutindenea românului pe fanariot sau cel puþin oameni tot aºa de corupþi ca fanarioþii, spre a desmembra ºi a otrãvi poporul românesc" (Vol. II, pag. 321).

„Roºiii au deschis porþile unei epoci cu mult mai triste, mai umilitoare, mai scârboase decât epoca Fanarioþilor" (Vol. I, pag. 491).

În perspectiva acestor constatări, Eminescu vede că toată evoluţia României Moderne cu economia ei burgheză se va desfăşura numai în favoarea elementelor străine de rasa românească. *„Evreii* – scrie el – *fiind clasa de mijloc ºi legislaþiunea liberalã fiind exclusiv în favoarea acestei clase, ei vor deveni aci stãpânii privilegiaþi ºi românul slugã la jidan"* (Vol. I, pag. 487). În astfel de condiţii toată greutatea o va purta tot elementul băştinaş şi cu deosebire *þãranul*.

„Adevãratul popor românesc a devenit însã o turmã exploatatã ºi datã în pradã... celor care au nãpãstuit asuprã-i" (Vol. II, pag. 26l). Şi totuşi el este singurul producător. *„Cei din oraºe, târguri ºi târguºoare, populaþie amestecatã din corcituri asimilate românilor, din strãini neasimilaþi încã ºi din jidani neasimilaþi ºi nesimilabili, fac negustorie, speculã, camãtã, ocupã miile de funcþiuni publice, trãiesc din gheºefturi ºi din politicã. Populaþia ruralã în marea ei majoritate, mai ales cea mai depãrtatã de târguri, n-are drept hranã decât mãmãligã cu oþet ºi cu zarzavaturi, drept bãuturã spirt amestecat cu apã"* (Vol. I, pag. 489).

Nici o grijită, deci, pentru ţăranul român, care duce totul în spinare, *„care ca dorobanþ, moare pe câmpul de rãsboi, ca muncitor se speteºte plãtind dãri, pentru a þine pe umerii lui o clasã de trântori netrebnici"* (Vol. I, pag. 126). *„Precum însã, aproape singurul producãtor în þara noastrã þãranul, trei din patru pãrþi ale poporului, susþinerea întregei xenocraþii se traduce în muncã þãraneascã, în bir plãtit de þãran sub sute de forme.*

Toate acestea sunt clare, sunt matematic exacte. Suma de putere, de care dispune þãranul, nu poate suporta greutatea ce i se impune fãrã nici o compensaþie; el cheltuieºte din puterea lui vitalã mai mult decât poate restitui; de acolo falimentul puterilor lui vitale: morbiditatea, mortalitatea” (Vol. II, pag. 309). *„Greutatea ce apasã pe þãranul nostru în momentul de faþã din cauza costisitoarei organizaþiuni liberale îl face*

accesibil la cea mai neumanã exploatare din partea capitalului. Terenul e pregãtit pentru exproprierea naþiei româneºti din chiar þara, din chiar pãmântul strãmoºesc” (Vol. I, pag. 503).

Toate aceste triste realităţi – cum am mai arătat – vor determina micşorarea forţei biologice româneşti, pe care Eminescu o va denunţa neîncetat. *„Se observã* – scrie el – *o scãdere generalã a populaþiei rurale, care se urcã în raport direct cu creºterea demoralizãrii, a ireligiozitãþii ºi cu întinderea viciilor. Dar aceastã descreºtere, pentru a avea loc, e natural legatã de degenerarea fizicã a rasei române”* (Vol. II, pag. 209).

Această situaţie va aduce în mod inevitabil, la înstrăinarea de fapt, a statului. *„Într-o þarã de oameni declasaþi ºi moraliceºte cãzuþi, statul nu poate fi decât icoana lor, el nu va fi un sanctuar, ci un lenociniu”* (Vol. II, pag. 496). *„Fãrã îndoialã cã regatul bizantino-judaic C.A.Rosetti-Herºcu Goldner poate sã aibã un mare viitor la Gurile Dunãrii, dar acel viitor nu este al poporului românesc”* (Vol. II, pag. 262). Situaţia Moldovei devine din ce în ce mai disperată. *„Aceea jumãtate a þãrii se zbate sub egemonia uliþii Bucureºtilor aliatã cu jidanii, prezentând aproape ultimele convulsiuni ale unui corp care moare”* (Vol. II, pag. 263). Pentru Eminescu este clar că se urmăreşte nimicirea poporului român. *„ªi care-i scopul cu care se nimiceºte moralmente ºi fizic poporul nostru, cãci statistica ne dã dreptate: în toate privirile se nimiceºte. Dacã în fruntea guvernului ar fi o comisie strãinã, am ºti scopul: substituirea. Existã strãini cari nu fac nici un mister din aceasta: alt popor pe aceeaºi expresie geograficã e parola multora din ei... Politica strãinã, împreunã cu strãinii ce ne guverneazã, tind la substituirea elementului român prin scursãturi din toate unghiurile lumii”* (Vol. II, pag. 510). *„Românul e deja strãin în þara lui proprie, nimic n-a mai rãmas decât numirea geograficã. La ce sã mai þie Românul? La constituþia cosmopolitã iscoditã de 2,3 greci? La limba batjocoritã de gura acestor venetici în momentul în care o rostesc. La ºtiinþa pe care o predau bulgarii ignoranþi? La biserica surpatã de suflarea veninoasã a ireligiozitãþii lupanarelor apusului? Regatul grecobulgarilor*
ºi al jidanilor, iatã ceea ce trebue scris în fruntea decretelor... Stârpitura de Grec se þine de stârpitura de bulgar pânã la capãtul lanþului infinit de patrioþi de meserie. Scârbos spectacol! Adânc scârbos, nedemn de un popor ce pretinde a avea onoare ºi viaþã în el” (Vol. II, pag. 356).

În acest cadru sumbru intern îşi găseşte explicaţie şi vitregia manifestată de guvernanţii străini şi înstrăinaţi faţă de problemele românilor de peste hotare. Dezinteresul Fanarioţilor pentru şcoala acestor români o relevă Eminescu cu multă vigoare, făcând cunoscute problemele lor cu o documentare cum nu s-a făcut de atunci în publicistica românească (a se vedea volumul I, pag. 94, 353, 358 etc.). Acelaşi lucru îl relevă în legătură

cu colonizarea Dobrogei după 1877, care are atâtea asemănări cu moravurile politicianiste, care s-au manifestat în colonizarea Cadrilaterului după 1925, precum şi cu vitregia faţă de românii de peste hotare refugiaţi în Ţară, şicanaţi
de o birocraţie înstrăinată. *„Iatã în adevãr unde am ajuns. De la românii Ardeleni ori Macedoneni cerem împãmântenire. De la Fleva, Giani, Carada n-o cere nimeni”* (Vol. II, pag. 327). Şi Eminescu, ca un Catone al neamului românesc, pentru a pune capăt acestei situaţii intolerabile, va repeta mereu: *„Elementul românesc sã rãmânã determinant. Geniul lui sã rãmânã pe viitor norma de dezvoltare. Voim statul naþional nu statul cosmopolit.”*

3) Aspectul politicianist

Sub acţiunea concentrică şi dizolvantă a celor două elemente menţionate mai sus s-a născut o mentalitate politică morbidă, denumită în general cu expresia *„plaga politicianistã”*. Morbul acestei mentalităţi putea să contamineze şi elementele autohtone, alterându-le printr-un proces de desfigurare sufletească. În general, însă, a fost purtată în sânge de elementele de provenienţă fanariotă (levantine), care s-au asimilat superficial numai, prin adoptarea limbii româneşti, păstrându-şi toate deprinderile vechi. Zicala românească *„lupul îºi schimbã pãrul, dar nãravul ba”* îşi găseşte aici întreaga ei aplicare. Cu această mentalitate noţiunea de politică se va impregna de concepţia levantină, care va reduce totul la intrigi şi cancanuri, pe care Eminescu le va caracteriza *„un nedemn joc de cãrþi mãsluite pentru a amãgi opinia publicã”* (Vol. II, pag. 382). „*Politicã proprie nu numai cã nu s-a fãcut vr'odatã, dar cei mai mulþi oameni par a avea o înnãscutã incapacitate de a înþelege importanþa cuvântului. Nu este ºi n-a fost nici când politicã frãmântarea bizantinã de a parveni, intregile personale de harem ºi seraiu ºi goana dupã aur a o mâna de strãini deghizaþi constituiþi în societate de exploatare... Oare politicã sã fie a se servi de oameni corupþi, a cãror*

viaþã ºi privatã ºi publicã e un adevãrat scandal ºi a face din ei sâmburul partidului sãu?” (Vol. II, pag. 509).

Priveliştea pe care o oferă viaţa publică este deprimantă. *„Faþã de o asemenea priveliºte în care virtutea se considerã de unii ca o nerozie, se taxeazã de alþii ca o crimã, în care inteligenþa ºi ºtiinþa, privite ca lucruri de prisos, sunt expuse invidiei nulitãþilor ºi batjocurii caracterelor uºoare, în care cuminþie se numeºte arta de a parveni sau de a trãi fãrã compensaþie
din munca altora, spiritul cel mai onest ajunge în momentul fatal de cumpãnã în care înclinã a crede cã în asemenea vreme ºi-n aºa generaþie, însuºirile rele ale oamenilor sunt titluri de recomandaþie”* (Vol. II, pag. 178).

Selecţionarea în viaţa publică făcându-se pe calităţi negative, cu toată asimilarea, în ceea ce priveşte limba, a elementelor Levantine, totuşi distincţia se va putea face după criteriile morale. În virtutea legii afinităţii, elementele dominante criptostrăine vor polariza oameni de aceeaşi structură sufletească. Aşa s-a sedimentat stratul format de levantini şi levantinizaţi, pe care Eminescu îl denumea *pãtura superpusã*. Şi cu cât timpul va trece şi originea străină a acestor elemente se va şterge în amintire, cu atât noţiunea de politicianism va substitui pe aceea de fanariotism, pe care o folosea Eminescu acum şase decenii şi mai bine. În esenţă, însă, ele vor fi

aproape echivalente astfel că dacă mai târziu vom găsi numai denumirea de *politicianism* să ne dăm seama că în ea se include şi cea de *fanariot*.
Nimeni altul ca Eminescu n-a indicat contrastul între trăsăturile nobile, fizice şi morale ale poporului autohton şi cele decrepite ale criptostrăinilor din *pãtura superpusã*, formată din *„rãmãºiþele haimanalelor de sub steagurile lui Pasvantoglu ºi Ypsilant ºi resturile numeroase ale cavalerilor de industrie din Fanar... Toatã spuma asta de fanarioþi novisimi, cari s-au pripãºit în þarã de 50-60 de ani încoace, formeazã naturalmente elementul de disoluþiune, demagogia României. Fizic ºi intelectual stârpituri, neavând nici tradiþie nici patrie, nici naþionalitate hotãrâtã, le vedem punându-se la discreþia strãinilor ºi votându-l când pe Stroussberg, când rãscumpãrarea, ba le vedem aliindu-se în Moldova cu evreii, ca sã paralizeze lupta de emancipare naþionalã de acolo. Aprinºi de o instinctivã urã contra tuturor elementelor istorice ºi autochtone ale acestei þãri, le-am vãzut introducând în toate ramurile legi strãine neadaptate nici intereselor, nici naturii ei...*

... Aºadar, încã odatã, distinguendum est. Avem pe de o parte rassa românã, cu trecutul ei, identicã în toate þãrile pe cari le locueºte, popor cinstit, inimos, capabil de adevãr ºi de patriotism. Avem apoi deasupra acestui popor o pãturã superpusã, un fel de sediment de pungaºi ºi de cocote, rãsãritã din amestecul scursãturilor orientale ºi occidentale, incapabilã de adevãr ºi de patriotism” (Vol. II, pag. 291 şi urm.).
Pentru Eminescu faptul că aceşti oameni vorbesc limba românească ca limbă maternă nu este suficient pentru ai considera Români. *„Limba singurã* – scrie el – *nu constitue însã naþionalitatea. Calitãþile morale ºi intelectuale ale rassei au o însemnãtate cu mult mai mare...Dar care-i semnul prin care se disting aceºti oameni neasimilaþi?... Noi zicem prin sterilitate fizicã ºi intelectualã. Sunt intelectuali ºi fizic sterpi, sunt catâri în toatã privinþa...Constatãm apoi la ele simptome permanente de slãbiciune intelectualã. La ei mintea e substituitã prin viclenie. Viclenia e un semn de slãbiciune, cãci mintea omeneascã veritabilã stã în raport direct cu capacitatea de a pricepe în mod dezinteresat un adevãr. Ca slãbiciune de caractere e de citat falsitatea. Prietenoºi, lipindu-se ºi mãgulind pe oricine, de care au trebuinþã, ei urãsc în realitate orice putere superioarã, fie intelectualã, fie de caracter. Istoria lui Tudor ºi a lui Cuza ar ilustra aceastã teorie”* (Vol. II, pag. 294).[3]
„După opinia noastră, ceea ce e ferment roşu în ţară, sunt acei străini, colonizaţi în secolul trecut, care n-au avut timpul necesar, sau nau fost în stare de a-şi adopta caracterul lor moştenit caracterului nostru naţional. Când zicem „Român”, fantasma psihologică, care trece pe dinaintea ochilor noştri în acel moment, e un om a cărui semn distinctiv e adevărul. Rău sau bun, Românul e adevărat. Inteligent fără viclenie, rău, dacă e rău, fără făţărnicie; bun fără slăbiciune, c’un cuvânt ni se pare că atât calităţile, cât şi defectele românului sunt întregi, neînchircite; el se arată cum este.
N-are o cocoaºe intelectualã sau fizicã, ce cautã a-o ascunde, nu are apucãturile omului slab; îi lipseºte acel iz de slãbiciune, care precumpãneºte în fenomenele vieþei noastre publice sub forma linsã a bizantinismului ºi a expedientelor. Toate figurile acele fãþarnice ºi rele,

viclene fãrã inteligenþã, toate acele câte ascund o duplicitate în expresie, ceva hibrid, nu încap în cadrul noþiunii „române”. Poate deci cã acei

oameni n-au avut timp sã se asimileze, poate apoi ca sã fie rase prea vechi, prea osificate, prea staþionare, pentru ca prin încruciºare sã poþi scoate ceva bun din ele” (Vol. II, pag. 76).

„Declamaþiile ºi asigurãrile solemne de patriotism nu ajutã nimic în chestiune, întrucât e etnologicã. În privirea politicã punerea tezei poate fi oportunã sau inoportunã, practicã sau nepracticã, dar numai din punctul de vedere al celui care o judecã, nu din acela al adevãrului în sine” (Vol. II, pag. 305). *„Moravurile publice, spiritul public la noi au luat o direcþiune foarte periculoasã ºi toate condiþiunile sociale s-au surpat ºi s-au amestecat într-un fel de promiscuitate; tradiþiunile þãrii s-au uitat cu totul; o clasã nouã de guvernantã s-au ridicat fãrã tradiþiuni ºi fãrã autoritate, încât þara cea mare, temeiul ºi baza naþionalitãþii noastre, nu-ºi gãseºte conºtiinþa raporturilor politice cu cei ce o guvernã”* (Vol. II, pag. 185).

„Sunteþi voi Români? Cãrþile ce le scrieþi, legile ce le croiþi, gândirea ºi inima voastrã, complexiunea voastrã fizicã ºi moralã, rãsãrit-au din sâmburii de stejar, ce împodobesc mormântul lui ªtefan cel Sfânt? Dela Seina, din Bizanþiu, din lupanare ºi din spelunci v-aþi cules apucãturile politice ºi morale, nu din istoria ºi din natura poporului nostru. De aceea aþi fost ca virusul în organismul viu al naþiei, de aceea corpul material al naþiei moare ºi se putrificã, pentru aceea, voi, paraziþi, nu vã puteþi aclimatiza, pentrucã voi, etnic ºi moraliceºte, sunteþi strãini cu totul de substanþa din care e compus neamul românesc. Ne e ruºine cã aþi uzurpat numele de Român, ruºine cã strãmoºii sunt condamnaþi a purta acelaºi nume, cu cari vã drapaþi corupþia ºi mizeria de caracter” (Vol. II, pag. 272).

„Numai în virtutea acestui spirit nutrit sistematiceºte a putut sã se erijeze pehlivãnia în teorie de stat ºi sã treacã viclenia ºi stãruinþa neînduplecatã, fie în bine, fie în rãu, de cele mai de cãpetenie virtuþi ale omului de stat; numai astfel cel ce ºtie mai bine sã loveascã pe alþii, putea sã treacã de cel mai capabil om politic” (Vol. I, pag. 465). *„Caracterul obºtesc al luptelor politice din viaþa publicã a Românilor e cã în mare parte nu sunt lupte de idei, ci de persoane”* (Vol. I, pag. 524).

„Libertate, egalitate, fraternitate! Ce e mai frumos în lume decât ca tot ce se scurge în România, ca într-o mlaºtinã, sã fie liber ca noi, egal

ca noi, frate cu noi? ªi pe când aceastã plebe se’nmulþeºte pe zi ce merge, neamul nobil ºi drept, care cutremura odinioarã pãmântul la un semn al lui Mircea Basarab, sãrãceºte, scade ºi moare” (Vol. II, pag. 164).

Aşa-zisul liberalism a adus în România distrugerea caracterelor.

„Deprinde de oameni de a spera totul de la schimbãrile politice, demoralizându-i sistematic, fãcându-i linguºitori ºi calomniatori, încât liberalismul în România în loc de a avea rezultat oþelirea caracterelor, a avut din contrã pe acela de a bizantiniza ºi a vesteji oameni ce erau încã neatinºi de acel rãu” (Vol. I, pag. 549).

„Polticianismul a prefãcut România în mocirla, în care se scurg murdãriile sociale ale apusului ºi rãsãritului” (Vol. I, pag. 417).

„E poate indiferent pentru politicianii noºtri ce anume rasã determinã soarta acestui popor; ba sunt mulþi oameni, cãrora le e indiferent ce oameni vor locui pe acest pãmânt: greci, nemþi, bulgari, numai expresia geografico-politicã a þãrii sã fie aceeaºi. Pentru aceºtia, de exemplu, e indiferentã încetãþenirea Evreilor sau colonizarea þãrii cu nemþi. Dar pentru istorie nu e indiferent. Istoricul va trebui sã constate cã existã o luptã, fãrã conºtiinþã poate, fãrã claritate de vederi, dar o luptã de rasã între elementele autohtone ale þãrii ºi între cele scurse dupã vremuri în mlaºtina gospodãriei turceºti” (Vol. II, pag. 225).

„Adevãrul este cã rasa determinantã a sorþii acestei þãri nu mai este cea româneascã, ci sunt strãinii românizaþi de ieri de alaltãieri...Nici noi nu contestãm cã aceastã serie de domni vorbeºte româneºte; ceea ce contestãm însã este cã s-ar fi asimilat caracterul lor cu caracterul neamului românesc” (Vol. II, pag. 224).

Am reprodus în abundenţă crâmpeie din articolele lui Eminescu spre a vedea cât de unitară este gândirea lui. O precizare mai plastică a patologiei vieţii publice româneşti şi o disecare mai măiastră a cangrenei politicianiste nu s-a făcut şi nici nu cred că se va putea face vreodată. De aceea constatările lui Eminescu vor rămâne actuale atâta timp cât această boală va bântui în viaţa publică românească.[4]

III. Primejdia rusească

Dumnezeu a aşezat neamul românesc *„în calea rãutãþilor”*, cum spune cronicarul, sau *„pe muche de lume la acest vad de popoare”*, cum scrie Eminescu. Acest fapt a imprimat poporului român o anumită viziune largă asupra vieţii publice, nuanţată de oarecare scepticism, care se oglindeşte în vorba cronicarului *„cã bietul om e sub vremi”*, care îi permite să se resemneze fără a dispera. Presiunile şi influenţele străine exercitate din toate părţile vor fi foarte puternice şi numai un excepţional simţ de măsură va putea menţine echilibrul *„pe muche de lume”*, unde l-a plasat Destinul. Tendinţa permanentă va fi de neutralizare. Acest lucru îl verifică întreaga noastră istorie naţională, de când am avut viaţa de stat organizată.

„Înghesuiþi – scrie Eminescu – *între trei mari puteri, contrarii ele'ntre ele, Ungaria, Polonia ºi Turcia, expusã fãrã apãrare veleitãþilor de predominare a câtor trele, veleitãþi nu numai nedrepte, dar excluzânduse una pe alta, am vedea pe Domn þinând cu geloasã temere la o neatârnare atât de bântuitã de toate pãrþile, l-am vedea urmând un sistem de ºovãire, propriu situaþiei precarie, ºi încercând sã parã partizan a câtor trei vecini în acelaº timp, pentru a câºtiga bunãvoinþa ºi încrederea a tustrei. Acest sistem al contrapunerii reciproce ºi al neutralizãrii celor trei rivali putea sã prezerve pânã la un grad oarecare þara de absorbirea de cãtre unul din vecini, putea s-o þinã deasupra apei oarecum, ca sã nu se cufunde, dar asupra Domnului arunca fãrã îndoialã umbra unei politici de fãþãrnicie ºi duplicitate ºi-l expunea la smerire din partea aceluia dintre rivali care se simþea amãgit”* (Vol. II, pag. 200).

Totdeauna ţinta politicii externe a fost păstrarea fiinţei statului sub apăsătoarea psihoză că se pune în discuţie însăşi existenţa noastră ca neam, *„ea atârnând* – cum spune Eminescu – *ca frunza pe apã”* (Vol. I, pag. 334), mereu preocupaţi de a alege *„din toate relele pe cel mai mic”* (Vol. I, pag. 111), ţinând cumpăna la gurile Dunării. *„Statul*

Român prin teritoriul sãu ºes (n.n. este vorba de vechiul regat) ºi deschis din toate pãrþile, nu pare menit de Providenþã de a fi militar ºi cuceritor” (Vol. I, pag. 77).

Nu este cazul să arătăm aici cum se prezenta cadrul extern acum şase decenii şi mai bine, când scria Eminescu. Ne vom mărgini să redăm cum vedea el tendinţele celor doi rivali principali: Rusia (expresia Eurasiei) şi Austria (avanpostul germanismului şi al lumii Occidentale), rămase singure în acest sector după decadenţa Imperiului Otoman, care îşi ducea zilele numai proptit de Anglia.

Tendinţa rusească de cucerire are în primul rând un substrat rasial. Acest adevăr l-a intuit şi l-a formulat lapidar Eminescu, când spune: *„Rãsãritã din rasse mongolice, de natura lor cuceritoare, aºezate pe stepe întinse a cãror monotonie are înrâurire asupra inteligenþei omeneºti, lipsind-o de mlãdioºie ºi dându-i instincte fanatice pentru idei de o vagã mãreþie, Rusia e în mod egal muma mândriei ºi a lipsei de culturã, a fanatismului ºi a despoþiei”* (Vol. I, pag. 223).

„Intelectualitatea lor asmuþã contra Europei, pe care o numesc îmbãtrânitã ºi enervatã, coaptã pentru a cãdea întreagã sub dominaþia ruseascã” (Vol. I, pag. 224). *„Þarigradul a fost visul neîmbãtrânit al Slavilor de Nord”* (Vol. I, pag. 73).

„Împãrãþia Ruseascã nu este un stat, nu este un popor, este o lume întreagã, care, negãsind în sine nimic de o mãreþie intensivã, cautã mângâierea propriei mãriri în dimensiunile mari...Þarul e puternic ºi nu ºtie ce sã facã cu puterile de care dispune. Chiar înlãuntrul împãrãþiei sale, nici prin muncã pacinicã, nici prin lucrare sufleteascã aceste puteri nu se pot consuma; pentru aceea ele dau mereu nãvalã în afarã, – altfel ar trebui sã se mistuiascã în lupte interne” (Vol. I, pag. 269).

„Ca orice putere mare, Ruºii, acolo unde vãd cã vor întâmpina rezistenþã mare, se opresc ºi lucreazã cu o rãbdare secularã, spre a surpa încet, încet temeliile puterilor ce li se pun în potrivã” (Vol. I, pag. 270).

„Ei nu sunt poporul plin de îndãrãtnicã mândrie, ce provoacã pe alte popoare la luptã dreaptã ºi întãritoare; sunt poporul, ce-ºi dã mereu silinþa sã desarmeze pe celelalte popoare, pentru ca apoi sã ºi le supunã”.

Populaţiile slave – acest *„ocean de ghiaþã”*, cum spune Eminescu – formează cel mai sigur punct de sprijin, iar religia ortodoxă cea mai eficace armă pentru agitaţii. În astfel de condiţii, pericolul rusesc va fi o

adevărată sabie a lui Damocles, care va ameninţa însăşi existenţa statului şi chiar a poporului român. Acest factor paralizant va fi dominant în toate împrejurările.

Tendinţa de bază a Rusiei este, deci, înaintarea spre Miazăzi. Sunt 200 de ani de când Rusia înaintează în această direcţie.

„Luptele ei orientale sunt o întreagã istorie. Oricare o cunoaºte ºi nu þine seamã de ea nu este un bãrbat politic ºi nu are dreptul de a lua parte hotãrâtoare în viaþa politicã” (Vol. I, pag. 94).[5]

Nu cu mai puţin realism a cercetat Eminescu tendinţa Austriacă.

Ca avangardă a Germanismului, de care ne separau statul ungar şi

populaţiile de slavi Occidentali, această tendinţă se îndreaptă spre Gurile Dunării şi Marea Egee, Orientul apropiat şi poate mai departe. Este redată de faimoasa formulă *„Drang nach Osten”*.

Din cauza prolificităţii populaţiilor germane, această tendinţă găseşte suport şi în presiunea demografică cu proiecte deschise de colonizare. *„Nu mai e azi îndoialã* – scrie Eminescu – *asupra þintei a o seamã de politicieni germani de a preface Orientul într-un teren de colonizare ºi a abate spre el superfluenþa de populaþiune. Aceeaºi politicã de colonizare* – zice List, cel mai genial dintre economiştii germani – *ar trebui sã se urmeze în privirea Orientului, a Turciei Europene, a Þãrilor Dunãrii de Jos. Germania are un mare interes nemãrginit de a vedea dominând în aceea regiune siguranþa ºi ordinea ºi emigraþia, care se va'ndrepta în acea parte e cea mai lesnicioasã pentru indivizi ºi cea mai folositoare pentru naþiunea Germanã”. Iar profesorul Rocher – continuã Eminescu – scrie: „Emigranþii noºtri cari se duc în Rusia, America, Australia, Algeria sunt pierduþi pentru patria lor, devin clienþi ºi furnizori ai altor popoare, cari sunt adesea rivali ºi vrãjmaºi nouã. Astfel s-ar petrece lucrurile dacã emigranþii germani s-ar duce sã se aºeze câtre alte colonii germane în localitãþi fertile ºi mai de tot pustii ale Ungariei, în provinciile poloneze, ale Rusiei, în acele regiuni ale Turciei menite de a fi într-o zi moºtenirea Germaniei”* (citat Mihai Eminescu, Vol. I, pag. 400-401).

Pentru Eminescu, politica urmărită de aceşti doi mari vecini ai statului Român modern este clară. Deci *„douã mari curente istorice,*

curentul de nord-est, tinzând a schimba faþa Europei ºi curentul de vest, ce tinde a menþine statu-quo” (Vol. I, pag. 76).

Pe aceste două coordonate se va desfăşura toată acţiunea diplomatică a micilor state din acest sector european, îndeplinind mai mult funcţiunea de pioni, iar Turcia, din cauza fazei de decadenţă în care intrase, va servi ca bază puterilor occidentale pentru a zăgăzui realizarea tendinţelor menţionate mai sus. Evident presiunea Rusiei faţă de România va fi mult mai accentuată dat fiind vecinătatea ei imediată precum şi masele de slavi care ne înconjoară şi care oferă puncte de sprijin expansiunii ruseşti.

Permanentul antagonism între Austria şi Rusia a determinat o stare de echilibru şi prin aceasta s-a salvat de multe ori statul şi poporul român. Echilibrul, cum spune Eminescu, era între Schylla şi Charibia (*„Incidit in Schyllam qui vult vitare Charrybdim”* – Vol. I, pag. 402).

Ori de câte ori se va rupe acest echilibru se vor naşte pentru statul şi poporul român primejdii de moarte. Alternativa alegerii în această tragică dilemă o pune Eminescu în termenii următori: *„Am avea a alege între domnia austriacã (n.n. în zilele noastre, locul Austriei la luat Reichul German) ºi cea ruseascã. Sub cea dintâi, Evreii ar intra în sate în numãr mai mare decât astãzi, þãranii ar deveni servii lor, moºiile ar fi cumpãrate de societãþi de capitaliºti colonizate cu Nemþi, iar Naþia redusã la proletariat. În cazul al doilea, un ucaz ar ºterge limba din bisericã ºi stat, þãranul ar trãi mai bine, însã cu condiþia ca sã se rusifice; care din noi cum ar scrie, acolo i-ar îngheþa mucu' condeiului; iarã cei mai curajoºi ar mãri pohodul na Sibir, fãrã judecatã, prin ordin*

administrativ” (Vol. I, pag. 61). Dar această acţiune rusească va găsi complici interni. *„Secta celor fãrã patrie ºi fãrã simþ istoric este reprezentatã la noi prin urmaºii fanarioþilor. Pe când Rusia pregãtea prin agenþii sãi secreþi aceastã crizã, în România nu era decât un mic numãr de oameni îndeobºte strãini ori cel puþin de origine strãinã ºi anume bulgari, sârbi ºi greci, care luau parte la lucrarea de surpare a Slavilor”* (Vol. I, pag. 29).

„În acest conflict, pe care viitorul îl indicã cu claritate, ce se va alege de cei mici? Poporul nostru mic este pus tocmai ca o muche de despãrþire între furtuna ce vine din apus pentru a întâmpina pe cea din

rãsãrit. Oricare ar fi soarta armelor, oricare norocul rãsboiului, oricât de înþeleaptã va fi politica micului popor, rezultatul evenimentelor va fi totuºi stabilirea unei preponderanþe politice, pururea fatalã nouã, chiar dacã nu ne-ar ameninþa cu nimicirea totalã” (Vol. II, pag. 515).

Rămâi încremenit de atâta putere de previziune politică atât pe plan intern cât şi pe plan extern. Poate unii termeni s-au schimbat în forma lor, dar substanţa le-a rămas aceeaşi. Astfel că, dacă n-am şti că Eminescu a scris toate aceste lucruri acum 6-7 decenii, şi n-am cunoaşte motivele conjuncturii de atunci, care au determinat scrierea acestor articole, am crede că au fost scrise pentru zilele noastre.

Ucazul rusesc încearcă să destrame sufletul românesc, străinii sau cei de origine străină ajută lucrarea de surpare a slavilor, iar românii curajoşi, care rezistă, iau drumul *„pohodului na Sibir, fãrã judecatã, prin ordin administrativ”.* Fără a nesocoti celelalte primejdii, pentru Eminescu permanenta ameninţare rusească constituia primejdia principală.

IV. Necesitatea unei noi elite conducătoare

Restabilirea *„sãnãtãþii morale a poporului Român, adânc atinsã de corupþia pãturilor de populaþie strãinã ºi semistrãinã, aºezatã deasupra”* (Vol. I, pag. 257), Eminescu o vede numai prin crearea unei elite conducătoare. *„Mizeria moralã care bântuie þara* – scrie Eminescu *– e o mizerie mai adâncã, dacã se poate, decât cea materialã...Deci, existã douã naþiuni deosebite în aceastã þarã: una stoarsã ºi sãrãcitã de producãtori, alta îmbuibatã de mijlocitori: poporul ºi plebea”* (Vol. I, pag. 465). Totul e infectat de corupţia *„ce roade în mod egal cercurile cele mai înalte guvernamentale pânã la cel mai din urmã postulant din sat”* (Vol. I, pag. 342).

„Faþã cu faptul înfiorãtor, cã mita este în stare sã pãtrunzã ori ºi unde în þara aceasta, cã pentru mitã capetele cele mai de sus ale administraþiei vând sângele ºi averea unei generaþii, faþã cu acest fapt înfiorãtor nu mai existã retoricã, nici stil, nici joc de spirit – spiritul stã uimit ºi nu aflã cuvinte, pana devine o armã slabã – aci începe funcþia temnicerului ºi în þãri mai primitive, unde însã monstruozitatea se ºi pedepseºte monstruos, începe funcþia cãlãului” (Vol. I, pag. 425).

Această stare de corupţie primejduieşte însă existenţa poporului Român. *„Dacã am trãi încai izolaþi în peninsula Ibericã, sau în grupul insulelor britanice, discompunerea ar fi foarte pãgubitoare progresului, dar nu ar nimici statul. Dar încleºtaþi între mari ºi puternice monarhii,*

miºcãrile nesãnãtoase din lãuntru s-ar preface oricând într-un pericol pentru chiar existenþa statului ºi haosul stingerii ar ameninþa însãºi individualitatea etnicã ºi istoricã a poporului românesc” (Vol. II, pag. 463). Va fi deci o necesitate imperioasă ca societatea românească să-şi creeze o nouă elită conducătoare. Acest lucru va fi anevoios fiindcă se intrase deja în cercul vicios al corupţiei. Cum am văzut, criteriile de selecţie au devenit prin excelenţă negative. În trecutul istoric românesc selecţia se făcea pe calităţi pozitive. *„Oricare Român –* scrie Eminescu *–, fie nãscut din pãrinþi cu vazã, fie din pãrinþi sãraci, se putea ridica, fie prin puterea braþului, fie prin aceea a minþii la demnitãþile cele mai*

înalte ale statului ºi era indiferent, sub domniile pãmântene, dacã meritul era al unui om din popor sau al unui boer. Singura rãsplãtire era un rang, netransmisibil asupra fiilor” (Vol. I, pag. 568). Este evident, că această formă de selecţiune, care are la bază lupta sub toate formele, contrastează profund cu nepotismul zilelor noastre. Ea avea un caracter sănătos şi cu adevărat democratic. Dar tocmai pentru aceasta n-a putut continua, când peste ţările româneşti s-au întins satrapia turcească şi epoca de corupţie fanariotă.

„Dacã a existat de facto o aristocraþie românã întemeiatã pe un drept public cert, ea a încetat de-a exista deodatã cu anul 1700, deodatã cu cãderea Domniei naþionale. Aristocraþia, cu independenþa ei de caracter, cu curajul ei, ale cãrei privilegii consistau în datorii cãtre þarã mai grele de cum alþii aveau a le purta” (Vol. II, pag. 511). *„Nu putem recunoaºte epocii fanarioþilor dreptul suveran de a conferi titluri ºi demnitãþi”* (Vol. II, pag. 201).

Aşa dar, după Eminescu, toată puzderia de aşa zişi *„prinþi valahi”* de provenienţă levantină, cu stigmatele degenerescenţei izbitoare (stârpituri sau deşiraţi), versatili şi oportunişti, care, fără decenţă, se înghesuie în toate părţile, n-au de a face nimic cu adevărata aristocraţie istorică, vitează, demnă, morală. Primii erau adevăraţii *boieri*, secunzii adevăraţii *ciocoi*.Crearea unei elite conducătoare, Eminescu o vede posibilă numai prin ieşirea din marasmul sufletesc, care copleşeşte societatea românească. *„Dacã România ar avea o epocã mare, atunci –* scrie el *– ar avea ºi o aristocraþie nouã”* (Vol. I, pag. 395). Ieşirea din acest cerc vicios, însă, nu s-ar putea face decât prin *formarea caracterului* şi *educaþia muncii*. *„Nu în cultura excesivã a minþei consistã misiunea ºcoalelor – excepþie fãcând de cele înalte –, ci în creºterea caracterului”* (Vol. II, pag. 228).

„*Munca ºi numai munca* – scrie Eminescu – e*ste isvorul libertãþii ºi a fericirii ºi cum cã cei ce pretexteazã cã bunurile morale ºi materiale se câºtigã prin adunãri electorale, prin discursuri de cafenea ºi prin articole de gazetã, sunt niºte ºarlatani, care amãgesc poporul în interesul lor ºi spre risipa bunei stãri”* (Vol. I, pag. 122).

„Organizaþia de astãzi a favorizat fuga de muncã, ea a ridicat elemente, cari n-au nimic, în fruntea statului, ca sã trãiascã sau sã se

îmbogãþeascã din averea lui ºi tot organizaþia aceasta a fãcut ºi pe alte clase sã creazã, cã numai prin politicã poþi ajunge la ceva... Pieirea noastrã prin pieirea muncii” (Vol. I, pag. 386-387).

În muncă e salvarea, *„în apãrarea muncii reale, nu în fraze ºi principii generale, a cãror bunãtate sau rãutate practicã atârnã de la aplicare, deci de la progresul real pe care un popor l-a fãcut pe calea muncii fizice ºi intelectuale...La noi liberalismul pretextat al naturelor catilinare, în loc de a democratiza clasa de sus, a avut din contrã rezultatul de a aristocratiza o clasã nenumãratã de indivizi, cari, nevoind a munci, având chiar ruºine de muncã, aspirã de a ajunge la vazã, ºi de a face avere pe calea demnitãþilor statului, începând dela miile de funcþiuni mici ºi sfârºind cu însuºi fotoliile ministeriale. Înmulþirea dar a claselor consumatoare ºi scãderea claselor productive, iatã rãul organic, în contra cãruia o organizare bunã trebue sã gãseascã remedii”* (Vol. I, pag. 541).

Singura posibilitate de îndreptare, este deci munca. *„O singurã buruianã de leac existã pentru acest scop: munca. Muncã, nu comunalism; muncã, nu bancheturi cu gunoaiele civilizaþiei franceze; muncã, nu pornoscopie pe bulevarde; muncã, nu pomadã, iatã mijlocul care va ridica poporul nostru”* (Vol. II, pag. 52).

Prin muncă se poate soluţiona criza economico-socială. *„Numai o organizare strictã, care ar sili pe poporul de mijlocitori la muncã ºi la producþiune, o organizare care ar îngreuna parvenirea la funcþii publice, dar care le-ar deschide, prin alt regim economic, o piaþã, în care sã-ºi deprindã sã-ºi ofere braþele la muncã realã, ar putea sã vindece relele de care suferim”* (Vol. II, pag. 466). *„Cãpãtuirea numãrului nesfârºit de nulitãþi, de oameni absolut improductivi, din cari se compune partidul...Un singur remediu existã în adevãr în contra acestor rele, dar trebue aplicat cu toatã rigoarea, cu tot exclusivismul: munca, acest corelat mecanic al adevãrului; adevãrul, acest corelat intelectual al muncii. Dar muncã, nu nimicuri, nu mâncare de muºti pe apã! ºi adevãr, nu fraze lustruite ºi negustorie de vorbe”* (Vol. II, pag. 475 şi urm.).

Tot pe calea muncii vede Eminescu rezolvarea problemei veniturilor şi cu deosebire a problemei evreieşti în România. *„Noi suntem siguri* – scrie el – *cã cu o organizare mai strictã, mai protectoare pentru munca materialã ºi cea intelectualã, le-ar pieri Evreilor pãmântul de sub*

picioare ºi ar emigra de la noi cum emigreazã din alte þãri într'adevãr civilizate, nerãmânând decât numãrul strict necesar pentru mijlocirea schimbului în activitatea economicã a þãrii. Dar cu organizarea laxã de astãzi, cu conrupþiunea erijatã în principiu de administrare, cea mai bunã ºi mai naþionalã soluþiune a cestiunii israelite nu va fi decât un paliativ bun contra unui simptom acut, nu însã medicamentul special contra boalei organice de care suferim” (Vol. I, pag. 511).

Uneori, însă, Eminescu, disperat că răul copleşeşte orice încercare de a găsi o ieşire normală din mlaştina corupţiei, preconizează chiar *„miºcãri violente”*, dar, după deşertarea revoltei, revine resemnat, dat fiind poziţia critică pe care o ocupă statul Român, prins *„ca în cleºte de marile împãrãþii, care îl înconjoarã”*. În special primejdia rusească, cum am văzut, îl preocupa mereu.

„Ar trebui numai niºte mâni vârtoase mocãneºti cari sã ºtie s-o întrebuinþeze (n.n. este vorba de „ordinul Sfintei Cânepe”, coarda spânzurătorii). *Aparã ele în Moldova, aparã peste Olt c'în vremea lui Tudor, naþia le-ar primi aºternându-le flori ºi covoare pe drumuri,*

precum i le aºternea lui Mateiu Basarab la intrarea la Târgoviºte. ªi Mateiu Basarab, adormitul întru fericire, fãcea un uz îmbelºugat de aceastã plantã, distribuind cordoane la Caradalele din zilele lui” (Vol. II, pag.293). Deci *„ar mai rãmânea o cale pentru ca þara sã svãrle cât colo pe patrioþii cari o guverneazã: o miºcare violentã. Dar aceasta ar constitui totdeauna un pericol internaþional”* (Vol. II, pag. 206).

„Nu cerem ºi nu voim, precum insinua “Românul”, exterminarea cu sabia a elementelor hibride. Dar ceea ce pretindem pozitiv e ca asemenea elemente sã nu fie determinante, domnitoare în Statul Român” (Vol. II, pag. 311).

„De aceea tãiem în putrejunea bubei noastre naþionale ºi voim ca protoplasma naþionalã sã reîntregeascã golurile, create prin tãieturi. Din sâmburul ºi esenþa poporului trebue sã iasã puterea medicatrice a naturii, care sã însãnãtoºeze corpul statului” (Vol. II, pag. 332).

„Cine ºtie dacã spiritele vor putea suporta darea în întreprindere a unei þãri întregi pe mâna unei companii de exploataþie? Cine garanteazã cã meritul nedreptãþii, cã ºtiinþa înlãturatã, cã caracterul energic înlãturat, nu vor devia pe cãi pericoloase, cu atât mai pericolos

cu cât vor fi sfinþite prin spirit de sacrificiu, sfinþite cu fanatismul naþional? Dacã pentru omul ce voieºte îndreptarea stãrilor de lucruri din patria sa pe cale legalã, liniºtitã, nu va mai rãmânea mijloc de-a face, nu va pune oare binele, fie chiar rãu înþeles, al þãrii mai presus de legi, de instituþii, de tot?” (Vol. II, pag. 360). *„O crimã politicã, comisã de un om privat, înceteazã de a fi o crimã, când e purtatã de vederi mai înalte ºi dictatã de cugetul curat, fie chiar greºit, de a mântui statul”* (Vol. II, pag. 456).

„*ªi’n acest popor nenorocit nu se mai aflã destulã energie moralã pentru a ridica securea ºi a se scãpa de asupritori. În toate provinciile Daciei lui Traian, poporul autohton e o vitã menitã a þine în spate populaþii strãine. În Ardeal munceºte pentru Ungur, în România pentru Greco-Bulgar ºi pentru Jidan”* (Vol. II, pag. 478). *„Nu alegem vorbele dupã cum îndulcesc sau înãspresc lucrul, ci dupã cum acopãr, mai exact, ideia noastrã. Nu vorbele, ci adevãrul ce voim a-l spune e aspru”* (Vol. II, pag. 455).

Din toate cele reproduse mai sus, rezultă cât de clar a indicat Eminescu necesitatea creării noii elite conducătoare, care să aibă la bază meritul muncii şi cât de dramatice sunt frământările lui, când cuprins de disperare, este nevoit să vază ieşirea din marasmul, care primejduieşte însăşi existenţa statului şi poporului român, preconizând calea violenţei.

V. Vestirea Căpitanului

Pentru acţiunea de ridicare şi sfărâmare a lanţurilor robiei materiale sau morale, naţia îşi aşteaptă omul. Şi, Eminescu, acest *„al semnelor vremii profet”*, îl vesteşte cu cuvinte de foc. Se cere o nouă direcţie şi un stil de viaţă şi de luptă, care să fie însăşi chintesenţa adevăratului suflet românesc. Şi Eminescu indică linia, pe care se va mişca omul aşteptat. *„Nu acel om politic va fi însemnat, care va inventa ºi va combina sisteme nouã, ci acel care va rezuma ºi va pune în serviciul unei mari idei organice, înclinãrile, trebuinþele ºi aspiraþiunile*

preexistente ale poporului sãu” (Vol. II, pag. 438).

Credinţa lui Eminescu în viitorul neamului românesc rămâne întreagă, cu toate relele pe care le vede bântuind Ţara. *„Nu ne îndoim cã poporul român va ºti, într-un secol poate, sã ºteargã pânã ºi urmele ruºinei sociale de-a fi fost stãpânit de Greci ºi de Jidani. Mulþi ochi ce strãlucesc încã, nu se vor închide, pânã nu vor fi vãzut rassa românã, care se distinge din promiscuitatea radicalã, învingând în aceastã þarã ºi impunându-ºi, îndãrãtnicã ºi mare cum a fost odinioarã, modul ei de a fi, dreptul ei, seriozitatea ei moralã, regimului de sustractori ºi de hetere, care ne stãpâneºte acum”* (Vol. II, pag. 453).

Generaţiei sale flegmatice şi lipsite de orice credinţă pentru realizarea Daciei viitoare, Eminescu îi opune generaţia curăţită prin abnegaţie şi durere pe care o vesteşte că va veni. *„Ceea ce ne uimeºte mai cu seamã ºi ne întristeazã, când trecem peste stâlpii acestei reviste, este lipsa de convingere, lipsa de energie sfântã, caracteristicã pentru tinerimea tuturor popoarelor, este aerul flegmatic, cu care sunt scrise monstruozitãþile acestea. Pe când cei mai mulþi dintre noi se cred nevrednici, în adâncul sufletului lor nevrednici de a ridica vãlul de pe acest ideal, cunoscând cã numai o altã generaþie, curãþitã prin abnegaþiune ºi durere, poate îndrãzni sã gândeascã la ea, aceºti domni, pentru cari istoria suferinþelor noastre e un basmu, pentru cari mormintele eroilor noºtri sunt bune de prefãcut în puºcãrie, pentru cari nimic din ce au trecut nu e vrednic de veneraþiune, îºi dau aerul a ne*

zice: putem scoate Dacia din buzunar, dar nu voim decât atunci când veþi fi socialiºti” (Vol. II, pag. 517).

Dar acestei generaţii, *„curãþitã prin abnegaþie ºi durere”*, pe care o anunţă Eminescu, îi prevede din principiile, pe care să i se ridice conducerea: *„Nu e indiferent pentru un popor* – scrie el – *cãrui principiu se datoreazã ridicarea unui om în mijlocul lui, dacã ea se datoreºte tãriei, curajului, energiei – tot atâtea numiri diverse pentru principiul puterii de muncã ºi pentru bãrbãþie, sau dacã ea se datoreazã speculei, apucãturilor, instinctelor, instinctelor feline ºi oarecum femeeºti ale omenirii. Nu e indiferent pentru viaþa unui popor ca, în loc de stejar, sã rãsarã slabul ºi pururea de vânt legãnatul mesteacãn. Nu e indiferent dacã cei ce se ridicã au sau nu rãdãcini adânci în pãmântul þãrii. Nu e, într-un cuvânt, indiferent dacã soarta unei þãri e condusã de oamenii ei proprii sau de aristocraþia diferenþelor de preþ ºi diferenþelor de opinii, de aristocraþia cursului de bursã ºi a limbuþiei”* (Vol. II, pag. 531).

Pentru Eminescu, apariţia unei mâini energice era o necesitate istorică. *„Un remediu radical* – scrie el – ar fi numai o *mânã de fier*, *dreaptã* şi *conºtientã de þelurile ei bine hotãrîte*, *care sã inspire tuturor partidelor convingerea, cã statul român moºtenit de la zeci de generaþii, care au luptat ºi suferit pentru existenþa lui, formeazã moºtenirea altor zeci de generaþii viitoare, ºi cã nu e jucãria ºi proprietatea exclusivã a generaþiei actuale. Acest sentiment istoric al naturei intrinsece a statului ºi trebuitoarea mânã de fier lipsesc însã din nefericire, încât departe de-a vedea existenþa statului asiguratã prin cârmã puternicã ºi prevãzãtoare a tot ce poate produce naþia mai viguros, mai onest ºi mai inteligent, suntem din contra avizaþi dea aºtepta siguranþa acestei existenþe dela mila sorþii, dela pomana*

împrejurãrilor externe, cari sã postuleze fiinþa statului român ca pe un fel de necesitate internaþionalã” (Vol. I, pag. 343).

Şi Eminescu, profetic şi în acelaşi timp sfâşiat de durere pentru soarta ce-l aşteaptă pe cel trimis de destinul românesc: *„Doamne al veacurilor, unde e acel singur om, care sã pue pe strãini la locul lor, sã cureþe România de tot ce-a fost mai decrepit, mai ocolitor de muncã, mai stricat dincolo de Dunãre, de ciuma asta orientalã? Unde e acel singur om...ca sã nu ni se mai parã þara aceasta o colonie greco-bulgarã, o societate strãinã de exploatare, condusã de cel mai strãin dintre ei, de d.*

C.A. Rosetti? Dar sã i-o spunem, spre mângâierea d-sale ºi a partizanilor, nu mai sperãm în venirea unui asemenea om. Acest popor românesc e atât de sãrãcit, atât de ameþit prin fraze, atât de cãzut, încât un asemenea om ar muri sub garduri, ca ªincai ori ca Avram Iancu, sau s-ar gãsi cineva sã-l vânzã, precum pe Tudor l-a vândut sârbul Macedonski ºi în acelaº timp în care acel singur om ar zãcea la puºcãrie sau la ocnã, tot unui C.A. Rosetti sau unei Caradale i s-ar vota pensie reversibilã, pentru c-ar fi scãpat þara de un asemenea om” (Vol. II, pag. 481).

Orice comentariu devine de prisos. Este greu de a găsi în analele istoriei o previziune atât de clară şi precisă în elementele ei. Ea parcă ne aminteşte de profeţia Sfântului Ion Botezătorul când a anunţat venirea Mântuitorului.

VI. Fecundarea gândirii eminesciene

Cu toată încercarea clasei conducătoare de a le înăbuşi în complicitatea tăcerii sau de a le minimaliza, ideile politico-sociale ale lui Eminescu au avut o influenţă considerabilă în gândirea politică românească. Aproape toţi scriitorii politici români trăiesc sub vraja gândirii lui viguroase şi realiste. Toţi s-au inspirat de la el.

„Eminescu – scrie Aurel Popovici – *n-a fost numai un om de convingeri. El a avut ºi curajul bãrbãtesc de a-ºi spune sincer pãrerile ºi convingerile sale. Eminescu e mintea limpede a unui þãran român crescut la ºcoale bune. Pare cã neamul românesc l-a nãscut spre a ne da icoana vie a firii româneºti. Din Eminescu vorbeºte ºi fruntaºul ºi mijlocaºul ºi codaºul”* (Aurel Popovici: *Naþionalism ºi Democraþie*, pag. 90). *„Un adevãrat profet al unui neam. De fapt Eminescu a fost întruparea înþelepciunii seculare a poporului român, un fel de arãtare a duhului naþional... Eminescu a vãzut mai bine decât oricine liniile hotãrâtoare ale desvoltãrii noastre istorice... Puþini de tot pot înþelege pe Eminescu. Dar toþi românii cu inimã curatã pot simþi învãþãturile lui”* (idem, pag. 73). *„El a fost ºi a rãmas el însuºi. O puternicã individualitate de observator ºi gânditor politic”* (pag. 74)... adânc înfipt în mijlocul poporului românesc de pretutindeni. O profetică putere de intuiţie l-a făcut cu adevărat pe el *„al semnelor vremii profet”*. Căci: *„...oricât l-am admira pe Eminescu ca poet, ºi mai multã admiraþie meritã ca gânditor politic* (pag. 75). *Articolele lui scânteiazã o întreagã filosofie politicã* (pag. 76). *Citind pe Eminescu, ai impresia cã-þi vorbeºte glasul istoriei naþionale din el* (pag. 77). *Eminescu om dintr-o bucatã, o personalitate nu numai mare, ci ºi armonicã, ceea ce tocmai la personalitãþile mari e foarte rar... Eminescu e cel mai mare suflet*

românesc ce a trãit vreodatã, ochiul cel mai vãzãtor între români... Na urât libertatea, n-a urât liberalismul, el n-a urât decât minciuna”.

„Spiritul reprezentativ care a desãvârºit la noi ideia naþionalistã este poetul Eminescu. Membru al Junimei, dar bãtând cãile sale proprii pe alãturea de dogmele magiºtrilor, el prezintã naþionalismul cu toate

multiplele sale trãsãturi: istoric, romantic, pesismist, sentimental, iubitor de neam, religios” (Xenopol).

„Eminescu – scrie economistul Mihail Manoilescu – *este ca gânditor politic ºi ca economist tot atât de genial ca ºi în artã. Genial ca observator, ca intuiþie, ca anteviziune”* (*Destinul Burgheziei*, pag. 137).

„De la Eminescu – scrie Dr. Nicolae Roşu – *liniile de forþe diverg: Vasile Conta ºi A.C. Cuza vor lãsa sã cadã accentul pe antisemitism, Nicolae Iorga ºi A. Xenopol pe istoricism, Aurel Popovici pe antidemocraticism, Vasile Pârvan pe autohtonismul rasei, Ion L. Caragiale pe criticismul antiliberal. În gândirea lui Mihai Eminescu, dialectica naþionalistã ºi-a aflat ºi cea mai masivã închegare”* (*Dialectica Naþionalismului*, pag. 16).

Aşadar, mai toate curentele spirituale autentice româneşti, care au animat intelectualitatea românească, derivă mai mult din gândirea sintetică a lui Eminescu. De aceea, aceste curente luate *în parte*, cu tot vadul adânc care l-au creat în sensibilitatea românească, nu pot depăşi *întregul*, pe care îl reprezintă gândirea eminesciană.

Antisemitismul lui Cuza, oricât de savant ar fi documentat, pare cu totul unilateral dacă nu i se face corelaţia – aşa cum a făcut-o Eminescu – cu elementul fanariot, care i-a oferit suportul iniţial, precum şi cu cel politicianist,
care l-a urmat după aşa zisa asimilare a elementelor fanariote. Acelaşi lucru se poate spune şi de antidemocratismul lui Aurel Popovici sau de curentul semănătorist etc.

Desigur, Eminescu a avut mulţi detractori. Încă în viaţă fiind, elementele străine şi înstrăinate dominante l-au persecutat, hulit şi denigrat. I s-a spus că este nebun şi chiar străin de neam.

La toate aceste atacuri ignobile, Eminescu a răspuns cu seninătate: *„Sã presupunem cã aºa ar fi! Cã autorul acestor ºiruri e nebun, e bun de legat ºi dus la Mãrcuþa. Rãmâne mai puþin adevãrat ceea ce a zis? Asta-i cestiunea”* (Vol. I, pag. 330).

După moartea lui, când geniul său poetic a găsit recunoaşteri unanime, s-a încercat – cum am spus – să se înmormânteze în complicitatea tăcerii opera lui politică. O anumită publicistică a *„veniturilor”* a cerut numai *un Eminescu poet*. Unii dintre aceştia au mers chiar mai departe, cerând eliminarea „Doinei” şi a ultimei părţi din „Scrisoarea a III-a” din

ediţiile populare pentru motivul că incită la ură şi ar fi inestetice. Şi insinuările s-au făcut sub toate felurile: ba că *„teoria pãturilor superpuse”* ar fi elaborată când Eminescu era bolnav (Gh.Panu); ba că, *„fiind gazetar, nu-ºi poate exprima convingerile în toatã libertatea”* (Ibrăileanu); ba că, *„trebuind sã-ºi agoniseascã existenþa, a colaborat la un ziar conservator”* (cum scrie ziarul *Viitorul*), şi deci a scris în acest sens etc.

„O insultã mai mare – răspunde Alexandru Papacostea – *nu se*

poate aduce memoriei aceluia care a fost nu numai cel mai mare poet, dar ºi cel mai mare caracteristic temperament epic al României contimporane”.

Poate, în focul polemicilor, Eminescu să fi făcut şi unele exagerări. Chiar el însuşi a recunoscut de multe ori patriotismul fraţilor Brătianu cu viaţa lor morală şi austeră. Pentru Dimtrie Brătianu avea o stimă deosebită. Ca diagnostic politic, însă, adevărurile spuse de Eminescu rămân în esenţa lor întregi. Dar pe lângă atacurile frontale, criptostrăinii au încercat demontarea operei politice a lui Eminescu pe cale indirectă. Este cunoscută încercarea făcută de a prezenta epoca Fanarioţilor ca o epocă purtătoare de civilizaţie! Eminescu prevăzuse acest lucru când scria despre *„restabilirea fanarioþilor de acum pe cale pieziºe”* (Vol. II, pag. 477). Împotriva acestei încercări se ridică cu vehemenţă Aurel Popovici când scrie: *„Se apropie suta de ani de la moartea lui Tudor. ªi totuºi acea civilizaþie fanariotã, atât de dezastroasã pentru noi, fu preamãritã chiar acum câþiva ani de la Tribuna Ateneului Român din Bucureºti”* (*Naþionalism sau Democraþie*, pag. 43).

În ultimele decenii, încercarea cea mai serioasă pentru reabilitarea fanariotismului, de data aceasta camuflat sub eticheta socială a aşa zisei *„burghezii româneºti”*, s-a făcut de către sociologul Ştefan Zeletin. Folosind dialectica marxistă până la punctul care convenea tezei sale, el a încercat să justifice toate abuzurile, incorectitudinile băneşti, şi tarele morale ale clasei dominante neofanariote ca un fenomen inerent naşterii unei burghezii. Mai mult: a căutat să prezinte naţionalismul *„pãturei superpuse”* ca mult mai realist şi mai eficace decât acel sentimental şi reacţionar al lui Eminescu. Ca o ironie a soartei, după ce va încerca să compare în naţionalism pe C.A. Rosetti cu Eminescu, va taxa pe acesta din urmă ca *„cea mai mare figurã a reacþiunii române”* (Stefan Zeletin:

Neoliberalismul, pag. 37). *„Reacþiunea împotriva burgheziei –* scrie el *– nu poate primi în conþinutul ei, oriunde s-ar produce, decât un anumit numãr de însuºiri, ºi la noi Eminescu le-a gândit pânã la sfârºit pe toate. Celor mai târziu veniþi pe cãile sale, nu le rãmâne decât a pune greutatea autoritãþii lor pentru rãspândirea ideii naþionale”* (Zeletin, pag. 228).

Este interesant de remarcat în cazul de faţă cum dialectica cea mai subtilă nu poate substitui instinctul sănătos, pentru a putea pătrunde adevărurile de bază. Spaţiul restrâns al acestei expuneri comemorative nu îngăduie să arătăm defectuozitatea acestei argumentări *„realiste”*. Ne mărginim să spunem însă că o problemă de tactică şi strategie politică elementară face ca să nu se angajeze bătălii pe terenul unde adversarul este cel mai *tare*. Ori, combaterea forţei evreieşti – cum preconiza Zeletin – numai pe terenul economic, financiar, având coruptibilitatea aparatului de stat şi moravurile stricate ale vieţii noastre publice, este, cu tot limbajul ei ştiinţific-realist, *cea mai inocentã dintre iluzii*. Privită deci chestiunea în ansamblul ei, se poate vedea cât de unilaterală este această concepţie realistă a aşa zisului „neoliberalism românesc” şi cât de completă apare gândirea politică eminesciană, care pune problema în toţi termenii săi.

Dar, poate, în aprecierile lui Zeletin, care, cu toate recunoaşterile lui aparent obiective, diminuează pe nedrept adevăratele proporţii ale lui Eminescu,

să fi contribuit acel sânge *„Elenic”*, cum scrie el, pe care *„îl simte cu fiori pulsând în vinele sale”* (pag. 274). Poate tocmai, vocea acestui sânge s-a insinuat prin măiastra lui dialectică şi sub masca cea mai ştiinţifică contra aceluia care a avut cuvinte atât de grele împotriva strămoşilor săi mai degrabă fanarioţi, decât *“Elini”*! Toate aceste încercări directe sau piezişe ale elementelor criptostrăine nu numai că n-au reuşit să diminueze prestigiul gândirii eminesciene, dar dimpotrivă i-au dat o îndreptăţire nouă pentru a o face şi mai fecundă în sufletul noilor generaţii.

VII. Sinteza legionarismului

Toate curentele spirituale naţionaliste: autohtonismul tragic al lui Pârvan, antisemitismul lui Cuza, sămănătorismul şi istoricismul lui Iorga, antidemocraticismul lui Aurel Popovici, moralismul lui Găvănescul, ortodoxismul lui Nae Ionescu şi chiar gândirismul lui Blaga, au purces din gândirea eminesciană. După ce vreme de jumătate de veac, în mod paralel dar disparat, au brăzdat sensibilitatea românească, ele au convers spre noua sinteză pe care a dat-o gândirea politică a Căpitanului. De aici, toate aceste curente captate şi organic împletite, în esenţa lor, părăsesc terenul profetic, protestatar, sentimental sau criticist şi se învolbură în *curentul de acþiune ºi faptã a legionarismului*. Deficienţa care adesea ori era relevată de publicistica adversă, în sensul că naţionalismul românesc n-are capacitate realizatoare, venea astfel în mod organic împlinită prin crearea acelui formidabil instrument de acţiune, pe care l-a constituit Căpitanul prin fundarea Mişcării Legionare.

Căpitanul a dat tuturor acestor curente axa de acţiune politică, pe care a proiectat-o gândirea eminesciană. El a ştiut – cum spune Eminescu – *„sã rezume ºi sã punã în serviciul unei mari idei organice, înclinãrile, trebuinþele ºi aspiraþiile preexistente ale poporului sãu”* (Vol. II, pag. 438). Această idee organică a fost reluarea credinţei strămoşilor Traci în *„nemurirea sufletului”*, completată cu ideea creştină a păcatului originar şi a necesităţii luptei pentru combaterea răului, în primul rând din noi înşine, în vederea mântuirii sufletului, pentru că ţelul final al neamului nu este viaţa, ci *învierea* în numele Mântuitorului Iisus Hristos. Prin această completare, doctrina naţionalistă capătă o respiraţie largă, care permite o adâncă înrădăcinare în *„pãmântul strãmoºesc”* şi în cerul românesc.

Unii, ca Prof. Mihail Manoilescu de pildă, care au cercetat chestiunea fără adâncimea necesară, au văzut în această latură mistică a legionarismului o prevalare a aşa zisei *„dimensiuni slave”* a sufletului românesc. Aceştia n-au ţinut seamă că credinţa în *„nemurirea sufletului”* cu toate consecinţele, pe care le comportă, este o concepţie prin excelenţă

tracã şi că această credinţă fecundează în legionarism elanuri eroice şi active şi nu stagnează în atitudini pasive sau fataliste, la care predispune misticismul slav.

Pe plan practic, acţiunea va căpăta o adâncime mai mare. Până la Căpitan, răul de care suferă societatea românească a fost atribuit mai mult unor cauze exterioare (fanariotism, iudaism, politicianism). Menţinând acest adevăr, Căpitanul a indicat şi răul intern, care este în fiecare din noi, ca urmare fatală a păcatului originar, independent de

aceşti factori dizolvanţi externi. Problema întremării societăţii româneşti va fi, deci, mult mai adâncă de cum o indicase antisemitismul lui Cuza sau antidemocraticismul lui Aurel Popovici. Pentru a se face însă o operă durabilă, trebuie secătuită mlaştina interioară a sufletului nostru, unde patogenii externi, menţionaţi mai sus, îşi găsesc teren propice pentru prosperarea lor.
Este nevoie, deci, de o adâncă concepţie morală, care să permită *„un proces de perfecþiune omenească”*, asigurând astfel echilibrul sufletesc necesar sau corectitudinea interioară, singurele care pot permite o temeinică întremare politică şi socială. În felul acesta, plaga politicianistă, în noţiunea căreia Căpitanul include şi fanariotismul moştenit, se va închide prin lipsa de alimentare (inaniţie); iar primejdia evreiască se va diminua în virulenţa ei, pe măsură ce cuirasa morală a poporului român se va întări. Acest fundament moral şi creştin va permite naşterea unei elite conducătoare sănătoase, la care sentimentul demnităţii, al onoarei, al abnegaţiei, al muncii, al generozităţii, ordinii şi disciplinei va fi o respiraţie naturală. În felul acesta, se vor realiza premisele pentru o prosperare atât în domeniul spiritual (cultură), cât şi în cel material (civilizaţie); iar neamul românesc îşi va putea valorifica talantul, pe care i l-a încredinţat Dumnezeu pe acest pământ.
În concepţia legionară nu numai că se oglindesc toate ideile politico-sociale ale lui Eminescu, precursorilor şi succesorilor săi, dar aceste idei capătă un sens mult mai adânc. Mişcarea Legionară a dat direcţie pozitivă gândirii politicii naţionale.
Aşadar, Eminescu a fost prima mare *sinteză a gândirii ºi simþirii româneºti*, de la care au purces toate curentele spirituale şi politice ce vreme de şapte decenii şi mai bine au animat intelectualitatea noastră.

Căpitanul este *prima mare sinteză a acþiunii româneºti*, menită să transpună pe planul realizării toate visurile de mărire românească şi gândurile sublime ale tuturor înaintaşilor şi în primul rând ale lui Eminescu: să creeze un erou al vitejiei, al muncii şi al dreptăţii. Această acţiune nu va râvni să facă un partid politic, care n-ar putea *„să dea cel mult un nou guvern ºi o nouă guvernare”*, ci ea va tinde să creeze o *„ºcoală, care să poată da þării acesteia un mare tip de român. Poate să iasă ceva mare, cum n-a mai fost, care să frângă în două întreaga noastră istorie ºi să pună temeliile începutului unei alte istorii româneºti, la care acest popor are dreptul, datorită suferinþelor ºi răbdării lui milenare, precum ºi curăþeniei sale sufleteºti, căci este poate singurul popor din lume care, în toată istoria sa, n-a cunoscut păcatul robirii, încălcării sau nedreptăþii altor popoare”* (*Pentru Legionari*, pag. 287).*
Fără Eminescu, credinţa legionară ar fi lipsită de principala sa rădăcină în sensibilitatea şi gândirea românească nealterată. Fără credinţa legionară dată de Căpitan, care trasează un nou stil de viaţă caracteristic românesc şi monumental, gândirea şi îndemnurile lui Eminescu ar fi rămas o voce în deşertul vieţii publice româneşti din ce în ce mai pustiită de străinism şi politicianism. Eminescu, genial în gândire, şi Căpitanul, genial în acţiune, cei doi poli de sinteză prin care trece axa destinului românesc ce se proiectează spre lumina orbitoare a Cerului. Ei doi reprezintă mai bine linia de viaţă şi onoare a neamului românesc.

* Toate citatele privitoare la scrierile politice ale lui Eminescu sunt luate din colecţia în două volume făcută de N. Creţu.

VIII. Destin comun de martiri

Dar pe lângă necesitatea istorică de împlinire reciprocă, pe aceşti doi titani ai gândirii şi ai faptei româneşti îi apropie o serie întreagă de lucruri şi mai ales un destin comun de martiri. Amândoi sunt *„mândri feciori”* ai Moldovei de Sus, astăzi cotropită de străini, amândoi au fost prigoniţi şi chinuiţi pentru credinţa lor în neamul românesc, amândurora li s-a contestat ce le era mai scump în lume: *originea româneascã*; amândoi n-au apucat să păşească în al patruzecilea an al vieţii, când geniul lor creator ar fi intrat în plină fază de maturitate; amândoi au fost martirizaţi, primul înnebunit de durere şi ucis într-un spital de nebuni, al doilea încărcat de lanţuri şi purtat prin toate închisorile României Mari şi apoi strangulat.

Scrie Eminescu: *„Iubim þara ºi naþia noastrã astfel cum n’o iubeºte nimeni, cum nimeni n-are puterea de-a o iubi. În noi trãieºte restul de energie ºi de caracter, pe care voi* (n.n. politicienii) *în viaþa publicã aþi ºtiut a-l nimici”* (Vol. I, pag. 415). *„Tot fanatismul de rasã se dezlãnþue atunci ºi ca praful se alege din gheºeftarii ºi patrioþii de meserie care-l servesc”* (Vol. II, pag. 423).

Iar, în altă parte, *„Xenopolos** *sfârºeºte prin a mã face bulgar ºi a descrie dupã cum îi place exteriorul ºi deprinderile mele. El nu mã opreºte de a fi dintr-o familie nu numai românã, ci ºi nobilã neam de neamul ei – sã nu vã fie cu supãrare –, încât vã asigur cã între strãmoºii din Þara de Sus a Moldovei, de cari nu mi-e ruºine sã vorbesc s’or fi aflând poate þãrani liberi, dar jidani, greci ori pãzitori de temniþã mãcar nici unul”* (Vol. II, pag. 442).

Scrie Căpitanul: *„În miezuri de noapte, în ceasurile grele ale neamului, noi auzim glasul pãmântului românesc care ne îndeamnã la luptã… Suntem legaþi de acest pãmânt prin milioane de morminte ºi prin milioane de fire nevãzute, pe care numai sufletul nostru le simte ºi rãu de acei ce vor încerca sã ne smulgã de pe el”* (*Pentru Legionari*,

* A nu se confunda cu istoricul Xenopol, care, cum se ştie, nu era grec de origine.

pag. 90). *„Chinuit fiziceºte ca un câne, sunt pline hainele de suferinþã; iatã acum 60 de zile ºi 60 de nopþi de când oasele mele sug ca o sugãtoare umezeala, care þâºneºte din pereþi ºi din pãmânt. De 60 de zile nu schimb o vorbã cu nimeni, cãci nimeni din cei de aici n-are voie sã vorbeascã cu mine. ªi atacat în acelaºi timp în fiinþa mea moralã: acuzat de trãdare, considerat strãin, ca nefiind român nici dupã mamã nici dupã tatã. Arãtat ca duºman al statului; copleºit de lovituri ºi legat cu mâinile la spate, adicã neavând nici o posibilitate de apãrare”* (*Memorii Inedite*, ediţia italiană, pag. 158). *„Doamne! mã rog în noaptea aceasta de Înviere, primeºte-mi jertfa. Ia-mi viaþa. Cãci Þie, o Þarã! nu-þi trebuiesc puterile noastre, Tu vrei moartea noastrã”* (*Memorii Inedite*, ediţia italiană, pag. 110).

A scris profetic Eminescu: *„ªi în acelaº timp în care acel singur om ar zãcea la puºcãrie tot unui* (n.n. politician) *i s-ar vota pensie reversibilã pentrucã ar fi scãpat þara de acel om”* (Vol. II, pag. 481). Şi aşa a fost! Canalia politicianistă este în toate timpurile aceeaşi!

IX. Pe linia destinului românesc

Comemorând un veac de la naşterea lui Mihai Eminescu, *„generaþia noastrã* – cum scrie Căpitanul – *se gãseºte pe aceeaºi linie de credinþã, de simþire ºi de caracter cu cei de la 1879 ºi în momentele acestei sfinte întâlniri, se închinã cu recunoºtinþã ºi cu evlavie în faþa marilor umbre”* (*Pentru Legionari*, pag. 131).

Cum am văzut din lungile citate reproduse mai sus, în orice rând din scrisul politic şi social al lui Eminescu se reflectă crezul nostru legionar. Este atât de mare actualitatea lor încât, dacă n-ar fi fost cele şase decenii care ne separă de la moartea lui, s-ar crede că au fost scrise astăzi, într-o carte destinată *pentru legionari*. Acest fapt evidenţiază prin el însuşi cât de mare a fost reaua credinţă a acelora care au încercat şi încearcă să prezinte doctrina legionară ca ceva străin de sufletul românesc. Dar tot din acest fapt, care ne umple sufletul de mândrie, rezultă şi o mare răspundere pentru legionari: ei sunt cei mai legitimi executori testamentari ai concepţiei politice eminesciene.

În aceste zile de înverşunată prigoană, de mare dezolare sufletească şi de multă dezorientare în cugete, mai mult ca oricând, revine legionarilor datoria ca această neasemuită comoară de gândire şi simţire românească să fie păstrată neatinsă şi transmisă nealterată generaţiilor care vor veni. Peste *„hiatusul”* pe care vor să-l creeze în dezvoltarea istorică românească actualii tirani, sufletul legionar să arunce o indestructibilă punte de legătură pentru ca gândurile marilor înaintaşi să nu mai poată fi – cum spune Căpitanul – *„închise cu peceþi grele sub lespezi de uitare”* (*Pentru Legionari*, pag. 131).

Cu acest prilej să ne pătrundem încă o dată de adevărul istoric stabilit de Eminescu *cã neamul românesc se gãseºte în plinã luptã cu „veniturile”* – aceste toxine interne – care, sedimentate la încheieturile vieţii noastre publice, îi otrăvesc existenţa şi îi împiedică o dezvoltare normală.

Etapele acestei lupte de multe ori surde le-a precizat Eminescu cu o rară putere de pătrundere. *„La 1821 începe reacþiunea elementului*

autohton ºi merge biruitoare ºi asimilînd pânã la 1866. La 11 Februarie 1866 învinge din nou elementul imigrat. Existã ºi de atunci o oscilaþiune, o mutare a punctului de gravitaþie când asupra elementelor instinctiv naþionale, când asupra celor instinctiv strãine, dar victoria, precum vedem, e momentan a acestor din urmã” (Vol. II, pag. 294).

Din rândurile acestor *„venituri”* îşi recrutează mai mult uneltele asupritorii de astăzi ai neamului românesc. S-a realizat – cum am văzut – încă odată ceeace spunea Eminescu: *„Pe când Rusia pregãtea prin agenþii sãi secreþi aceastã crizã, în România nu era decât un mic numãr de oameni, îndeobºte strãinii, ori cel puþin de origine strãinã, ºi anume: Bulgari, Sârbi ºi Greci, cari luau parte la lucrarea de surpare a Slavilor”* (Vol. I, pag. 291). Dar mai primejdioşi decât aceştia, care s-au demascat, trebuie să considerăm pe acei *criptostrãini*, care, aparent asimilaţi, s-au insinuat mimetizându-se până şi în rândurile noastre legionare. Toată această speţă de rahitici morali, care altădată, – cum scrie Eminescu – *„mâncau la românism”* (Vol. II, pag. 228), au început de la o vreme încoace să mănânce

la legionarism. Persistă grava primejdie ca, sub influenţa nefastă a unor asemenea elemente, organic nesănătoase, să se altereze integritatea crezului
nostru legionar. Aceste toxine interne ar putea duce la descompunerea celei mai mari credinţe româneşti, *„degradând-o la nivelul unui respingãtor cameleonism politic”* sau în acea *„pehlivãnie politicianistã erijatã în doctrinã de stat”*, cum o numeşte Eminescu (Vol. I, pag. 465).
Generaţia noastră, dacă şi-ar lăsa crezul să-i fie alterat de o asemenea mentalitate levantină, ar trăda linia istorică a neamului nostru, pe care au indicat-o toţi marii noştri înaintaşi, în frunte cu Eminescu şi despre care Căpitanul scrie cuvinte nepieritoare. În raport cu celelalte popoare, această linie istorică nu numai că nu are nimic agresiv, dar este pătrunsă de cea mai adâncă omenie. Ea se traduce pe plan politic după formularea dată de Eminescu: 1 – Din punct de vedere *extern*: *„poziþiunea noastrã geograficã, impune de a evita orice provocare faþã cu puterile noastre vecine, ºi d’a întreþine în deobºte cu toate puterile cele mai bune relaþiuni”* (Vol. II, pag. 70); 2 – Din punct de vedere *intern*: respectarea drepturilor populaţiei autohtone, *„cã nici un neam de pe faþa pãmântului nu are mai mult drept sã cearã respectarea sa decât tocmai Românul, pentru cã nimeni nu este mai tolerant decât dânsul*” (Vol. I, pag. 80). Sau cum scrie Căpitanul:

„este poate singurul popor din lume, care în toatã istoria sa n-a cunoscut pãcatul robirii, încãlcãrii sau nedreptãþii altor popoare” (*Pentru Legionari*, pag. 287).
Această linie trece luminoasă de-a lungul întregii noastre istorii naţionale şi continuă virtual de-a lungul întregului nostru viitor românesc, indicând calea de viaţă şi de onoare, pe care va trebui să mergem şi noi şi strănepoţii noştri, dacă vrem viaţă şi onoare pentru neamul nostru.
„Generaþiile se pot aºeza pe aceastã linie, se pot apropia sau îndepãrta de ea. Având putinþa, deci, de a da pentru neam de la maximum de viaþã ºi onoare pânã la maximum de desonoare ºi ruºine. Câte odatã pe aceasta se ridicã numai indivizi izolaþi, pãrãsiþi de generaþiile lor. În momentul acela ei sunt neamul. Cu ei sunt toate milioanele de morþi ºi martiri ai trecutului ºi viaþa de mâine a neamului. Aici nu intereseazã majoritatea fie ea de 99%, cu pãrerile ei...Aparþine istoriei naþionale nu acela care va trãi sau învinge – cu sacrificarea liniei vieþii neamului – ci acela care, indiferent dacã va învinge sau nu, se va menþine pe aceastã linie” (*Pentru Legionari*, pag.75-76).
„Nouã, Românilor, neamului nostru, ca oriºicãrui neam din lume, Dumnezeu ne-a sãdit o misiune, Dumnezeu ne-a hotãrât un destin istoric. Cea dintâi lege pe care un neam trebue s-o urmeze este aceea de a merge pe linia acestui destin, împlinindu-ºi misiunea încredinþatã. Neamul nostru n-a dezarmat ºi nici n-a dezertat dela misiune, oricât de grea ºi de lungã i-a fost calea Golgotei lui. ªi acum ni se ridicã în faþã obstacole înalte ca munþii. Fi-vom noi, oare, generaþia debilã ºi laºã, care sã lãsãm din mânile noastre, sub presiunea ameninþãrilor, linia destinului românesc, ºi sã pãrãsim misiunea noastrã ca neam în lume?” (*Pentru Legionari*, pag. 398).

Dragi Camarazi,

Făcând acest popas pentru comemorarea centenarului naşterii celui mai mare poet şi profet naţional, precursorul crezului nostru legionar, să ne împrospătăm puterile sorbind cu nesaţ din învăţătura lui şi cu aceeaşi tărie de caracter, cu acelaşi optimism şi robusteţe morală, cu aceeaşi fermitate şi hotărâre, să mergem înainte, tot mai înainte, pe linia de foc a măreţului destin românesc, pe care l-au visat toţi înaintaşii şi martirii noştri.

Cuvânt de încheiere

„Formaþi caractere!” Aceasta a fost lozinca Întemeietorului Regatului Român pentru ridicarea neamului românesc. Întreg scrisul politic al lui Eminescu este străbătut de această idee. De remarcat este că o asemenea cerinţă se formula într-un moment, când viaţa publică românească număra încă oameni de elită şi caracter. Un Catargiu, cu celebrul lui veto, *„aiasta nu se poate, Maiestate”*, un Dimitrie Brătianu, un Petre Carp etc., aveau încă cuvânt greu în conducerea treburilor publice. Totuşi, cu privirea lui pătrunzătoare de adevărat om de stat Regele Carol I a desprins sensul disolutiv, pe care îl lua viaţa noastră politică, hibrid produs de satrapism oriental, perfidie bizantină şi umflată retorică de romantism leşinat, pe care Eminescu o definea *„pehlivãnie politicã”*.
Lozinca *„Formaþi caractere!”* nu pornea însă numai din concepţia puritană şi austeră caracteristică Regelui Întemeietor, ci dintro absolută necesitate de stat. Este verificat istoriceşte că nimic nu se poate construi durabil fără omul de caracter. În viaţa publică mai ales, el constituie piatra unghiulară. Cele mai înţelept concepute reforme, cele mai desăvârşite legi riscă să eşueze lamentabil, dacă nu sunt oameni întregi, care să le aplice. Toată inteligenţa, toată învăţătura, toate talentele, toată educaţia, nu vor servi la nimic dacă vom fi lipsiţi de caracter. Omul versatil nu poate oferi un punct de sprijin sigur şi nici nu poate dezvolta

acţiuni constructive. Lipsit de obiectiv precis şi constanţa necesară, el poartă congenital germenul destrămării.
În mod deosebit, se face necesar omul integru într-un regim cu adevărat democratic. Dictatura impune o ţinută de esenţă exterioară prin teama pe care o inspiră şi asigură continuitatea atâta timp cât se menţine. În regimul democratic, însă, cu inerentele sale sincope de autoritate, determinate de alternările partidelor la conducere, este neapărat nevoie de un aparat de stat format de oameni integri şi cu disciplină interioară, care să asigure o desfăşurare normală a vieţii de stat.
Desigur, toate aceste raţiuni au determinat pe Regele Carol I să pună atât de mult accentul pe formarea omului de caracter. Rezultatele obţinute, însă, n-au fost cele dorite. Vocea lui a răsunat, parcă, în pustiu. Şi viaţa publică românească a alunecat tot mai mult în vârtejul corupţiei, care – ironia soartei – a atins culmea tocmai sub domnia unui descendent de al său, ce i-a murdărit numele şi i-a periclitat opera, prin mentalitatea de derbedeu de lupanare, cu care a infectat viaţa noastră publică.
Cele trei dictaturi nefaste, care în ultimele două decenii au împilat poporul român, au promovat în general căzăturile morale şi au reprimat pe oamenii de caracter din toate generaţiile: Vintilă Brătianu a fost fulgerat, cu metode bizantine, într-un parc singuratic; Corneliu Codreanu a fost strangulat în dubă de închisoare; iar Iuliu Maniu, ostracizat din

viaţa politică şi astăzi înmormântat în temniţă, ca şi atâtea alte elemente de elită, ce nu s-au pretat să lingă cizmele cotropitorilor.

Pătura conducătoare românească a fost şi este nimicită pe două căi: elementele bune, prin asasinate, temniţe şi deportări; cele slabe, prin degradare morală. Un gol înspăimântător se cască în viaţa noastră publică. Privindu-l orice Român cu dragoste de neam simte cât de cutremurătoare este răspunderea care apasă pe cei *puþini* refugiaţi prin văgăunile munţilor din Ţară, sau în pribegia de peste hotare. Ei formează ultima verigă menită să asigure continuitatea conştiinţei naţionale în aceste vremuri cumplite, când în ţară opera diabolică de prostituare morală a celor mai bătrâni şi diformarea „marxistă" a celor tineri a luat proporţii atât de vaste.

Vremurile sunt tragice şi răspântia istorică întunecată, cum n-a fost nicicând. Ele cer oameni integri, oameni pregătiţi, hotărâţi în luptă, cu impulsuri creatoare şi simţ al răspunderii pentru a birui cruntul duşman

şi a reface din temelii o ţară demontată materialiceşte şi devastată sufleteşte.

În perioada de tranziţie, insuficienţa numerică trebuie suplinită prin *calitate*. O sinteză de virtute este absolut necesară: piept călit de fier, sufletul de crin, inima caldă de erou şi minte rece de înţelept.

Vâltoarea luptelor din Ţară, încercările grele ale exilului peste hotare, pe care pentru prima dată le îndură în aşa proporţii neamul românesc, vor selecţiona şi făuri acest mare tip de român: omul care să ştie să lupte şi să învingă. Să-l ferim de a nu fi muşcat şi infectat de hiena politicianistă, care încă mai rânjeşte printre noi.

„Formaþi caractere!" – iată porunca pe care marii noştri înaintaşi ne-o trimit în aceste vremuri de furtună, de dincolo de mormânt.

15 Ianuarie 1950

Note

[1] Această convingere profundă a lui Eminescu s-a manifestat şi înainte de a o scrie, cu ocazia unei altercaţii, povestită de Slavici. Cum releva de curând un cunoscut publicist român, când armata română a trecut la 1877 Dunărea, Mihai Eminescu, redactor la *Timpul*, oficiosul Partidului Conservator, a scris un inspirat articol preamărind acest act istoric, fără să ţină seamă de dispoziţiile contrarii date din calcule de partid. Unul din conducătorii acestui partid, Mihail Lahovari, a venit furios la redacţia *Timpului* şi a cerut socoteală lui Eminescu pentru îndrăzneala de a fi elogiat trecerea Dunării. Răspunsul lui Eminescu a fost pe un ton de o violenţă excepţională: *„Putoare grecească, tu nu poþi sã simþi ce simt eu ca român, când începem sã trãim în istorie"*. Acest adânc sentiment de trăire în istorie îl transfigura şi pe Heliade Rădulescu când în *Reve d'un Proscrit* (1853) ridica în slavă pe Căpitanii de Armatoli Aromâni, care luptau pentru biruinţa Crucii; îl ilumina pe Nicolae Bălcesu când, deşi cu pieptul ros de ftizie, râvnea de a se *„aºeza între Cuþo-valahi, cãci socotea de neapãrat de a developa naþionalitatea într-acest avantpost al Românismului, fiindcã aceºti Valahi ne vor prinde bine odatã ºi odatã"*. Şi tot acest sentiment de trăire în istorie îi mâna pe Bolintineanu, Cristian Tell, Ionescu dela Brad să cutreiere plaiurile Macedoniei şi câmpiile Tessaliei pentru a se regăsi cu fraţii lor de acolo

şi determină pe toţi bărbaţii noştri de stat, indiferent de partidul la care aparţineau, să facă din problema elementului românesc din Peninsula Balcanică una din coordonatele politicii noastre externe.
Chestiunea este firească, şi nu este nevoie să fii *„doctor”* sau *„profesor universitar”* pentru a simţi şi înţelege lucruri atât de elementare. De spaţiul balcanic suntem strâns legaţi atât prin fondul tracic, cât şi prin suprapunerea latină. Populaţiile Traco-Illire romanizate din Balcani au oferit suportul imperiului Roman din Răsărit şi au creat *„romanitatea orientalã”*. Din sânul lor au condus veacuri de-a rândul destinul lumii cunoscute pe atunci. Aici, în Balcani, istoria a înregistrat primele cuvinte în forma românească a lui *„torna, torna fratre”*. Aici se pomenesc primele

Vlahii în istorie, şi anume: *„Vlahia Mare”* în Tessalia, *„Vlahia Micã”* în Acarnania şi Etolia, *„Vlahia Superioarã”* în Epir, *„Vlahia Albã”* în Moesia Inferioară etc., precum şi puternicul imperiu al Asaneştilor. Tot aici, în munţii din Peninsula Balcanică, găsim până astăzi, cea mai curată toponimie românească. Dunărea n-a fost niciodată hotar, ci a fost, cum spune cântecul popular, „drum fără pulbere”. De aceea, totdeauna voievozii români Mircea, Vlad Ţepeş, Mihai Viteazul etc. au trecut peste ea, călăuziţi de aceeaşi misiune istorică, izvorâtă din tradiţia străveche şi impusă de geopolitică. Ori de câte ori energia românească s-a învolburat în istorie, spre Sud şi-a căutat făgaşul. Aşadar, privirile tuturor s-au îndreptat spre Balcani, fiindcă, aşa cum spune Eminescu, *„acolo trebue sã cãutãm împlinirea misiunii poporului român”*.
Au fost, e drept – şi din nenorocire continuă să fie şi astăzi – anumiţi fluşturatici, proveniţi în general de prin porturile dunărene, unde se îmbină levantinul cu tot ce este mai decăzut în Occident, care se leapădă de *„Balcani”* şi consideră ca *„perifericã”* ramura românilor de la sudul Dunării. Toţi aceşti oameni incerţi s-au dezorientaţi cred că ancorează în Occident dacă pun monoclu, se sulemenesc, poartă mănuşi albe sau gulere tari. Ei, cum este şi firesc, nu se simt legaţi de acest pământ străvechi al rasei noastre, care se întinde *„din Pind ºi pânã dincolo de Nistru”*.
Adevăratul popor român însă simte că împlinirea misiunii sale istorice este strâns legată de spaţiul de toteauna al rasei noastre.
2 Evident, termenii problemei evreieşti în România s-au schimbat în decursul celor şapte decenii şi mai bine de când a scris Eminescu. Citatele reproduse în această conferinţă, mai mult ca titlu de document, au rostul de a dovedi că nici în această spinoasă chestiune, care de aproape un veac a preocupat pe mai mulţi dintre scriitorii şi oamenii de stat români, în frunte cu Regele Carol I, nu trebuiesc căutate influenţe străine pentru curentele naţionaliste din România.
După primul Război Mondial, problema se agravează prin noile şi masivele valuri de evrei galiţieni, care au invadat în perioada turbure România şi mai ales prin faptul că aceştia, *contaminaþi de ideologia comunistã, ofereau suportul pentru difuzarea ei.* După cel de al doilea Război Mondial, când diaspora evreiască din toate ţările Europei – cu excepţia României – a fost răvăşită şi în mare parte decimată, problema

evreiască în România a căpătat aspecte cu totul noi: afară de faptul că nu mai sunt în statele limitrofe, masele evreieşti care îşi împingeau periodic

în România surplusul lor de populaţie, dar, după tragicele experienţe făcute, s-a accentuat aproape în întreaga diasporă ideea sionistă în sensul de a se regrupa în căminul propriu naţional, intrând astfel în *„legea naturalã a teritoriului”* cum spunea Corneliu Codreanu. Puternicul curent de emigrare care – după informaţiile ziarelor – se manifestă şi în România, cu toată sabotarea comunistă, făcută din calcule politice, este o dovadă în plus în acest sens. Evreii în general, tineretul lor în special, luptă pentru a-şi dobândi după aproape două milenii, *pãmântul lor strãmoºesc*, ne determină să credem că îi va face să înţeleagă şi dârzenia cu care tineretul român şi-a apărat milenarul său pământ strămoşesc. Şi această înţelegere dacă se va produce, va înlesni fără îndoială, în viitor o soluţie paşnică şi echitabilă a problemei evreieşti din România care – cum de atâtea ori s-a spus – nu s-a născut din motive rasiale, ci numai din cauza dezechilibrului social şi economic care l-a creat.

3 Spre deosebire de mulţi dintre contemporanii săi influenţaţi de ideile cosmopolite, Eminescu nu considera pe cineva ca român numai prin faptul că acasă vorbea româneşte. *„Limba singurã* – scrie el – *nu constitue însã naþionalitatea. Calitãþile morale ºi intelectuale ale rasei, au o însemnãtate mult mai mare”* (Vol. II, pag. 294). Această idee a fost dezvoltată de A.C. Cuza în lucrarea sa de bază intitulată *„Naþionalitatea în Artã”,* iar Căpitanul a completat-o şi adâncit-o prin definiţia pe care a dat-o *„neamului”* (vezi *Pentru Legionari*, pag. 396).

Acest adevăr apare clar pentru un român din Macedonia sau Pind unde se găsesc alături de românii care îşi păstrează limba şi mase de români care, prin influenţa şcolii şi bisericii străine, şi-au pierdut-o, dar care, din punct de vedere al purităţii rasiale, al obiceiurilor şi al portului au rămas ca şi ceilalţi. Acelaşi lucru se poate spune şi pentru românii secuizaţi. Dacă ar fi să se pună accentul numai pe limbă, care este expresia unui fond şi nu fondul în sine, ar însemna să se considere *„fraþi”* toate *„veniturile”* levantine din ţară de care Eminescu se leapădă cu atâta dezgust. Faptul n-ar fi deloc logic. De altfel, orice legionar poate intui acest adevăr de bază, atunci când în rugăciune trebuie să invoce *„strãmoºii”* săi, adică, în actul cel mai mistic al credinţei legionare.

Căci, cum scrie Căpitanul, *„când zicem neamul românesc, înþelegem toþi românii vii ºi morþi care au trãit dela începutul istoriei pe acest pãmânt ºi cari vor trãi în viitor…Un popor ajunge la conºtiinþa de sine, când ajunge la conºtiinþa acestui întreg”*.

4 După Eminescu, tăria de caracter şi *capacitatea de a pricepe în mod dezinteresat un adevãr* formează, alături de omenia şi decenţa lui caracteristică, trăsăturile de bază ale adevăratului român. De aceea este un prilej de adâncă mâhnire a vedea că în actualul exil, unde, în contact cu străinii, fiecare român este un trimis al neamului său, nu prevalează aceste alese virtuţi. Intriga şi lucrătura levantinului versatil precum şi ţigănia *„romilor”* lăieţi, care formează ceea ce Eminescu numea *„patologia societãþii romã-neºti”*, roade viaţa românilor din exil, spre ruşinea neamului nostru. În această atmosferă dezolantă, apar caracterele slabe, care, pentru o bucată de pâine sau obţinerea unei situaţii mai bune, îşi târguiesc conştiinţa şi îşi reneagă credinţa. Toate aceste manifestări inferioare, care produc amărăciune şi dezgust, ar fi fost un motiv de

disperare pentru viitorul neamului nostru, dacă n-ar fi fost figuri de bronz din trecutul neamului românesc, ca Eminescu, Carp, Iuliu Maniu, Corneliu Codreanu şi alte atâtea exemplare alese din generaţiile mai vechi şi mai ales din cele mai tinere, care au primit şi primesc cu seninătate de martiri moartea pentru credinţa lor. La aceştia trebuie să ne gândim ori de câte ori ne prinde descurajarea de cele ce vedem că se petrec în jurul nostru.

5 Este incontestabil că, faţă de tendinţele panslaviste ale Rusiei, ideea latinistă a constituit un scut pentru apărarea neamului românesc. Ea poate îndeplini aceeaşi funcţiune şi în viitor, chiar dacă în cea mai mare parte din cercurile occidentale este considerată ca răsuflată şi lipsită de orice fundament, întrucât, după aceştia, n-a existat şi nu există o rasă latină. Dar ea a avut şi va avea un caracter *defensiv* pentru a apăra *insula* latină din marea slavă.

Prin dimensiunea latină a neamului nostru, noi nu putem rupe cercul slav, care ameninţă să ne sufoce. Numai folosind dimensiunea tracă, care este mult mai profundă, s-ar putea face breşă largă spre Sud, unde nu numai elementul românesc, dar şi populaţiile care vorbesc idiomuri slave, sunt constituite – cum arată caracterele lor fizice şi morale

– de aceleaşi elemente etnice care sunt cu totul diferite de adevăratul element slav. Acest lucru îl poate observa oricine, care nu este stăpânit de prejudecăţi *„latiniste”*, sau n-a rămas la cunoştinţele învechite din manualele de şcoală primară, în legătură cu problemele etnologice.

La noua ofensivă panslavistă reluată de bolşevici, în sensul de a prezenta toate popoarele balcanice ca îmbibate de sânge slav, se poate purcede la *contra-ofensivã* numai prin ideea *autohtonismului balcanic*, care este mult mai adevărată. Acest adevăr de bază l-a intuit Nicolae Iorga, când în anul 1914 scria în *Buletin de L’Institut pour L’Etude de L’Europe Sud Orientale*: *„Urmele de azi nu trebue sã ne înºele: supt Bulgar stã de foarte multe ori Tracul, supt Sârb adeseori Românul, supt Muntenegrean Albanezul iliric, supt Grec elemente umane care nau a face de loc cu sângele elenic. Limba a dat o conºtiinþã deosebitelor grupe, care poartã în unele cazuri numele cuceritorilor. Din punctul nostru de vedere va trebui sã se þinã seamã tot mai mult de noile unitãþi teritoriale în această regiune a Sud-Estului-Europei în care delimitãrile recente pãtate de sânge lasã urme aºa de neînsemnate ºi trecãtoare, faþã de marea unitate de rasã a strãmoºilor comuni Traci ºi Iliri, mai vii de cum s-ar crede de împotrivirea îndãrãtnicã a acelor forme politice ºi sociale care, pentru cã au fost numite în cursul veacurilor greceºti, bulgãreºti, sârbeºti, turceºti, nu sunt pentru aceasta mai puþin comune de caracterul comun al tuturor marilor înrãuriri apusene, rãsãritene, nordice de rase, de stãpâniri, de religii ce au suferit”*. Această idee a autohtonismului a călăuzit activitatea *Institutului de Studii Balcanice din Bucureºti* atât în timpul cât a fost condus de Nicolae Iorga, cât mai târziu, sub conducerea lui Gheorghe Brătianu. În cadrul acestui Institut, diferiţi profesori universitari şi academicieni români, ca Sliviu Dragomir, Emil Petrovici etc., au făcut comunicări şi conferenţiat, relevând diferitele aspecte ale acestei probleme, ca *„rumânismul ca factor în etnogeneza popoarelor balcanice”* sau *„contribuþia factorului slav în complexul*

balcanic” etc. Concluzia în general a fost că *„Vlahii sau Românii reprezintã elementul rasial care a influenþat pe slavi în aºa mãsurã încât aceºtia au schimbat aspectul lor fizic”* (Silviu Dragomir: vezi ziarul *Universul* din Februarie şi Martie 1944).

Dacă acest punct de vedere, cum scrie Nicolae Iorga în *„Istoria Românilor”*, pag. 13, n-a fost admis de cercetătorii balcanici stăpâniţi de ideea slavă şi greacă, până la D.D. Budimir şi Skok, în schimb a fost confirmat şi de ceilalţi învăţaţi români. *„Noi Românii de azi* – scrie Vasile Pârvan – *suntem nu numai urmaºii Romanilor din Dacia, ci în aceeaºi vreme urmaºii ºi ca sânge ºi ca suflet ai întregei împãrãþii romane de rãsãrit”*.
Pârvan a înţeles deci unitatea pe care o formează teritoriul *„între graniþele geografice Alpii Norici, Bosforul Cimerian, Carpaþii nordici, Olimpul”* (citat Iorga: *„Istoria Românilor”*, pag. 15).
Din punct de vedere politic – căci pe acest plan interesează chestiunea aici – după tragicele experienţe făcute cu imperialismul sovietic, acest punct de vedere începe să fie luat în considerare şi de gândirea politică a multor slavi de la Sud. De aceea, pare cu atât mai inexplicabilă superficialitatea sau lipsa de maturitate politică de care dau dovadă unii români care, deşi rămaşi în urmă cu problemele politice de această natură, totuşi vor să încurce discuţia cu argumente răsuflate înainte de a fi pătruns sensul adevărat al acestei orientări preconizate de tot ce a fost mai distins în intelectualitatea noastră.

Anexe

Madrid, 29 Septembrie 1951

Stimate Domnule Bujin,*

Am primit numărul 4 al Bibliotecii Verzi, şi-ţi mulţumesc din toată inima, rugându-te în acelaş timp să binevoeşti a transmite Domnului Constantin Papanace cele mai vii felicitări din partea mea, pentru magistrala conferinţă.
Cu cele mai alese sentimente de la al D-tale
Aron Cotruş
*
5 Septembrie 1951
74 bis, Av.S.

Scumpe Domnule Bujin,

Îţi mulţumesc din adâncul inimii pentru noua D-tale atenţie de a-mi fi trimis conferinţa D-lui Papanace. Am citit-o cu vie plăcere şi cu mult interes, pentru cei ce n-au citit scrierile politice ale lui Eminescu – şi sunt atât, atât de mulţi – problema pusă atât de frumos şi cu atâta competinţă de D. Papanace va fi o adevărată revelaţie. Te rog să faci săi ajungă D-lui Papanace, pe lângă salutările mele distinse, felicitările mele cele mai sincere pentru activitatea atât de nobil patriotică pe toate căile pentru cunoaşterea şi apărarea neamului nostru obidit de către cei ce sunt în măsură s-o facă. Această acţiune face onoare neamului şi crainicului neobosit.
Cu cele mai dragi amintiri şi salutări al d–tale devotat

Cl. Isopescu

* Multe din scrisorile primite au fost adresate, în acele zile de nesiguranţă, camaradului Nicu Bujin care se ocupase de colportajul acestei broşuri.

Biblioteca „M. Eminescu” Delmenhorst, în 26 Sept. 51
(23) Delmenhorst, Grunstr. 28
D-sale D-lui Nicolae Bujin (?),
Roma

Mult Stimate D-le Bujin,

Primiţi vă rog cele mai inimoase mulţumiri pentru scrierea d-lui C. Papanace: *„Mihai Eminescu, un mare precursor al legionarismului românesc”*, ce aţi binevoit să ne-o trimiteţi. Excelenta clasificare şi sistematizare a ideilor politice ale lui Eminescu şi originala şi româneasca interpretare pragmatică a lor în această scriere, fac din ea una din comorile cele mai valoroase ale bibliografiei eminesciene şi poate cea mai bună scriere dintre publicaţiile politico-ştiinţifice ale emigraţiei române.

Pe noi ne-ar interesa foarte mult de aceea dacă am putea primi din partea autorului scrierii, contra cost vreo zece exemplare ale publicaţiei, spre a o difuza în cercurile româneşti din Germania.

Rugându-vă să ne comunicaţi preţul exemplarului şi adresa unde să vă expediem banii, vă rugăm să primiţi cele mai sincere salutări din partea noastră.

V. Bendescu (în calitate de custode al bibliotecii)

P.S. Ne-ar bucura foarte mult, dacă am putea primi câte un exemplar şi din celelalte scrieri ale d-lui C. Papanace. Transmiteţi-i vă rog şi D-lui cele mai devotate închinăciuni din partea noastră.

*

ROMÂNIA
Organul Românilor din Argentina
Buenos Aires
Casilla DE Correo 1279 26 Decembrie 1951
D-sale,
Domnului Constantin Papanace
Fost Ministru,
Roma

Iubite Domnule Papanace,

Excelentul camarad care este Dem. Gh. Nolla mi-a împrumutat pentru o zi exemplarul din posesia d-lui Comandant B.V. Ilie Gârneaţă a lucrării Dv. *„Mihai Eminescu, un mare precursor al Legionarismului românesc”*.

Aveam deja cunoştinţă de această lucrare, din comentariile apărute în câteva gazete româneşti. Surpriza însă, la lectură, mi-a fost totală. De la *„Naþionalitatea în Artã”* şi de la Cartea Căpitanului nu mia mai fost dat să trăiesc, citind, emoţii aşa de puternice. Aţi construit, iubite Domnule Papanace, prin această succintă broşură, un monument de preţ nu numai pentru legionarismul nostru, dar pentru naţionalismul românesc, în general.

Deşi, cu atâta modestie, vă ascundeţi după citatele din Eminescu, rolul Dv. de interpret şi sintetizator este covârşitor. Nu am decât un

regret: acela că vitregia vremurilor nu v-au îngăduit să dezvoltaţi luminoasele principii mai amplu, cu exemplificări mai abundente.
Lucrarea Dv. ne revelează – celor care, ca mine, suntem absenţi de 15 ani din Ţară – un Eminescu necunoscut, cu intenţie bagatelizat de oficialitate. Dacă despre poet am spus că este genial, cu ce epitete se cuvine să-l gratificăm pe acest minunat vizionar, pe acest gazetar onest şi documentat, pe acest cugetător original şi puternic, pe acest mare Român, pe acest prim legionar din splendida Mişcare a Căpitanului?
Faptul că-l anexaţi Legiunii – la care de fapt Eminescu aderă singur, prin propria greutate a gândirii şi simţirii lui naţionale – o să ne aducă,

din partea celor din afară, noi injurii. Ni le doresc copioase. Pentru că numai un atac concentric venit din afară (aşa cum se desemnează deja în nota antilegionară din ultimul B.I.R.E.), poate grăbi regruparea diverselor formaţiuni legionare astăzi din nenorocire dezbinate….
Al. Frâncu
*
Draguignan (Var) France
9 Februarie 1953
Domnule Papanace,
Am primit şi a opta lucrare (n.n. este vorba de broşura *„Martiri Legionari”*) din seria ce tipăriţi în Roma sub titlul *„Biblioteca Verde”*.
Pe toate le-am citit cu interesarea ce impun şi cu regretul că vă lipseşte încă posibilitatea de a le înmulţi şi împrăştia în cât mai multe mii de exemplare şi-n câteva limbi străine, cum merită.
Pentru tragedia istorică a Macedoniei aromâne, nu ştiu cine a scris mai mult. Nu trebuie lăsaţi politicienii înguşti, nici diplomaţii superficiali, să aştearnă peste această chestiune, nici uitare, nici amânare. Nu cred că truda ce aţi pus mai mult ca oricine, de a se aduce această chestiune în discuţia forurilor cuvenite, să rămână fără vreo urmare. Înalta diplomaţie nu trebuie lăsată adormită în eclipsa în care se află azi, ci trebuie trezită spre a vedea că are o datorie încă mai înaltă de îndeplinit, decât ce face în prezent prin jonglerii sterpe şi condamnabile, încât nici după nouă ani nu-i în stare a repara greşeala tratatelor din 1945, anume stabilirea justiţiei şi a libertăţii tuturor popoarelor, între care foarte nedreptăţite sunt Macedonia, Armenia şi toate cele subjugate în sovietele ruseşti.
Sub aceeaşi învinovăţire cad şi Bisericile creştine – anchilozate, fărâmiţate şi vegetând în protestantismul american, şi activând încă nu în destulă măsură (împiedicată de fracmasonerie), – al căror glas ar trebui să răsune laolaltă, pururea puternic, pentru adevăr şi dreptatea trebuitoare

tuturor popoarelor. Să sperăm că negura dezorientării va dispare, mintea li se va lumina şi acţiunea dorită de libertate şi justiţie va începe curând.
Dar, felicitarea deosebită ce vreau să v-o prezint, creşte prin apariţia broşurii a opta. Lumea din ţară n-a ştiut şi încă nu cunoaşte frământările şi suferinţele grozave îndurate de *Legiunea* lui Corneliu Codreanu. Între neştiutori am fost şi eu; de aceea am citit cutremurat paginile acestei broşuri. Între reflexii mi-a venit şi întrebarea: Unde-s azi toţi acei criminali?…

Din listele publicate ale martirilor mi-am făcut un pomelnic pentru rugăciunile mele. Mă voi ruga şi pentru aceştia, mă voi ruga lui Dumnezeu şi pentru cei ale căror nume nu-s publicate, dar au fost chemaţi la Dânsul ca nişte martiri ai luptei duse pentru binele unui întreg popor român.

Cu arhiereşti binecuvântări şi doriri de tot binele,

† Mitropolit Visarion

CONSTANTIN PAPANACE

DESTINUL UNEI GENERAŢII

Geneza şi urmările lui 10 decembrie 1922

Lămurire

Conferinţa care se publică în volumul de faţă a fost ţinută la 10 Decembrie 1942, în cadrul grupului legionar de conducere, pe când acesta se afla cu domiciliul forţat în satul Berkenbruck/Spree din Germania.

Cu unele mici retuşări şi completări, a mai fost rostită şi la 10 Decembrie 1944, după eliberarea din lagărul de concentrare de la Dachau, în faţa unui grup de legionari, strânşi clandestin, în Pădurea de la Kahlenberg, faimosul deal care străjuieşte Viena. Ne adunasem pe ascuns, în şedinţă comemorativă, într-un cadru care amintea de prigoanele trecute, spre a evita o nouă arestare în masă. Cu o lună în urmă, de ziua Sfântul Arhanghel Mihail, patronul Legiunii, la instigaţiile unor delatori, au fost arestaţi de către autorităţile germane, un grup de peste 20 de legionari, în majoritate Macedoneni şi duşi în regiunea mlăştinoasă de la Goltz (Neu-Siedlier-See) să sape la şanţuri anti-tanc, alături de prizonieri de război.

Acum, când păşim în anul în care se împlinesc trei decenii de luptă de la izbucnirea Mişcării studenţeşti din 1922 şi un pătrar de veac de la înfiinţarea Mişcării Legionare, timp considerat suficient pentru conturarea fizionomiei unei generaţii, am găsit necesar să publicăm această conferinţă comemorativă, în semn de pios omagiu adus acestei generaţii de sacrificiu.

Totodată, am crezut că prin identificarea cauzelor care au dat naştere Mişcării studenţeşti, precum şi prin desprinderea firului conducător ce străbate diferitele ei faze, se va înlesni noilor generaţii de luptători să pătrundă mai bine fenomenul legionar şi linia trasată de Căpitan.

Dar, în afară de aceste preocupări de natură legionară, am presupus că o cunoaştere mai temeinică a genezei şi urmărilor lui 10 Decembrie 1922 – acest incomparabil fenomen românesc de ordin politic, social şi spiritual care a reţinut atenţia atâtor studioşi străini – ar putea fi de folos şi celorlalţi Români care nu sunt încadraţi în Mişcarea Legionară.

Destinul unei generaţii, în cadrul neamului din care face parte, este bine

să fie cunoscut şi, mai cu seamă, înţeles. Numai aşa se pot evita convulsiuni inutile, dăunătoare şi uneori chiar fatale.

Am fi mulţumiţi, dacă paginile ce urmează ar contribui cu ceva la înţelegerea unei generaţii atât de chinuită, calomniată, decimată şi răstignită în prigoane ce se ţin lanţ, de trei decenii, pentru că a iubit prea mult: *þara, neamul* şi pe *Hristos.*

13 Ianuarie 1952 C. P.

Lămurire la a doua ediţie

Prima ediţie a broşurii de faţă a fost epuizată mai demult. În tot acest timp, ne-a fost cerută cu insistenţă de mulţi camarazi. Am dat însă precădere publicării altor studii inedite care, în colecţia *„Biblioteca Verde”*, a ajuns la nr. 23. Acum, întrucât această broşură continuă să fie căutată, am hotărât publicarea acestei a doua ediţii. O facem fără nici o modificare.

Septembrie 1978 C. P.

I. Zvâcnirea instinctului naţional

Ziua de 10 Decembrie 1922 înseamnă o dată de răscruce în istoria neamului românesc. Cu cât va trece timpul, cu atât importanţa acestei zile se va evidenţia mai mult. La cea de a 22-a aniversare a *Miºcãrii studenþeºti* şi în perspectiva celor două decenii şi mai bine de lupte crâncene, se cuvine să facem un pas spre a desprinde din învălmăşeala atâtor evenimente firul conducător pe care s-a mişcat această luptă în diferitele etape ce s-au succedat.

Instinctul

Apare evident faptul că *Miºcarea Studenþeascã din 1922* a fost o puternică erupţie a instinctului naţional. O mărturisesc toţi aceia care au trăit-o: *„Aceastã nebãnuitã de nimeni manifestare colectivã a tinereþii româneºti* – scrie Căpitanul – *a fost o isbucnire vulcanicã, pornitã din adâncurile naþiei”* (*Pentru Legionari,* pag. 75). Iar Ion Moţa spune: *„Ne-am dat clocotului ºi svâcnirii curate. Cãci „miºcarea studenþeascã” n-a fost decât o svâcnire a inimei noastre, mai bine zis o reproducere în sufletele noastre a unei svâcniri uriaºe, venite din adâncurile fiinþei neamului nostru. Un spasm al naþiunii bolnave, iatã ce a fost miºcarea noastrã”*(*Cranii de lemn*, pag. 230).

Se împlinea o veche profeţie a lui Eminescu: *„Domnia fanariotã ºi scurgerea sistematicã de stârpituri ºi faliþi în ºesul Þãrii Româneºti a þinut 121 de ani. Abia la 1921 avem perspectiva cã, prin o lungã reacþiune a spiritului naþional ºi a puterii de asimilaþiune a solului ºi a rassei, vom fi exterminat pânã ºi urmele acelei domnii odioase”* (Vol. II, pag. 292). *„Dacã privim fierberea vieþii noastre publice, putem vedea bine cã neliniºtea perpetuã din generaþiunea de azi la ordinea zilei ºi frecãturile ei, atât din viaþa politicã cât ºi din cea spiritualã, nu-ºi are cauza lor pe atâta în interese personale (precum susþin unii), ci mai mult în profunda sciziune dintre direcþiunele pe care au apucat unii de pe o parte, alþii pe de alta…*

Însă generaţiunea ce creşte are şi ea datorii de împlinit, precum le are fiecare generaţiune, ce se înţelege pe sine însăşi; şi e lesne de presupus că membrii ei, îndată ce au cunoscut răul, au cugetat şi la remedii contra lui.

... Dacã o generaþiune poate avea un merit, e acela de a fi un

credincios agent al istoriei, de a purta sarcinele impuse cu necesitate de locul pe care îl ocupã în înlãnþuirea timpilor. ªi istoria lumii cugetã, deºi încet, însã sigur ºi just: istoria omenirii e desfãºurarea cugetãrii lui Dumnezeu. Numai expresiunea exterioarã, numai formularea cugetãrii ºi a faptei, constituiesc meritul individului ori al generaþiunii, ideea internã a amândurora e latentã în timp, e rezultatul unui lanþ întreg de cauze, rezultat ce atârnã mult mai puþin de voinþa celor prezenþi decât a celor trecuþi” (Vol. I, pag. 43).

Pare că aceste adevăruri formulate de Eminescu îşi găsesc o aplicare integrală în *„Miºcarea studenþeascã”*. Totuşi, se naşte o serie întreagă de întrebări în legătură cu fenomenul produs în 1922. De ce acest instinct n-a erupt până atunci? De ce izbucneşte tocmai, imediat după întregirea graniţelor, adică în momentul când împlinirea idealului milenar era în toi şi când ar fi părut mai natural să fie – mai ales după încordările războiului – o tendinţă spre tihnă, pentru gustarea acestei mari bucurii? Avea numai un mobil de apărare (defensiv) faţă de primejdia bolşevică, ce se profila tot mai ameninţătoare prin suportul ce-l găsea în infiltraţiile evreieşti din Ţară, sau includea şi năzuinţi ofensive, de afirmare românească, ce depăşeau cu mult această primejdie? Din ce adâncuri veneau şi încotro se îndreptau aceste năzuinţi? Ce corelaţie există între ele şi momentul istoric, în care s-au manifestat cu atâta vehemenţă?

Iată întrebări, care nu şi-ar putea găsi răspunsul integral în cadrul restrâns al acestei expuneri comemorative. Totuşi, vom încerca să schiţăm unele elemente esenţiale, care au avut un rol decisiv în declanşarea *„Miºcãrii studenþeºti”* din anul 1922.

II. Climatul războinic

Prin concepţia noastră legionară, *profund creºtinã*, noi nu putem împărtăşi ditirambele exagerate făcute de unii cugetători, care consideră războiul ca *„ceva divin în el însuºi”* (Joseph de Maistre) sau ca *„fenomenul cel mai profund, cel mai sublim al vieþii morale”* (Prudhome) şi nici nu credem ca Moltke că *„fãrã rãsboiu, omenirea s-ar steriliza în materialism”*. Totuşi nu negăm că, pe lângă atâtea calamităţi, războiul are şi unele părţi salutare în legătură cu procesul de selecţiune socială. *Confruntarea la fiecare clipã cu moartea* pe câmpurile de bătaie, zguduie adânc întreaga fiinţă a unui individ sau a unui neam. Legea selecţiunii naturale prin luptă funcţionează intens. Instinctele ofensive şi de afirmare se dezmorţesc şi se învolburează. Elementele cărora li sau ofilit complet aceste instincte combative sunt depăşite şi adesea se prăbuşesc ca nişte copaci şubrezi. Chiar dacă în vâltoarea unui război se consumă mai mulţi dintre cei aleşi, totuşi, climatul spiritual, care se naşte, este propice mai mult respiraţiilor mari şi adânci. Duhul epopeic începe să stăpânească. Atmosfera tihnită, minoră şi adesea prozaică, se aşează ca o pâclă în vreme de pace, se destramă sub presiunea tragismului pe care îl capătă problemele de existenţă în aspra confruntare cu moartea. Atunci adâncurile desfundate ale unui neam se învolburează şi îşi caută forme noi de viaţă, în consonanţă cu esenţa sa originară.

Războiul de întregire din 1917 a avut acest efect asupra sufletului românesc. Toate reziduurile sedimentate şi zgura aşezată în cele patru

decenii de viaţă publică dulceagă, în aparenţă prosperă şi liniştită – tulburată doar, pentru un scurt moment, de răscoalele ţărăneşti din 1907, care erau un simptom al clocotului din adâncuri – au fost în aceşti ani de război vârtos scuturate.

Instinctul de viaţă românească, dezmorţit acum, de sub poleiala strălucitoare, dar şi otrăvitoare, în care îl înăbuşea o clasă conducătoare hibridă
prin structură şi înstrăinată sufleteşte, îşi căuta drumul propriului său destin.

Bucuria trecerii Carpaţilor, alternată cu drama unei retrageri
haotice, întreagă această gamă de emoţii contradictorii a făcut ca răscolirea

să fie în toată întinderea şi mult mai adâncă. Din această răscolire generală s-a născut spiritul de luptă eroică, ce a animat armatele de ţărani de la Mărăşti, Mărăşeşti, Oituz şi în alte atâtea părţi glorioase.

Dar aceasta cotrasta profund cu preocupările meschine ale multora
de la spatele frontului şi mai ales cu atitudinea mai mult decât detestabilă a fostului Principe Carol – viitorul rege tiran – care, cu clicile lui cultivate de pe atunci, se dedau cu atâta nesocotinţă la petreceri şi orgii. Acest contrast izbitor, pus în evidenţă pe fondul unei mari tragedii naţionale, a făcut să se adâncească iremediabil discrepanţa sufletească între marea masă a poporului român şi pătura lui conducătoare *superpusã*.

Grelele încercări ale războiului au învârtoşit instinctul de viaţă
al poporului român şi au dezechilibrat până la descompunere putreda lui clasă conducătoare. Din acel moment, s-a născut în mod virtual profunda criză internă, în care se va zbate Statul Român. Sufletul românesc învolburat nu va putea fi dominat şi nici modelat şi orientat de această clasă impotentă şi iremediabil compromisă. Dar diferitele diversiuni făcute sub lozinca *rãspunderilor* prin averescanism sau a *dreptãþii sociale* prin ţărănismul unor surtucari, pe care A.C. Cuza îi chema *„la þãranul român cu perciunii de jupân”*, vor reuşi pentru un timp, să amăgească năzuinţele adevărate ale sufletului românesc şi să amâne pentru puţină vreme un conflict devenit inevitabil.

Generaţia studenţească de la 1922 a trăit intens aceste zguduiri ale războiului, la o vârstă când puterea de receptivitate era cea mai mare. Sensibilitatea ei a fost adânc brăzdată de frământările de atunci. Din prima clipă a izbucnirii războiului, Căpitanul, care încă nu împlinise 17 ani, a plecat spre Ardeal, la regimentul unde făcea serviciu tatăl său, *„împins de dorul de a fi ºi el printre luptãtorii de la front”*. Camaradul său de luptă, Ilie Gârneaţă, participă activ ca cercetaş, pe toată perioada războiului, iar Ion Moţa, deşi mai tânăr cu trei ani, refugiat în Moldova, ieşea ca elev la munca câmpului *„muncind pentru ostaºii care luptau pe front”* (v. Andrei Ionescu, *Almanahul Cuvântului*, pag. 132). Şi aceeaşi participare entuziastă a avut-o întreg tineretul Ţării. Întâmplarea din pădurea Dobrina (Martie 1919), povestită cu atâta emoţie de Căpitan, este caracteristică tocmai pentru
noul duh, care s-a zămislit din încleştarea războiului. Acest duh nou va fi

purtat în suflet de viitori studenţi şi, după dibuiri şi frământări, va izbucni într-o zi cu puteri nebănuite.

Climatul aspru de război şi confruntarea cu moartea, pe lângă

învolburarea forţei vitale a naţiei româneşti, a deschis şi perspective cu totul noi, în privirea, simţirea şi judecarea realităţilor naţionale şi internaţionale, în multe privinţe esenţial deosebite de cele de înainte de război.

III. Întregirea teritorială

Produce şi ea o profundă schimbare în evoluţia sufletului românesc.

Prin rezultatul politic al întregirii graniţelor nu se epuiza, cum sa crezut, idealul naţional, pentru ca noile generaţii să se găsească în faţa uni gol producător de criză şi stagnare sufletească. Dacă s-ar fi întâmplat un asemenea fenomen, cel puţin prima generaţie de după război, adică generaţia de la 1922, n-ar fi manifestat nici un fel de nelinişte. Ar fi înclinat să beneficieze tihnită de avantajele pe care le aducea cu sine împlinirea idealului naţional. În realitate, însă, fenomenul s-a întâmplat invers: sufletul românesc pus în mişcare de toate aceste evenimente simţea – chiar dacă nu complet desluşit – că de acum începe partea pozitivă a idealurilor româneşti.

De milenii neamul românesc a năzuit să se unească. Acest lucru era o condiţie esenţială oricărei prosperităţi de forţă materială sau spirituală. Dar era numai o *condiþie*, o etapă, un obiectiv premergător – fie el oricât de important – nu însă un scop. Lupta dusă în acest sens, va avea mai mult un caracter exterior şi material, similar obiectivului urmărit. Unirea Principatelor, înălţarea lor la rangul de regat, ca şi întregirea teritorială din 1918, nu puteau constitui, prin ele însele nişte *finalitãþi*. Ele erau numai etape de pe versantul negativ al existenţei noastre naţionale, determinat de situaţia geografică şi vitregia istorică, pe care neamul românesc a trebuit să le parcurgă pentru a ieşi pe creştet, la suprafaţa istoriei. Astfel că întregirea graniţelor însemna constituirea *bazei de plecare* spre partea pozitivă şi creatoare, nu însă şi *plecarea*. Aici era punctul de unde se bifurcau perspectivele. Dacă cei din generaţia unirii (bătrână), privind spre trecutul luptelor, îşi considerau visul împlinit, cu sentimentul unei finalităţi, generaţia tânără, dimpotrivă, simţea, oricât de nedesluşit la început, că pentru prima dată neamul românesc întregit se găseşte în condiţii de a putea avansa temerar în istorie. Din imboldul acestor năzuinţe îngrămădite de milenii, venea toată neliniştea şi înfrigurarea generaţiei de la 1922.

„Aceastã mare înnoire a naþiunii române – se întreabã înfrigurat Cãpitanul – este posibil sã vinã? Urmeazã. O simþim cu toþii. Dupã lunga noapte de veacuri, azi, între aceleaºi graniþe, poporul român aºteaptă rãsãritul soarelui, aºteaptã ceasul învierii lui ca neam. Este posibil oare ca toate frãmântãrile milenare sã se opreascã la o simplã chestiune de formã: unirea într-un Stat a tuturor Românilor? Nu simþiþi din adâncuri cum clocoteºte marea renaºtere a poporului român? În această înviere va avea un rol covârºitor tinerimea. Pe dânsa o cheamã destinul sã joace pe scena istoriei. Nu ne înþeleg oamenii vechi? Nu ne înþeleg pentru cã apelul sacru al destinului numai noi îl putem auzi, numai noi îl înþelegem, pentru cã numai nouã ni se adreseazã” (*C.ª.C.*, pag. 71-72).

Ruperea zăgazurilor despărţitoare de fraţi de la nişte frontiere artificiale a făcut să năvălească şuvoaiele de simţiri stăvilite şi comprimate până atunci, care acum, însă, se revarsă tumultos pe tot cuprinsul Ţării

întregite şi cu deosebire în universităţi.
Şi acest tumult de viaţă nouă nu va fi înţeles nu numai de decrepita clasă conducătoare înstrăinată, dar cu unele excepţii nici de cei mai bine intenţionaţi bătrâni naţionalişti. Plămânii lor, obişnuiţi să respire mai mult în intimitatea cadrelor regionale, cu inerentele lor mărunţişuri, se găseau nepotriviţi pentru respiraţia pe care o dau spaţiile mari.
102

IV. Împroprietărirea ţăranilor

Reforma agrară şi sufragiul universal, proclamate sub presiunea evenimentelor, au stârnit noi curente de energie, de data aceasta în sens vertical, de jos în sus, până la Universitate, valuri proaspete de tineret. Aceste
contingente formate de fiii sau fraţii ţăranilor, care imediat după război s-au întors de pe front *„cu dor ºi hotãrâre de viaþã nouã”* (*Pentru Legionari*, pag. 121), aducea un instinct românesc nealterat, sănătos şi înfrigurat de aceleaşi mari năzuinţe. Prin revărsarea lor masivă, se schimbă esenţial structura sufletească a corpului studenţesc, compus până atunci, din progeniturile elementelor orăşeneşti, care în mare parte erau de provenienţă dubioasă sau deformate sufleteşte de o mentalitate cosmopolită.
Noile preocupări ale tinerilor fii de ţărani, vor purta pecetea instinctului sănătos (măcar în germen) adus din lumea satelor şi nu vor avea, în general, acele manifestări patriotarde, fanfaroane şi lipsite de orice credinţă interioară, reprezentate de speţa de studenţi zişi *naþionaliºti* din care mai târziu se vor recruta diverşii Iamandi, Manciu şi alte asemenea exemplare detestabile. Contrastul între mizeria satelor natale şi poleiala orbitoare a oraşelor, unde mişuna în desfrâu lumea interlopă a veniturilor, le va irita sensibilitatea şi răvăşi rândurile. Cei slabi vor aluneca şi se vor descompune în această lume sleită de plăceri, roasă de vicii şi pervertită de turpitudini, sau se vor resemna în mizeriile camerelor mucegăite sau prin mansardele gheboase şi prelinse de ploaie, mângâind speranţa unei mizerabile slujbe de stat. Cei tari însă, vor mocni gânduri de evadare sălbatică sub impulsurile ancestrale, răscolite acum, după război, dar încă nelămurite pe deplin. Încotro, însă, se vor îndrepta? Iată, răspântia cu surprizele şi toate primejdiile ce vor rezulta din cursele întinse spre direcţiile orientărilor greşite. Oricum, un lucru este cert: în studenţimea de la 1922, pentru prima dată în istoria noastră naţională, instinctul ţărănimii este reprezentat masiv. Şi acest fapt va avea mari repercusiuni în evoluţia acestei lupte şi a Ţării în general. Prin marele aflux al studenţilor de origine ţărănească, componenţa socială a inteligenţei româneşti va suferi o schimbare în proporţii necunoscute până atunci.
103

V. Conspiraţia bolşevică

În toiul acestor răvăşiri, frământări şi dospiri, care caracterizează momentele de naştere ale României Întregite, începe să se profileze, din ce în ce mai ameninţătoare, primejdia bolşevică de peste Nistru.
Aceasta devenea cu atât mai mare, cu cât elementele evreieşti infiltrate în toate provinciile româneşti şi cu deosebire în Moldova, Basarabia şi Bucovina şi contaminate de virusul comunist, deveniseră factorii cei mai activi în acţiunea de propagare a acestei doctrine a urii, subminând, sub toate formele, consolidarea României abia întregite. Din

această pepinieră se recrutau toţi agenţii de disoluţie naţională, care urmăreau extinderea bolşevismului în România.

Atacurile împotriva instituţiilor de bază ale statului (şcoală, armată, biserică, dinastie etc.) erau date sistematic, făţiş şi insolent. Capcanele diversiunilor – arma lor atât de preferată – erau abil întinse în toate sectoarele vieţii publice; perfide plase ţesute diabolic, pentru prinderea celor naivi, se întindeau în toate părţile. Muncitorimea înfometată şi setoasă de dreptate o ţineau în mână, prin promisiuni demagogice; injectată de ură, o aruncau în lupte pentru ca, prin agitaţii şi greve, să paralizeze orice activitate şi să dezorganizeze Statul. Aşa zişii intelectuali cu instinctul de conservare ofilit în abstracţiuni uscate şi cu capul turmentat de dialectica sarbădă a materialismului istoric, se clătinau gata de prăbuşire. Elanul *tranºeelor* era colectat, prin prestigiul dobândit în timpul războiului, de Mareşalul Averescu, în tiparele mai mult decât dubioase ale *Ligii Poporului* spre a-l descompune prin stagnare sau a-l compromite la momentul oportun. De asemenea, noul şi sănătosul suflu al ţărănimii, care la 1917 *„din instinct se opunea acestui val distrugãtor”* (*Pentru Legionari,* pag. 10), era şi el acum ademenit spre *„þãrãnismul”* a cărui doctrină era atât de îmbibată de curentele poporaniste ruse, care – cum se ştie – au premers pregătind terenul pentru triumful bolşevismului. Chiar şi influenţa întremătoare, pe care viaţa sănătoasă a Ardealului, îndârjit de lupta milenară, putea să o reverse în România Mare, a început să fie alterată, în ritm galopant, de levantismul

clasei conducătoare din Vechiul Regat, fapt care a avut ca reflex, chircirea într-o mentalitate regionalistă.

Nici sectorul studenţesc nu a fost neglijat. În primul an după război, la deschiderea Universităţii din Iaşi, grupul studenţilor români naţionalişti, *„redus ca numãr, era copleºit de masa imensã a studenþilor jidani, veniþi din Basarabia, toþi agenþi ºi propagatori ai comunismului”* (*Pentru Legionari*, pag. 15). *„Câþiva, care mai încercam sã rãmânem pe poziþie, eram învãluiþi într-o atmosferã de dispreþ ºi duºmãnie. Colegii de alte pãreri, cei cu libertatea de conºtiinþã ºi cu principiul tuturor libertãþilor, scuipau în urma noastrã când treceam pe stradã sau pe sãlile facultãþilor ºi deveniserã agresivi, din ce în ce mai agresivi”* (*Pentru Legionari,* pag.16).

Dar aici, manevra uneltirilor descria şi o curbă mult mai largă. Planul lor conceput iniţial şi pus în aplicare prin elementele aservite, din diferitele guverne, era *dezrãdãcinarea ºi proletarizarea intelectualilor*, meniţi să formeze cadrele *„revoluþionare de meserie”*, care vor răscoli şi îndruma armata proletară din această ţară. Masele de tineri smulşi din lumea satelor şi apoi aruncaţi în mizeria şi promiscuitatea centrelor cosmopolite, unde sunt situate universităţile, vor fi lesne desfigurate sufleteşte, constituind un adevărat rezervor de revoltă şi ură distrugătoare. De aici îşi vor recruta agenţii pe care îi vor îndruma apoi spre locurile lor natale, spre a infecta sănătosul instinct din lumea satelor, a cărei rezistenţă morală au avut prilejul să o verifice. Acest sistem de subminare dăduse roade apreciabile în alte ţări.

Aşadar, în toate sectoarele mai importante ale unei naţiuni, primejdiile erau mortale. Dar clasa noastră conducătoare – chiar şi

elementele cele mai bine intenţionate – nu putea înţelege nici frământările adânci, prin care trecea sufletul românesc după război şi nici manevrele perfide, la care se dedau inamicii unei Românii sănătoase. Această clasă conducătoare, intrată în plină descompunere, nu putea combate temeinic primejdiile, fiind cu totul depăşită de noile condiţii de viaţă create de război.

VI. Apariţia Căpitanului
Şi atunci naţia şi-a trimis din adâncuri Căpitanul. El este, înainte de toate, *instinct puternic ºi voinþã masivã*. Este acelaşi instinct care, la izbucnirea războiului, l-a mânat, încă copil fiind, pe cărările care duceau la dezrobirea Ardealului, *„împins de dorul de a fi ºi el printre luptãtorii de pe front”*; iar cu doi ani mai târziu, în primăvara anului 1919, se strângea în pădurea de la Dobrina cu *tinerii* săi *camarazi*, a căror *viaþã abia înmugurea*, să trăiască înfrigurările şi dorul de luptă împotriva bolşevismului.
Acest excepţional instinct, cu care sunt înzestraţi numai conducătorii înnăscuţi, îl vor orienta în învălmăşagul atâtor năzuinţe, sentimente şi tendinţe contradictorii de la marea răspântie istorică, în faţa căreia raţiunea şi calculele cele mai abile rămâneau neputincioase.
„Când m-am aruncat în cea dintâi luptã – scrie Căpitanul – *nam fãcut-o în urma vreunui îndemn din partea cuiva. Nici în urma vreunei consfãtuiri, a vreunei hotãrâri prealabile cu executarea cãreia aº fi fost eu însãrcinat. Nici mãcar sub impulsul unei mari ºi îndelungate frãmântãri sau cugetãri adânci, în care sã-mi fi pus această problemã. Nimic din toate acestea. N-aºi putea sã definesc cum am intrat în luptã. Poate ca un om care, mergând pe stradã cu grijile, nevoile ºi gândurile lui, surprins de focul care mistuieºte o casã, îºi aruncã haina ºi sare în ajutorul celor cuprinºi de flãcãri”* (*Pentru Legionari*, pag. 65).
Şi precizia orientării este uimitoare. Se putea vedea că în el activează însuşi Destinul Românesc. Din prima clipă a vieţii sale studenţeşti, în toamna anului 1919, se azvârle în luptă alături de muncitorul Constantin Pancu, în sectorul cel mai primejduit al muncitorimii. Astupă breşea făcută de atacul comunist, sparge greva de la regie şi îşi încununează victoriile prin arborarea steagului tricolor, după ce a smuls pe cel comunist, deasupra puternicei redute roşii a atelierelor C.F.R. Nicolina (Iaşi).
Cu spatele acoperit, îşi creează un grup de şoc cu care angajează apoi marea bătălie pe planul studenţesc. Acesta era sectorul cel mai

important al vieţii publice româneşti, prin poziţia lui centrală şi de intersecţie pe care o ocupă în evoluţia statului român cu o populaţie ţărănească copleşitoare. Aici dă atacuri succesive şi concentrice. Simte că este poziţia cheie de unde se radiază întreaga forţă propulsoare a organismului naţional.
Primul congres studenţesc după război s-a ţinut la Cluj, în zilele de 4, 5, 6 Septembrie 1920, *„într-o atmosferã de mare entuziasm, datoritã unirii neamului românesc prin forþa armelor ºi jertfelor lui. Era cea dintâi întâlnire a tinerilor intelectuali ai unui popor rãzleþit în cele patru vânturi de soartã ºi de noroc. Douã mii de ani de nedreptãþi*

ºi suferinþe se încheiau acum. Cât entuziasm, câte emoþii sfinte, câte lacrimi n-am vãrsat cu toþii! Dar pe cât era de mare entuziasmul pentru prezentul care ne copleºea inimile prin mãreþia lui, pe atât era de mare dezorientarea faþã de lina viitorului” (*Pentru Legionari*, pag. 39). Din toate părţile se făceau presiuni pentru admiterea în centrele universitare şi la conducerea lor a studenţilor evrei care, cum am văzut, erau adepţii ideologiei comuniste şi a cărei difuzori fanatici sau interesaţi deveneau. Majoritatea conducerii studenţeşti de atunci cedase în această privinţă. Situaţia a fost restabilită datorită Căpitanului.

„Micul nostru grup de la Iaşi, invincibil prin hotărârea sa, unit cu grupul Bucovinenilor, s-a luptat timp de două zile cu îndârjire. Până la sfârşit a învins. Congresul a admis moţiunea propusă de mine, prin vot nominal, împotriva moţiunii susţinută de întreaga conducere studenţească. Votul acesta cred că nu l-a dat din convingere, ci mai mult impresionat de hotărârea şi disperarea cu care a fost dusă lupta.

…Victoria noastrã de atunci a fost hotãrâtoare. Centrele studenþeºti, dacã punctul nostru de vedere ar fi cãzut, ºi-ar fi pierdut caracterul lor românesc ºi, în contact cu jidanii, ar fi apucat pe calea bolºevismului. Studenþimea românã a fost la o mare rãspântie. Iar mai târziu, la 1922, n-am mai fi avut o izbucnire a unei miºcãri studenþeºti româneºti, ci poate o izbucnire a revoluþiei comuniste” (*Pentru Legionari*, pag. 40).

Şi bătălia a continuat din ce în ce mai îndârjită la Iaşi, împotriva senatelor universitare ateiste care *„proclamarã în ceasurile grele de atunci lupta contra lui Dumnezeu”*; împotriva studenţilor comunişti,

care făceau greve şi purtau ostentativ şepci ruseşti; împotriva presei înstrăinate, care otrăvea şi dezorienta opinia publică, incitând-o la revoltă; iar cu ajutorul elevilor de liceu – viitorii studenţi – această luptă s-a extins şi în târgurile din provincie pentru a combate nesănătoasa propagandă bolşevică făcută prin turneele teatrale ale evreilor comunizanţi.

La 4 Mai 1921, Căpitanul a fost eliminat din toate universităţile.

Dar această măsură nu numai că nu l-a intimidat, dar l-a îndârjit şi mai mult. El nu-şi mai aparţinea şieşi. Devenise, cum spune Eminescu, *„un credincios agent al istoriei”* (Vol. I, pag. 43), căci şi primejdiile pe care le înfrunta cu atâta hotărâre erau decisive, nu numai pentru soarta poporului român, dar şi pentru întreaga civilizaţie creştină.

Această viziune s-a făcut clară încă din primele ciocniri cu demonstraţiile comuniste de lucrători înflămânziţi şi manevraţi de mâna criminală a Moscovei. *„Dacã ar fi învins aceºtia* – se întreabă Căpitanul – *ar fi avut cel puþin o Românie condusã de un regim muncitoresc românesc? Ar fi devenit muncitorii români stãpânii þãrii? Nu! Ar fi devenit de a doua zi robii celei mai murdare tiranii…”* (*Pentru Legionari*, pag. 17). *„Triumful miºcãrii comuniste în România ar însemna: desfiinþarea Patriei, desfiinþarea Monarhiei, desfiinþarea familiei, desfiinþarea proprietãþii individuale ºi desfiinþarea libertãþii”* (*C.ª.C.*, punct 65). Era o luptă pe viaţă şi pe moarte. În greutăţile ei, a început să se facă o selecţiune a elementelor luptătoare, care se grupau în jurul Căpitanului, în prima

fază la cercul studenţesc *„ªtefan Vodã”*, iar mai târziu la *„Asociaþia studenþilor creºtini”* din Iaşi, devenită un puternic centru de luptă naţională. Energia de titan, desfăşurată de Căpitan în cei trei ani de lupte şi primejdii, pe care el, ca un Făt Frumos din poveste, le trăia fără să ţină seamă de nimic, a brăzdat adânc sensibilitatea românească. Şi instinctul fiecărui român, în dibuire până atunci, începe să fie polarizat ca de un magnet către adevăratul său sens şi care să-l ducă spre lumină.

Prin apariţia Căpitanului, se realizează în viaţa publică românească o lege de bază a istoriei, care a condiţionat şi stăpânit toate prefacerile şi evenimentele epocale, şi anume: adâncile năzuinţe ale maselor înfrigurate să fie polarizate şi fecundate de o puternică personalitate. Rezultatele nu vor întârzia.

VII. Izbucnirea mişcării

„Într-adevãr, la 3-4 Decembrie, la Bucureºti, Iaºi, Cernãuþi sunt mari manifestaþii de stradã. Întreaga studenþime românã este în picioare, ca într-un ceas de mare rãspântie. Pentru a mia oarã, rasa aceasta a pãmântului, ameninþatã de atâtea ori în decursul veacurilor, îºi aruncã tineretul în faþa primejdiei spre a-ºi salva fiinþa. Un mare moment de electrizare colectivã, fãrã pregãtire prealabilã, fãrã decizii luate în comitete, fãrã ca cei din Cluj sã se cunoascã cu cei din Iaºi, Cernãuþi, Bucureºti. Un mare moment de iluminaþie colectivã ca lumina unui fulger în mijlocul unei nopþi întunecoase, în care o tinerime întreagã îºi vede linia de viaþã a ei ºi a neamului” (*Pentru Legionari*, pag. 77).

„La 10 Decembrie, delegaþi din toate centrele se adunã la Bucureºti, îºi fixeazã în zece puncte ceeace au crezut cã formeazã esenþa miºcãrii lor ºi se declarã greva generalã pentru toate Universitãþile, cerându-se realizarea acestor puncte. Nu este 10 Decembrie mai mare prin valoarea formulãrii, care s-a fãcut atunci, dupã cât au putut delegaþii formula din esenþa adevãrului care frâmînta sufletul întreg al studenþimii române. Este mare prin miracolul trezirii acestei tinerimi la lumina pe care a vãzut-o sufletul ei. Este însemnatã ca zi a hotãrârii. A hotãrârii la acþiune, a declarãrii rãsboiului sfânt, care va cere acestei tinerimi române atâta tãrie de suflet, atâta eroism, atâta maturitate, atâtea jertfe cunoscute ºi necunoscute, atâtea morminte! 10 Decembrie 1922 cheamã tineretul pãmântului acestuia la un mare examen. Nici cei din Bucureºti – încheie Căpitanul – *ºi nici eu care eram departe ºi nici alþii, care poate erau copii prin liceu, dar care astãzi lâncezesc în adânci închisori sau dorm sub pãmânt, n-am crezut cã ziua aceasta ne va purta prin atâtea primejdii ºi ne va aduce atâtea lovituri ºi atâtea rãni în lupte pentru apãrarea þãrii noastre”* (Pentru Legionari, pag. 79).

Iar Ion Moţa precizează: „Nu noi, studentul cutare sau celălalt, am dat naştere mişcării. Ea s-a născut spontan din sufletul masei studenţeşti, suprapus sufletului naţiunei” (*Cranii de lemn*, pag. 231).

Şi totuşi, acum, la această aniversare, care se face după două decenii şi mai bine, timp suficient de a arunca o privire retrospectivă mai completă,

se poate mărturisi adevărul istoric întreg şi netulburat de o excesivă modestie. Fără personalitatea excepţională a Căpitanului, în condiţiile grele de după război, nu s-ar fi putut concepe o mişcare studenţească românească

de atâta amploare, cu toate predispoziţiile care existau în acest sens. Dar dacă totuşi, s-ar fi născut, ea s-ar fi destrămat repede în diversiuni şi compromisuri. I-ar fi lipsit axa, animatorul şi polarizatorul neînfricat şi neclintit. Fără Căpitan, secundat de Ion Moţa, Mişcarea studenţească n-ar fi rodit atât de adânc , în istorie, mult mai adânc decât bănuim noi astăzi.
Este impresionantă modestia şi discreţia Căpitanului şi a lui Ion Moţa, precum şi grija lor plină de abnegaţie, de a transpune importanţa unui mare eveniment numai pe instinctul masei, fără a-şi revendica pentru ei alt merit decât acela de a fi fost o *„zvâcnire curatã”* a acestui instinct. Ce contrast cu mentalitatea egocentrică a atâtora, care pentru a-şi aroga merite închipuite recurg chiar la falsuri grosolane! Adevărul însă rămâne: Căpitanul a pus generaţia de la 1922 pe linia destinului, *„care trece luminos de-a lungul întregului nostru viitor românesc, indicând cale de viaþã ºi de onoare pe care va trebui sã mergem noi ºi strãnepoþii noºtri, dacã voim viaþã ºi onoare pentru neamul nostru”* (*Pentru Legionari*, pag. 77-78).
Sub raportul tacticii politice, 10 Decembrie 1922 este de o importanţă covârşitoare. Prin cucerirea întregului sector studenţesc – care, după cum am spus, ocupa o poziţie centrală în configuraţia vieţii publice româneşti – s-a dobândit o bază de plecare, de unde va fi atacat cu mai multă vigoare bolşevismul cu toate derivatele şi diversiunile lui. Manevra duşmanului, care urmărea să facă, prin declasarea şi proletarizarea studenţimii, un ferment de disoluţie naţională şi socială, nu numai că este preîntâmpinată de Căpitan, dar este chiar întoarsă. Duşmanul este silit să treacă în defensivă.
De atunci, impertinentul duşman şi-a pierdut insolenţa atacului făţiş. El se va retrage în tenebre, de unde va unelti prin interpuşi. Şi studenţimea română va da de acum înainte făclierii cei mai temerari ai noului ideal, pe care naţia îl aştepta de milenii. De acum, *„marea masã studenþeascã merge cãlãuzitã de instinctul sãnãtos al rasei ºi de umbrele morþilor”* (*Pentru Legionari*, pag. 124). Ea s-a pus pe linia destinului românesc şi pe acest drum, plin de lupte grele, *„copiii îºi vor întinde mânuþile nevinovate sã-i salute”*, iar mulţimile înfrigurate vor simţi cum *„clocoteºte viitorul”* şi vor plânge de bucurie.

VIII. Plumb în aripi
Învolburarea studenţească din 1922, care pornea din instinctul naţiei, aducea la început, prin caracterul ei eruptiv – ca orice erupţie – năzuinţe încă nelămurite pe deplin. Gândurile şi sentimentele cele mai sublime se vor găsi amestecate cu gânduri şi sentimente de crasă platitudine. Moţiunea votată la 10 Decembrie 1922 oglindeşte o asemenea situaţie, de altfel inevitabilă pentru asemenea împrejurări. Revendicările de ordin naţional alternează cu cele de ordin material.
În specularea acestei disonanţe se va face manevra politicianistă în sensul de a transpune întreaga agitaţie pe planul revendicărilor materiale. În felul acesta se spera a se face uitat adevăratul obiectiv al luptei. *„O mare parte din conducerea de la Bucureºti* – scrie Căpitanul – *înclina pe aceastã pantã pe care, dacã ar fi apucat studenþimea, s-ar fi abãtut de la adevãrata ei misiune. Pãrerea mea a fost totdeauna contrarã acestui punct de vedere. Contrarã oricãrui amestec de ordin material în doleanþele formulate de studenþime”* (*Pentru Legionari*, pag.114).

De altfel, însuşi punctul principal al moţiunii – *„numerus clasus”* – era cu totul minor şi disproporţionat faţă de marile şi adâncile năzuinţe, care stătea la baza fenomenului studenţesc. *„Această formulã nu va rezolva aproape nimic, cãci* – cum spune Căpitanul – *ea se ocupã de respectarea proporþiilor, dar nu atacã proporþia în sine”* (*Pentru Legionari*, pag. 82).

De aceea, importanţa lui 10 Decembrie nu stă în faptul că s-au făcut *anumite revendicãri*, ci mai mult în năzuinţa de *a se formula revendicãri*. Noi perspective se deschideau sufletului românesc. Dar odată cu ele, începea şi o dramă de cunoaştere, care se va trăi din ce în ce mai intens în această perioadă de tranziţie. Între impulsurile şi năzuinţele instinctului naţional, după războiul de întregire, şi posibilităţile de înfăptuire, în stilul de viaţă de atunci, era o mare disonanţă. Abia acum se putea vedea mai bine, câte reziduuri sedimentate de vitregia istoriei îngreunau sufletul românesc. Idealul naţional al întregirii – prin însuşi caracterul lui obiectiv material limitat – nu pune alte probleme de ordin

sufletesc. Preocupările care convergeau spre atingerea acestui obiectiv erau mai mult de ordin politic, la care se adaugă şi un entuziasm patriotic de o anumită intensitate. În adânc însă, influenţa străină caria nestingherită până şi rădăcinile instinctului de conservare. Acest fapt se evidenţiază şi mai bine dacă se face o comparaţie între atitudinea pe care a avut-o în *problema israelitã*, la 1879, generaţia lui Vasile Conta, Kogălniceanu, Hasdeu, Eminescu etc., şi atitudinea pe care a avut-o clasa conducătoare de la 1923 în aceeaşi problemă.

De altfel, chiar spinoasa problemă evreiască, cu toate aspectele ei alarmante în legătură cu pătura conducătoare, cultura naţională, problema oraşelor, acapararea economică etc., deşi pare că formează obiectivul principal al luptei, este totuşi cu mult depăşită de năzuinţele reale care se cereau lămurite atunci. Această problemă, cu toată gravitatea dezechilibrului politic, social şi economic pe care îl produce, are, ca şi problema întregirii teritoriale, împroprietăririi, sufragiului universal etc., un caracter strict politic şi deci, este limitată într-un anumit timp şi spaţiu în care s-ar putea soluţiona. Prin caracterul ei grav, constituie o piedică serioasă în dezvoltarea normală a sufletului românesc. Era, cum am spus, de categoria problemelor de pe versantul negativ al existenţei noastre ca neam. Dacă s-ar presupune că, printr-o minune, această problemă ar fi fost integral rezolvată, totuşi năzuinţele, care animau studenţimea, n-ar fi fost satisfăcute.

Fără să se ştie încă de ce, sensibilitatea acestei studenţimi va continua să fie înfrigurată, frământată şi încărcată de nelinişte apăsătoare. Va simţi că, de pe marea platformă politică, pe care o oferă România întregită, cu toată voinţa ce o anima, ea nu poate să-şi ia zborul spre idealuri mari de care era setos sufletul românesc, după aşteptări milenare. Va simţi că are plumb în aripi, înfipt de piedici şi păcate, pe care încă nu le cunoaşte desluşit. Această stare sufletească va continua şi după

înfiinţarea Ligii Apărării Naţionale Creştine, de la 4 Martie 1923. Şi iar vor începe frământările pentru identificarea lor. Procesul va fi greu şi va trebui să treacă mulţi ani până la desăvârşirea lui.

Modificarea Constituţiei, fără respectarea formelor legale cerute în această materie, la 1923 în favoarea evreilor a arătat unele vechi complicităţi ale păturii superpuse, pe care Mihai Eminescu le denunţase de mult. Turpitudinea politicianismului levantin la care participau şi

români neaoşi, deformaţi sufleteşte sau dezorientaţi, constituia cea mai infectă sursă spre otrăvirea şi meschinizarea vieţii publice româneşti. Măsuri radicale pentru extirparea răului vor părea tinerilor de atunci absolut necesare. Complotul studenţesc din Octombrie 1923* va fi o încercare de răzbunare, care să servească drept pildă veacurilor viitoare. *„De data aceasta naþia îºi trimite, prin firile nevãzute ale sufletului, rãzbunãtorii”* (*Pentru Legionari*, pag. 169), pentru că nu putea admite stagnarea şi o existenţă minoră, acum, când a venit ceasul afirmării sale masive în istorie.

Poate, la prima vedere, această manifestare violentă să pară în disonanţă cu blândeţea caracteristică poporului român. Acest fapt a făcut pe unii să atribuie asemenea manifestări violente unor influenţe străine. Adevărul este că poporul român este blând şi răbdător, dar nicăieri revolta nu izbucneşte mai năpraznic decât la oamenii care rabdă. Revoltele lui Horia, Tudor, Avram Iancu şi atâtea răscoale ţărăneşti, ţinute în cursul istoriei lanţ, până la 1907, precum şi toţi haiducii celebrii, sunt mărturie în acest sens. În aşa zisa societate cultă românească nu s-au manifestat cazuri violente de această natură, pentru că elementele componente ale acestei societăţi, fiind mai mult de provenienţă străină, scurse din toate părţile şi deci hibride ca structură, îşi autoanihilează orice tendinţă mai pronunţată. Revolta elementelor autohtone răzleţe se revarsă – aşa cum se poate vedea la Eminescu – într-un stil viguros, care de multe ori regreta că *„în acest popor nenorocit nu se mai aflã destulã energie moralã pentru a ridica securea ºi a se scãpa de asupritori”* (Vol.II, pag. 478).

Când, după războiul de întregire – cum am văzut – în Universităţi au pătruns masiv elemente neaoşe de la ţară, din toate provinciile româneşti, de esenţă sufletească omogenă, s-au putut învolbura credinţe fanatice şi hotărâri năprasnice. Spiritul haiducesc, autentic românesc, a risipit definitiv menta-litatea peşichierească şi flegmatică a *cãzãturilor morale* de progenituri levantine, care nu credeau în nimic, fiindcă nu aveau nimic sfânt.

* În prezentarea cărţii *Pentru Legionari*, Căpitanul scrie că într-însa se gă-sesc şi *greºelile tinereþii* sale. Nu specifică precis dacă se referă şi la acest complot. Dar ţinând seama că el a precizat atunci *nonviolenþa* ca metodă de luptă, deducem că a considerat ca greşite asemenea metode violente.

De aceea, pe drept cuvânt, scrie Ion Moţa că acest complot este *„prima manifestare a marii noastre rupturi de lumea veche”* (C.D.L., pag. 115). Este interesant de remarcat că la *„complotul studenþesc”* participă exponenţi ai studenţimii din toate provinciile Ţării întregite, şi anume: Căpitanul şi Ilie Gârneaţă din Moldova, Tudose Popescu din Muntenia, Ion Moţa şi Corneliu Georgescu din Ardeal, Vernichescu din Banat, Radu Mironovici din Bucovina. Complotul arăta, deci, cât de

unanimă şi năprasnică era hotărârea studenţimii de a înlătura orice piedică din calea renaşterii româneşti.

Dar mai dezvăluia şi o mare racilă interioară: *trãdarea* (Vernichescu). Era îngrozitor! Dar poate că aşa trebuia să fie. Taina Iudei, marea taină, care frământa de milenii capetele exegeţilor creştini şi fără de care nu s-ar putea înţelege sensul Golgotei şi al Învierii şi poate al întregii credinţe creştine, trebuia să se producă şi la naştere a credinţei legionare. Şi într-adevăr, de atunci privirile s-au întors *spre interior*. Răul era încuibat mult mai adânc. Sălăşluia chiar în noi!

Între zidurile de la închisoarea Văcăreşti a început zguduitoarea dramă a cunoaşterii propriilor păcate. În chinurile ei se vor zămisli gândurile de viaţă nouă şi mântuitoare. În ziua de 8 Noiembrie 1923, ziua Sfântului Arhanghel Mihail, aceste gânduri s-au luminat ca prin minune. Căpitanul a ales ca patron al noii oşti creştine, pe care vroia să o înfiinţeze, pe Arhistrategul oştilor creştine, în icoana căruia se oglindeşte, în chipul cel mai desăvârşit, curăţenia sufletească, bunătatea nesfârşită, tinereţea veşnică şi fără prihană, ordinea, vitejia şi hotărârea năprasnică. El simbolizează principiul activ al binelui şi al luminii în veşnica luptă cu răul şi întunericul din afară şi din noi. Poate, împins de forţe nevăzute, Căpitanul relua o veche tradiţie creştină, ale cărei vestigii se pot observa şi astăzi la mănăstirile din Bretania, care au pe vârful turlei pe Sfântul Arhanghel şi unde pe vremuri cuvioşii călugări erau în acelaşi timp şi cavaleri îmbrăcaţi în zale.

În perspectiva acestei măreţe viziuni, toate frământările care au dus la 10 Decembrie 1922 începeau să capete sensul lor adevărat. Înseşi metodele de rezolvare a gravei şi acutei probleme evreieşti, care îi preocupa mereu, se desemna altfel decât până atunci. Pentru a rezolva această problemă, *„va trebui* – scrie Căpitanul – *sã ne stârpim mai întâi*

propriile noastre pãcate. Problema este mai adâncã chiar decât ne-a arãtat-o Prof. Cuza”(*Pentru Legionari*, pag. 186). *„Pentru noi această concepþie zãmislitã între zidurile închisorii Vãcãreºti era un început de viaþã. Era ceva nou, ceva complet ºi ca gândire ºi ca organizare ºi ca plan de acþiune. Era un început de lume. O temelie, pe care vom clãdi de acum, ani de-a rândul”* (*Pentru Legionari*, pag.190).

Începe o nouă fază. Baza de plecare era acum mult interio-rizată şi adânc săpată în suflete. *„Întâiu sã ne cunoaºtem ºi sã ne îndreptãm pãcatele noastre ºi pe urmã vom vedea dacã avem dreptul sau nu de a ne ocupa de ale altora”* (*Pentru Legionari*, pag.187).

Asta înseamnă că generaţia de la 1922 nu se putea realiza, luânduşi avântul spre idealuri şi înfăptuiri măreţe dacă nu-şi extirpa mai întâi propriile păcate. Buruienile răului trebuiesc smulse din sufletul românesc dacă vrem ca seva de viaţă venită din adâncuri să rodească fapte bune şi mari. Pe această linie de extirpare a răului se va mişca atât acţiunea de pedepsire a trădării şi mişeliei cât şi întreaga organizare şi educaţie austeră şi creatoare a tineretului, inaugurată cu prima tabără de muncă voluntară din lume, făcută în Mai 1924, la Ungheni şi care „a avut efectul unui început de revoluţie în mentalitatea curentă” (*Pentru Legionari*, pag. 201).

IX. Limpezirea orizontului

Prin caracterul ei eruptiv, Mişcarea studenţească din 1922 a aruncat, cum era şi firesc (se întâmplă la orice erupţie), şi mai multe reziduuri la suprafaţă. Luptele tumultoase, care au urmat, au răscolit, pe lângă nebănuite energii şi inevitabile impurităţi, odată cu extinderea lor în întreaga masă romă-nească, prin Liga Apărării Naţionale Creştine, în cadrul căreia studenţimea de la 1922 se înglobase. Aceste reziduuri şi impurităţi vor îngreuna răzbaterea duhului nou.

Pe de altă parte, chiar mai mulţi dintre *bãtrânii naþionaliºti*, în frunte cu profesorul A.C. Cuza, organic, din cauza structurii lor sufleteşti, dezvoltate în alt climat, nu vor putea pricepe sensul şi esenţa noului duh. Procesul de limpezire era, deci, firesc şi constituia o necesitate istorică adânc simţită în primul rând de Căpitan, care întrupa chintesenţa spiritului studenţesc de la 1922.

„Noi am adus – scria Ion Moţa – *duhul marilor rupturi de lumea veche, înfrãþitã cu strãinul duºman. Noi am adus pornirea eroicã, în spirit de totalã jertfã personalã, contra acestei lumi vechi ºi înstrãinate, combãtutã de Dl. Cuza pânã atunci numai cu mãnuºa genialei sale dialectice ºtiinþifice, numai cu biciuºca democraþiei parlamentare....*

Braţele noastre au svâcnit, au doborât atunci când nevoile luptei o cereau, când reacţiunea violentă era ultima ieşire dintr-o înfrângere definitivă şi dezonorantă. Dar mai importantă şi mai caracteristică a fost svâcnirea noastră sufletească, sfărâmarea, în noi, a unei vieţi pregătite pentru normală tihnă şi rânduire personală, spre a o înlocui cu o viaţă destinată numai luptei pentru neam, gata oricând de moarte.

Acest duh al marei, definitivei ºi neîmpãcatei rupturi – rupturã de înstrãinata generaþie veche ºi rupturã de viaþã personalã orientatã, chiar ºi numai parþial, de interesul personal, îndoitã rupturã indispensabilã unei lupte eroice de totalã primenire a unei vieþi obºteºti – a fost aportul nostru sufletesc original în aceastã miºcare naþionalã, la începuturile ei de acum 10 ani. Nici unul dintre noi n-a mai pãstrat, în întregime neatins, acest duh de la 1923, nemicºorat prin loviturile

vieþii (supremul eroism e eroismul de duratã!). Nici unul afarã de Corneliu Zelea-Codreanu! Cãci el l-a avut înaintea tuturor ºi el îl renaºte astãzi în întregul tineret legionar al României” (*C.d.l.*, pag. 113-114).

La 24 Iunie 1927, după aproape 5 ani de zbucium, dibuiri şi suferinţe, se naşte în jurul Icoanei Sfântului Arhanghel Mihail: *Legiunea*. Esenţa spirituală a *miºcãrii studenþeºti de la 1922* va sta la temelia ei. Reziduurile vor rămâne afară. Prin crearea Mişcării Legionare, procesul de limpezire s-a desăvârşit. Faza propriu-zisă a mişcării studenţeşti de la 1922, care a premers, încetează. De acum încolo, sufletul studenţimii curate se va simţi atras de noul altar, la Icoană. Zările luminoase ale năzuinţelor româneşti, se limpezeau pentru veacuri. Abia acum se deschidea *„drum liber cãtre viaþa ºi mãrirea la care au dreptul sã aspire Românii”* (*Pentru Legionari,* pag. 73). Abia acum – după aşteptări milenare – sufletul românesc se va putea avânta spre marile şi nebănuitele înălţimi, spre care mereu au năzuit. Aceasta va fi generaţia *„curãþitã prin abnegaþie ºi durere”*, pe care a profetizat-o Eminescu (Vol. II, pag. 517).

Drumul învierii româneşti s-a arătat. Pe plan politic imediat, apariţia Mişcării Legionare a consolidat definitiv victoriile repurtate de

Mişcarea studenţească din 1922. Sub căldura radiată de noul focar de dragoste, lumină şi energie, situat chiar în inima celui mai curat tineret, se vor topi rând pe rând toate reziduurile. Regionalismul miop şi chircit, cultivat în general de politicieni, se va destrăma şi risipi în uitare. Ţărănimea şi muncitorimea, atrase de puternicul magnet al dragostei creştine de frate, se va îndrepta masiv spre izvor de lumină şi dreptate, spre a-şi potoli o sete milenară. Întunericul uneltirilor din umbră se va risipi din ce în ce mai mult şi planurile lor infernale contra neamului românesc vor apare evidente pentru multă lume, derutată până atunci. Organizarea tineretului *„va rezolva* – scrie Căpitanul – *însãºi problema poiticianismului, care ne mai primind elemente tinere, va fi condamnat la moarte prin inaniþie, prin lipsã de alimentare”* (*Pentru Legionari,* pag. 189).

Legăturile sufleteşti ale neamului cu cerul şi cu pământul, pe care toţi aceşti duşmani ai unei Românii sănătoase au încercat să le rupă, vor fi adâncite şi sufletul românesc va simţi o siguranţă deplină în mişcare. Legi de viaţă nouă şi de acţiune se vor pune la bază pentru ca apoi să se poată păşi spre mase. Cuvântul care se va adresa acestora va avea o rezonanţă

profetică. *„Sã ne unim cu toþii, bãrbaþi ºi femei, sã ne croim nouã ºi neamului nostru altã soartã. Se apropie ceasul de înviere ºi mântuire româneascã. Cel ce va crede, cel ce va lupta ºi suferi, va fi rãsplãtit ºi binecuvântat de neamul acesta. Vremuri noi bat la porþile noastre. O lume, cu sufletul sterp ºi uscat, moare ºi alta se naºte: a acelora cu sufletul plin de credinþã. În lumea aceasta nouã, fiecare îºi va avea locul sãu, nu dupã ºcoalã, nu dupã inteligenþã, nu dupã ºtiinþã, ci în primul rând dupã credinþa sa ºi dupã caracterul sãu”* (*Pentru Legionari,* pag. 365-366). Şi ecoul lor în sufletul românilor de pretutindeni va fi profund. *„În sate, când cântam sau vorbeam oamenilor* – constata Căpitanul – *simþeam cã pãtrund în acele adâncuri sufleteºti nedefinite, acolo unde politicienii, cu problemele lor de împrumut, nu putuserã sã pogoare. Aici în aceste adâncuri, am înfipt rãdãcinile miºcãrii legionare. Ele nu vor mai putea fi scoase de nimeni”* (*Pentru Legionari,* pag. 367).

Din aceste adâncuri îşi va trage seva mistica naţională. *„Aceea ce odinioarã era zãcãmânt instinctiv al neamului, în aceste momente se reflecteazã în conºtiinþe, creind o stare de unanimã iluminaþie, întâlnitã numai în marile experienþe religioase. Aceastã stare pe drept s-ar putea numi: o stare de ecumenicitate naþionalã”* (*Pentru Legionari,* pag. 334). *„Prin mistica naþionalã* – scrie Vasile Marin – *se creiazã un om desfãcut de abjectul materialism al epocii, se desghioceazã omul de aderenþii epocii actuale ºi se face ºcoala permanenþelor eroice. El formeazã omul virtuþilor cardinale: erou, preot, ascet, corectitudine, ostaº”* (*Crez de generaþie*, ed. II, pag. 39).

Studenţii care vor veni în valuri, an de an, aducând prospeţimea de viaţă românească din lumea nealterată a satelor din toate ţinuturile locuite de români, vor deveni făclierii de frunte ai noului ideal legionar.

Din sânul studenţimii vor păşi elemente de jertfă cu înfăţişare de arhangheli, care vor apăra Legiunea în ceasurile de grea cumpănă.

Studenţimea română va forma osatura pe care se va dezvolta Mişcarea Legionară.

Acest fapt va determina pe politicieni şi toate forţele tenebroase,

care stau la spatele lor, să-şi schimbe fundamental politica şcolară. În locul tendinţei de altădată, care – cum am văzut – avea ca scop proletarizarea intelectuală, vor adopta acum, ca tactică, restricţiile cele

mai sălbatice spre a împiedica cât mai mult pătrunderea în şcolile înalte a elementului autohton. În modul acesta, credeau ei, prin lipsă de alimentare sau inaniţie vor reuşi să slăbească curentul legionar. Încercările lor vor fi însă zadarnice, căci curentul legionar va izbucni acum din toate părţile. Atunci *„ei au vrut* – cum scrie Căpitanul – *sã ne nimicească, întrebuinþând uneltirea, trãdarea, banii ºi violenþa. ªi ne-au împins în dilema: ori de a capitula, ori de a ne deschide drumul înainte prin violenþã”* (*Circulãri*, pag. 217).
Pe traiectoria legionară, proiectată de Căpitan, mereu se vor desluşi înţelesuri pe care le-a continuat în germene erupţia instinctivă a studenţimii de la 10 Decembrie 1922, călăuzită de viziunea profetică a Căpitanului. Şi mereu se va vedea că studenţimea română a fost învrednicită de Dumnezeu să fie, în cadrul Legiunii, avangarda şi purtătoarea unui mare destin românesc.

X. Revanşa istorică
Reflectând asupra dezvoltării istorice a României Moderne, Mihai Eminescu, cu privirea sa pătrunzătoare a desprins conflictul, mai mult sau mai puţin larvat, ce există între elementul intrus (venetic) şi cel autohton. *„La 1821* – scrie el – *începe reacþiunea elementului autohton ºi merge biruitor pânã la 1866. La 11 Februarie 1866 învinge din nou elementul imigrant. Existã de atunci o oscialaþiune, o mutare a punctului de gravitaþie când spre elementele instinctiv naþionale, când asupra celor instinctiv strãine...”* (Vol. II, pag. 294). Privită chestiunea prin această prismă, se poate spune fără exagerare că *Miºcarea studenþească de la 1922*, care s-a desăvârşit în Mişcarea Legionară, este cea mai masivă afirmare a elementului autohton, ce s-a produs în intervalul de un veac, de la revoluţia lui Tudor.
Ca esenţă, atât acţiunea lui Tudor cât şi aceea a Căpitanului sunt identice, întrucât au acelaşi instinct naţional, care izbucnea contra aceluiaşi rău cauzat de venetici. În ceea ce priveşte amploarea spirituală şi gradul de formulare ideologică, cum era firesc, difereau, întrucât Mişcarea Legionară, pe lângă că absorbise toate ideile şi sentimentele naţionale dospite şi prelucrate vreme de un veac, era şi expresia românilor de pretutindeni.
Cu totul în alţi termeni se prezintă problema, dacă se compară generaţia tinerilor de la 1922 cu aceea a tinerilor de la 1848. Diferenţa este esenţială atât în ceea ce priveşte geneza spirituală, cât şi modul de acţiune. Evident, problema este vastă şi, în spaţiul restrâns al acestei conferinţe, este greu să fie abordată în toţi termenii săi. Pentru a ne face o idee, vom spune că generaţia de la 1848, cu tot patriotismul vizionar de uriaşe proporţii al unui Nicolae Bălcescu, al lui Kogălniceanu şi altor elemente de elită, totuşi, ea nu s-a dezvoltat pe traiectoria de sub impulsul instinctului naţional. Cauza generală a fost că, desigur, *conjunctura istoricã* creată de revoluţia franceză, cu ideile sale de libertate, egalitate şi fraternitate, a fost atât de fascinantă, încât nu s-a observat că se adoptau lucruri care erau în disonanţă cu factorii: *rasã ºi mediu românesc*. La

aceasta s-a adăugat şi o cauză specifică stărilor de lucruri din Principate

la acea epocă: ideile-forţă ale acestei generaţii au servit de manta pentru progeniturile fanarioţilor, spre a se mimetiza şi infiltra iar la posturile de conducere pe care le pierduseră, după curentul de ostilitate ce s-a stârnit în urma Revoluţiei lui Tudor Vladimirescu.

Aceste elemente străine vor avea interesul să accentueze şi mai mult caracterul congenital cosmopolit al revoluţiilor din 1848, care se întinseseră în cele mai multe din ţările Europei. *„Ei* – cum scrie Eminescu – *vor sã nu rãmânã nici sâmbure, nici rãdãcinã din ideile trecutului, pentru ca brazda sã fie îndestul înfoiatã sã primeascã în ea sãmânþa noilor idei”* (Vol. II, pag. 428). În felul acesta sperau ei să facă *„Patria un Hotel, poporul o amestecãturã, biserica un teatru pentru politicieni, þara teren de exploatare pentru strãini, viaþa noastrã publicã o ocazie pentru ilustrarea ºi ridicarea în sus a ingratitudinii din câteºi patru unghiurile lumii”* (Vol. II, pag. 429).

Presiunea exercitată de influenţa exterioară a fost atât de copleşitoare încât, cu toate protestele făcute de elita intelectuală în frunte cu Eminescu, Conta etc., instinctul naţional, răscolit de mişcarea lui Tudor, nu s-a putut manifesta. El a trebuit să se retragă din nou în inima poporului.

„A fost – scrie Vasile Marin – *perioada zisã paºoptistã, formatã din oameni de mare credinþã ºi de înalt patriotism, începând cu Bãlcescu ºi pânã la Kogãlniceanu, care au luptat sã se elibereze de influenþa epocii lor, dar n-au putut*” (*Crez de generaþie,* pag. 68).

Din această cauză, dezvoltarea ulterioară a Statului Român nu a avut vigoarea unei creşteri organice. Acest lucru se agrava pe măsură ce elementul cosmopolit (veneticii) capătă preponderenţă în viaţa publică. Lipsite de toată seva naţiei şi echilibrul interior, pe care îl dă instinctul, multe instituţii se dezvoltaseră artificial şi fără pulsaţii de viaţă. Spiritul de imitaţie servilă înflorea în toate manifestările individuale sau colective, împerecheat cu acel degradant complex de inferioritate faţă de occidentali. Aşa zisa societate cultă şi civilizată din România era sufleteşte cu totul la remorca cercurilor corespunzătoare din Apus şi nu avea nici un stil original, fiindcă nu se mişcase pe linia interioară a propriului destin naţional. Toată prosperitatea materială – reflex mai mult al imenselor bogăţii, dăruite de Dumnezeu pământului românesc – nu schimba nimic

de esenţă, fiindcă era de natură exterioară. Mai degrabă, era chiar dăunătoare fiindcă, în direcţia în care evolua, contribuia la moleşire şi delăsare, înstrăinându-ne şi mai mult de adevăratele virtuţi româneşti. Această primejdie a intuit-o adânc Eminescu când o denunţa cu cuvintele de foc. Totuşi, nu s-ar putea contesta şi unele re-zultate politice reale, cum ar fi Unirea Principatelor, proclamarea independenţei Regatului Român şi mai ales întregirea naţională, cu toate că aici un rol precumpănitor a jucat Domnitorul Cuza, Regii Carol I şi Ferdinand.

Mişcarea Generaţiei de la 1922 este, dimpotrivă, – cum am spus – o izbucnire masivă şi un triumf al instinctului naţional. Pusă pe o linie de sinceritate, atât faţă de sine cât şi faţă de alţii, ea a pus premisa de bază pentru dezvoltarea unei autentice culturi şi civilizaţii româneşti.

Având, cum am spus, similitudini de esenţă cu Revoluţia lui Tudor, izbucnită cu un veac în urmă, ea constituie o *revanºã istoricã* pentru înfrângerea de la 1866, când – cum scrie Eminescu – *„învinge din nou elementul emigrant”* (Vol. II, pag. 294) în detrimentul elementului autohton.

Pornită sub impulsul forţelor izvorâte din adâncurile pământului strămoşesc, Mişcarea Generaţiei de la 1922 răzbate întreg noianul de adversităţi îngrămădite de apropare un veac de climatul cosmopolit biruitor de la 1848. Axa luptei sale se ridică din interior spre exterior. Deosebirea de Mişcarea paşoptistă este esenţială. De data aceasta, amprenta autenticului românesc se va grefa pe toate realizările din orice domeniu de activitate, fecundate fiind de noua spiritualitate care se naşte. În locul imitaţiilor servile, se va manifesta cu deosebită fervoare specificul românesc. Luând cunoştinţă de propriile sale forţe şi mişcânduse pe linia propriului său destin, neamul românesc va năzui să intre prin poarta mare a istoriei.

Dar o diferenţă există şi în raport cu evenimentele externe. Generaţia paşoptistă se încadrează în climatul politic al epocii sale, din cauza excesului de imitaţie, cu individualitatea ei aproape complet anulată. Ea a împrumutat totul din afară. Dimpotrivă, generaţia de la 1922 luptă crâncen, din impuls propriu, împotriva climatului existent decadent şi năzuieşte să promoveze concepţia sa de viaţă eroică, morală şi creştină, adică toate valenţele sufletului românesc, înăbuşite încă din

timpul fanarioţilor. Cu alte cuvinte, devine părtaşă şi este un factor destul de important în efortul european şi poate mondial de a urni lumea modernă din criza spirituală, politică şi socială, în care se zbate de atâta timp. Chiar şi faptul că izbucnirea Mişcării studenţeşti de la 10 Decembrie 1922 – pornită, cum am văzut, din instinct – este atât de învecinată, ca timp, de marşul fascist asupra Romei, din Octombrie 1922, şi de revoluţia naţional socialistă, din Noiembrie 1923, nu numai că exclude o imitare, dar şi arată că din punct de vedere al *momentului istoric* instinctul românesc a reacţionat dintr-un început, indicând primejdiile de moarte ale bolşevismului eurasiatic. Şi pe acest plan, ea poate fi o piatră de hotar între două lumi.

XI. Ziua suferinţei legionare*

„Miºcarea Legionarã – scrie Căpitanul la 1 Decembrie 1934 – *proclamã ziua de 10 Decembrie ca zi a suferinþei legionare. A tuturor suferinþelor îndurate ºi a celor pe care le vom mai îndura”* (*Circulãri*, pag. 27).

Şi pe drept cuvânt: în nici o zi a generaţiei între cele două războaie, sufletul valurilor succesive de tineri, n-a văzut mai mult entuziasm şi speranţe
sau n-a simţit mai multă durere şi disperare ca în această zi de comemorare a lui
10 Decembrie. Nu fără rost, politicienii liberali au ales în 1933 această zi pentru
a dizolva Mişcarea legionară şi a sufoca spiritul şi aspiraţiile unei generaţii.

Privită în larga perspectivă a timpului, Mişcarea studenţească de

la 1922, care s-a desăvârşit în Mişcarea Legionară, apare ca cea mai autentică expresie a tuturor frământărilor şi năzuinţelor din trecut, pe care le-a avut neamul românesc de pretutindeni, pentru că şi momentul istoric al întregirii naţionale este *unic* de la Dacia lui Decebal încoace. Această expresie – sinteză a tuturor virtuţilor româneşti călite în grelele încercări ale unei istorii zbuciumate, Dumnezeu a vrut să o întruchipeze într-o personalitate pe cât de puternică, pe atât de armonioasă: în exemplul cel mai desăvârşit, pe care l-a dat în ultimul veac naţia noastră: *Cãpitanul*.

El a fost cel chemat, fiindcă numai el, din primul moment, a avut conştiinţa vie că la spatele lui *„stã neamul tot, cu viii, cu alaiul de morþi pentru þarã, cu tot viitorul lui”* (*Pentru Legionari*, pag.66). Glasul pământului strămoşesc, el l-a ascultat mai bine: *„În miezuri de noapte, în ceasurile grele ale neamului, noi auzim glasul pãmântului românesc, care ne îndeamnã la lupte… Suntem legaþi de acest pãmânt prin milioane de morminte ºi prin milioane de fire nevãzute pe care numai sufletul nostru le simte ºi rãu de acei ce vor încerca sã ne smulgã de pe el”* (*Pentru Legionari*, pag. 93).

* Printr-o curioasă coincidenţă, tot ziua de 10 Decembrie a fost proclamată la 1948 ca ziua *Drepturilor Omului.* Poate imensa suferinţă îndurată de legionari, cărora li s-au călcat în picioare cele mai elementare *drepturi umane*, să fi influenţat prin forţe *nevãzute* această coincidenţă plină de semnificaţie.

Cu asemenea trăiri intense ale tuturor bucuriilor şi durerilor întregului neam românesc, care cuprinde pe: *“1. Toþi Românii aflãtori, în prezent, în viaþã; 2. Toate sufletele morþilor ºi mormintele strãmoºilor; 3. Toþi cei ce se vor naºte Români”* (*Pentru Legionari*, pag. 423), era firesc ca el şi Mişcarea pe care a călăuzit-o să se confunde cu însuşi neamul.

Acest lucru îl releva Ion Moţa în memoriul său înaintat la 4 Decembrie 1924, din închisoarea Galata, guvernanţilor prigonitori: *„miºcarea naþionalã a studenþimii confruntându-se cu interesele de viatã ale naþiunii noastre, politica de înãbuºire a miºcãrii înseamneazã: lupta guvernului cu naþia, la ale cãrei interese a fost chematã sã vegheze”* (*Cranii de lemn*, pag. 251).

Marele sentiment de răspundere, de care era dominată această generaţie, făcea ca trăirea ei interioară să ia aspecte de o gravitate impunătoare. *„În momentul acesta* – scrie Căpitanul – *neamul nostru trãieºte cu noi, luptã prin noi, biruieºte prin noi – sau de vom cãdea – moare cu noi”* (*Circulãri*, pag. 44).

Cât priveşte marea importanţă a Mişcării de la 1922, Ion Moţa scrie în altă parte: *„Fãrã aceastã miºcare, nu s-ar fi scris în istoria noastrã pagini de glorie pentru studenþimea de azi de a fi dat ea alarma pentru lupta mare, care se apropie, nu s-ar fi satisfãcut legea istoricã în virtutea cãreia tinerimea a fost întotdeauna, din instinct, prevestitoarea marilor evenimente din viaþa unui neam”* (*Cranii de lemn*, pag. 238). Iar cu ocazia congresului generaţiei de la 1922, ţinut la Bucureşti, în Aprilie 1935, spunea printre altele: *„Aceasta a fost semnificaþia miºcãrii naþionale studenþeºti de la 1922, aceasta a fost marea, îndrãzneaþa rãspântie hotãrâtoare cãreia generaþia noastrã îi datoreazã aflarea marilor izvoare de vitalitate româneascã”.*

„Era – scrie Căpitanul – *chemarea tinereþei noastre în slujba marilor nevoi de faptã sãnãtoasã”* (*Pentru Legionari*, pag. 468). Spiritul

constructiv va fi nota ei dominantă. *„Voim ºi noi sã construim: de la un pod rupt, la o ºosea ºi pânã la captarea unei cãderi de apã ºi transformarea ei în forþã motricã, de la construcþia unei gospodãrii þãrãneºti noi, pânã la aceea a unui sat românesc nou, a unui oraº, a unui stat românesc nou. Aceasta este chemarea istoricã a generaþiei noastre: pe ruinile de astãzi sã clãdim o þarã nouã, o þarã mândrã. În*

þara de astãzi, poporul român nu-ºi poate îndeplini misiunea lui în lume: creator de culturã ºi civilizaþie proprie în rãsãritul Europei” (*Pentru Legionari*, pag. 462-463).

Dar tocmai acest duh de înnoire şi zidire românească nu convenea străinilor, înstrăinaţilor politicieni şi tuturor elementelor parazitare. Pentru aceasta a fost martirizată şi răstignită Generaţia noastră.

*

Cele două decenii şi mai bine de lupte crâncene, pe care studenţimea română le-a dus cu o energie şi putere de jertfă neatinsă de nici o studenţime din lume şi pe care noi le comemorăm astăzi, în exil şi prin închisori, sunt o chezăşie că de pe linia destinului românesc nu ne va putea abate nimeni şi niciodată. Toate uneltirile vor cădea la pământ. Acum şi peste veacuri, studenţimea română va lupta şi birui sub semnul Căpitanului, răsărit ca un luceafăr luminos din mijlocul ei.

Berkenburk, 10 Decembrie 1942

Viena (Kahlenberg), 10 Decembrie 1944

XII. Ţinuta legionară*

Aruncând o privire retrospectivă asupra grelelor lupte, pe care generaţia de la 1922 a trebuit să le ducă vreme de trei decenii, rămâi profund impresionat de vigoarea şi vitalitatea acestei Mişcări. Adeseori ea a trebuit să înfrunte singură duşmănii coalizate atât pe plan intern cât şi pe plan extern. Din paginile precedente, s-au putut vedea – fie şi sumar – atât etapele parcurse cât şi forţele istorice propulsoare, care au contribuit la avântul său. Totuşi nu s-ar putea avea o imagine completă, dacă nu s-ar sublinia rolul precumpănitor pe care l-a avut ţinuta legionară, adică *atitudinea în faþa vieþii ºi a morþii*, în promovarea acestei credinţe. Pentru o ilustrare mai bună a acesteia, vom reproduce numeroase citate din scrisul Căpitanului; astfel, vom vedea şi cât de mult era el preocupat de această problemă esenţială pentru întreg sistemul spiritual şi politic al Mişcării.

Căpitanul urmărea să facă din legionari adevăraţi slujitori la altarul neamului. De aceea, pentru el, *„cãmãºile verzi sunt odãjdiile noastre”* (*Circulãri*, pag.93). Se supăra foc şi era tare mâhnit când constata că şefii de organizaţii judeţene nu erau destul de vigilenţi la admiterea de noi membri, fiindcă ei nu s-au uitat *„nici la înfãþiºare, nici la ochi, nici la caracterul, nici la sufletul ºi nici la mintea celor ce le bãteau la uºe ºi i-au primit în organizaþie”* (*Circulãri*, pag. 92). Deplângea elementele slabe, care nu aveau tărie sufletească, şi era cuprins de dezgust când vedea *studenþi naþionaliºti* care pentru o bucată de pâine sau o situaţie mai bună îşi renegau credinţa şi se gudurau pe lângă aceia împotriva cărora manifestaseră ca studenţi. *„Dacã toþi tinerii care luptã vor ajunge mâine aºa, atunci neamul acesta al nostru trebuie sã piarã: prin cucerire jidãneascã, prin potop,*

prin cutremur sau prin dinamitã – nu intereseazã – dar trebuie sã piarã” (*Pentru Legionari*, pag.361). Când, în vremurile bune ale Mişcării, asemenea elemente vor căuta să se încadreze iar în luptă, Căpitanul le va răspunde răspicat că *„pentru acei care au pãrãsit atâþia ani de zile rândurile luptei, nu este loc în Legiune”*.

* Acest capitol a fost scris în ziua de 10 Decembrie 1951, spre completarea conferinţei precedente.

Grija lui de căpetenie va fi, deci, să facă din legionari *„oameni de voinþã, care sã priveascã drept ºi sã se comporte cu bãrbãþie faþã de orice greutate... În locul omului slab ºi învins, care se apleacã mereu la toate bãtãile de vânt,... trebuie sã creem neamului acesta un învingãtor. Neaplecat ºi neînduplecat”* (*Pentru Legionari*, pag.362). Dar pentru ca acest om de voinţă să fie distins şi constructiv, va trebui să aibă şi un mare echilibru sufletesc, din care să rezulte corectitudinea lui interioară, numai aşa se va putea purcede temeinic, la întremarea vieţii noastre publice. De aceea, el nu va lăsa nici o ocazie, în care să nu insiste în această direcţie educativă, pentru o impecabilă ţinută legionară. Le vom reaminti aici, pentru că mulţi sunt acei care au început să le nesocotească. *„Rog* – scrie el – *noile cadre sã se bazeze: pe omul corect, de cuvânt, de onoare, de nãdejde; pe omul cu cap, acela care judecã. Sã înlãture de la recrutare cu desãvârºire din organizaþie: 1) pe omul haimana, fãrã cãpãtâi, 2) pe omul secãturã, fãrã sãnãtate interioarã, 3) pe omul lãudãros, 4) pe omul vorbãreþ, 5) pe omul cu scãderi în materie de corectitudine bãneascã etc., 6) pe cel care n-ar putea trãi în armonie deplinã”* (*Circulãri*, pag.120).

„Legionar, sã nu faci niciodatã nedreptate în viaþa ta” (*Pãmântul Strãmoºesc*, Nr.18 din 1928). *„Fii corect pânã la sânge. Nu minþi niciodatã. Nu înºela niciodatã pe nimeni. Poartãte cu bunã cuviinþã, politicos, binevoitor ºi curtenitor cu toatã lumea. Ocoleºte orice conflict, orice discuþie contradictorie”* (*Circulãri*, pag. 197).

„ªcoala de educaþie legionarã se va face pentru: þinutã legionarã, salut, prezentare, bunã cuviinþã, cinste, a fi drept cu toatã lumea, încredere în biruinþã, respect pentru cei ce s-au jertfit... Purtarea voastrã: pretutindeni, în orice împrejurare, sã fie în adevãr model. Purtaþi cu voi onoarea voastrã” (*Circulãri*, pag. 44). *„Doresc ca toate localitãþile prin care veþi trece, sate sau oraºe, sã rãmânã impresionate de disciplina, corectitudinea plinã de demnitate ºi bunã cuviinþã, în toate ocaziile, a legionarilor”* (*Pentru Legionari*, pag.464). *„Un luptãtor de elitã nu este niciodatã obrasnic, îngâmfat, provocãtor, necuviincios, neelegant în gesturi ºi vorbã. O atitudine de severã legalitate. Vom lupta cu tãrie de neînvins, dar numai în cadrul legalitãþii”* (*Circulãri*, pag. 98).

Legionarii vor trebui să fie elemente *„corecte în viaþa publicã ºi particularã”*(*Circulãri*, pag. 99). În campanie electorală de exemplu, ei *„1. Vor avea în tot timpul o þinutã de înaltã demnitate. 2. O sobrietate deosebitã în toate manifestãrile, chiar ºi cele mai intime (la masã, în grupuri, în familie). Sunt interzise glumele, comunicãrile, farsele. Ele nu corespund cu linia de tragedie, la care s-a ridicat Miºcarea prin misiunea ei, prin luptele ºi jertfele pe care le-a fãcut”* (*Circulãri*, pag. 209). *„Prin obligaþia de a fi severi cu ei înºiºi, în toate privinþele,*

începând de la þinutã ºi gesturi”, se cultivă omul de voinţă (*Pentru Legionari*, pag. 362). Pentru orice abatere, ca pedeapsă va fi dată munca, pentru că aceasta dă o *„posibilitate de a repara, printr-un bine, rãul pe care l-ai fãcut”*.(*Pentru Legionari,* pag. 363). *„În tabãrã se duce viaþã asprã, severã, austerã, pentru cã acesta este drumul înãlþãrii. Comoditãþile, îmbuibarea, luxurile, frivolitatea, indicã drumul decãderii naþiunilor”* (*Circulãri*, pag. 166). În această şcoală a sobrietăţii şi austerităţii se va naşte *„Un nou cavalerism, legionar, de bunã cuviinþã ºi respect”* (*Circulãri*, pag. 211).

Aşadar, *„Pentru a fi biruitori, trebuie sã începem prin a ne birui pe noi. A ne birui pe noi, înfrângând în noi orice dorinþi, orice veleitãþi deºarte, orice poftã de mãrire, orice interese personale. Gândiþivã în ce zãri de luminã ridicãm aceastã Miºcare Legionarã atunci când nici o poftã nu frãmântã sufletele noastre”* (*Circulãri*, pag. 218-219). Prin cultivarea tuturor acestor virtuţi, se va crea climatul propice care să permită întremarea fizică şi morală a poporului român şi începerea unei epoci de mari creaţii pe toate planurile de activitate. *„Acolo unde apare mâna ºi sufletul legionarului, dintr-un pustiu se face o grãdinã. Pe când oare miile de legionari vor face o grãdinã din pustiul care se întinde peste România?”* (*Circulãri*, pag. 140). Şi această generaţie se apropie cu paşi mari de realizarea
unui asemenea ideal, pentru că, sub îndrumarea Căpitanului, ea găsise *„cadenþã sufleteascã, pe drumurile victoriei”* (*Circulãri*, pag. 32). Dar, dacă aceste perspective entuziasmau şi umpleau de speranţă orice suflet cinstit şi curat, în schimb provocau alarma tuturor paraziţilor vieţii noastre publice. Într-o atmosferă de panică, s-a înjghebat *„Coaliþia oamenilor cu pãcate faþã de neam, pentru izbirea ºi nimicirea celor fãrã pãcate”* (*Circulãri*, pag. 130). Din toate părţile, din toate partidele, de la aşa zisa

extremă dreaptă *valahistã*, *iorghistã*, sau *liberalã*, până la aşa zisa extremă stângă *þãrãnistã*, s-au desprins secăturile pentru a ajuta un rege corupt, dezechilibrat şi cu impulsuri asasine, în opera tiranică de înăbuşire şi exterminare a unei mişcări idealiste şi curată ca lacrima. Valuri succesive de teroare şi calomnii murdare s-au dezlănţuit împotriva ei.

„Este cunoscutã de toatã lumea campania de minciuni, de uneltiri, de calomnii de care a fost însoþitã Miºcarea legionarã de la începutul ei ºi pânã astãzi. Când armele teroarei, ale închisorilor, ale provocatorilor, ale proceselor, ale loviturilor brutale au încetat de a mai funcþiona, au început sã funcþioneze armele calomniei ºi minciunii” (*Circulãri*, pag. 240). *„Tot ce este suflu de trãdare în þara aceasta aruncã cu noroi ºi cu bale de venin peste rãnile noastre, cãpãtate în mijlocul atâtor ºi atâtor primejdii, din timpul luptelor trecute”* (*Circulãri*, pag. 31).

„Rând pe rând aflãm, uimiþi, cã: suntem în slujba Ungurilor care se deºteaptã; suntem în slujba Moscovei; primim bani de la jidani” (*Pentru Legionari*, pag.444-445), că avem fabrică de falsificat bani etc. Răspânditorii acestor calomnii murdare erau, în general, elemente levantine, în aparenţă asimilate, dar care – cum scrie Eminescu – *„sunt aprinºi de o instinctivã urã contra tuturor elementelor istorice ºi autohtone ale acestei þãri”* (Vol. II, pag. 291). Spre ruşinea naţională, n-au lipsit nici politicienii de origine românească, desfiguraţi sufleteşte, căzături şi

stârpituri morale, *„care nu mai au nimic din nobleþea rasei noastre; care ne dezonoreazã ºi ne omoarã”* (*Pentru Legionari*, pag. 306).
„Sã porneºti la luptã pentru þara ta, curat la suflet ca lacrima ochilor, ºi sã lupþi ani de-a rândul într-o sãrãcie ºi foame ascunsã, dar sfâºietoare, pentru ca sã te vezi la un moment declarat în rândurile duºmanilor þãrii, urmãrit de Români ºi spunânduþi-se cã lupþi pentru cã eºti plãtit de strãini,... este ceva îngrozitor” (*Pentru Legionari,* pag.158). Toată această acţiune de denigrare a fost pornită pentru că Mişcarea Legionară preconiza *„o elitã naþionalã, având la bazã: virtutea, iubirea ºi jertfa pentru þarã, dreptatea ºi dragostea pentru popor, cinstea, munca, ordinea, disciplina, mijloacele loiale ºi onoarea”* (*Pentru Legionari*, pag. 418).
Ea îşi propunea să atingă acest obiectiv printr-o adâncă acţiune educativă, desfăşurată în cadrul celei mai depline legalităţi. „Noi lucrăm

la lumina zilei şi tot ce avem de spus, spunem în gura mare. Credinţa noastră ne-o mărturisim tare în faţa lumii întregi” (*Pentru Legionari*, pag. 391). *„Loviturã de Stat nu voim sã dãm. Prin esenþa însãºi a concepþiei noastre noi suntem contra acestui sistem. Ea înseamneazã o atitudine de bruscare, de naturã exterioarã, pe când noi aºteptãm biruinþa noastrã de la desãvârºirea în sufletul naþiunii a unui proces de perfecþiune omeneascã”* (*Circulãri*, pag. 271).
Aşadar, *„Noi ne-am încadrat în cea mai perfectã ordine ºi legalitate pentru ca sã nu ni se poatã spune nimic. Dar aceasta nu va avea nici o valoare. Lozinca guvernelor va fi: Nu vã putem distruge pentru cã aþi cãlcat legile ? Nu-i nimic, le cãlcãm noi ºi vã distrugem”* (*Pentru Legionari,* pag. 444).
În faţa unei situaţii cu toate drumurile închise, această generaţie n-a găsit sprijin şi mângâiere decât în credinţa ei în Dumnezeu şi în *„gândul ºi hotãrârea morþii”*. Prin această atitudine în faţa morţii, rădăcinile credinţei legionare atingeau profunzimi nebănuite, fiind înfipte în însăşi esenţa lucrurilor. Se ştie că superficialitatea sau profunzimea unei culturi este, în ultimă analiză, în funcţiune de atitudinea care se ia în confruntarea cu această mare enigmă a vieţii, care este moartea. O cultură este cu atât mai fecundă şi mai sublimă, cu cât moartea este contemplată cu mai multă seninătate. Gândul morţii nu este deprimant atunci când este trăit cu adevărat spirit creştin. Şi această generaţie a fost îmbibată de acest spirit într-o epocă în care ateismul şi materialismul cel mai grosolan pustiau inimile oamenilor.
Poate, fără suferinţe şi prigoane, Mişcarea Legionară ar fi prosperat mai mult la suprafaţă (orizontal), făcând operă de adevărată civilizaţie, dar n-ar fi pătruns în adâncurile frământărilor şi atins înălţimile inspiraţiei de unde purced izvoarele adevăratelor culturi. Sub acest aspect, s-ar putea spune – oricât ar părea de paradoxal – că şi prigonitorii noştri şi-au dat contribuţia la desăvârşirea credinţei legionare, aşa cum Iuda şi-a dat-o la împlinirea celei creştine. Asta înseamnă că, până la urma urmelor, tot binele triumfă asupra răului.
Din gândul şi hotărârea morţii, ieşea acea linişte şi siguranţă interioară, care va permite să se ia pieptiş toate greutăţile, fără slăbiciuni, compromisuri sau renegări de credinţă. „Dar în faţa obstacolelor,

loviturilor, insultelor, prigoanelor care ne asaltau de pretutindeni, noi, având sentimentul grozav al singurătăţii, al niciunui ajutor la care să putem alerga, opuneam: hotărârea morţii” (*Pentru Legionari*, pag. 457).
Scria Căpitanul în *„Pãmântul strãmoºesc”* din 15 Aprilie 1928, adică exact 10 ani înainte de ultima sa arestare din Săptămâna Patimilor, care era să-l ducă pe înălţimile Golgotei legionare: *„A înviat Hristos. Aºa va învia ºi dreptatea neamului românesc. Dar pentru aceasta se cere ca fii de ai lui sã batã drumul pe care a mers Iisus; sã li se pue pe cap coroana de spini, sã urce Golgota în genunchi, cu Crucea în spate ºi sã se lase rãstigniþi!... Legionari, fiþi voi copiii aceºtia! Cine renunþã la mormânt renunþã la înviere.” „Cãci aºa a vrut ºi Dumnezeu: germenul unei înnoiri sã nu poatã creºte decât din moarte, din suferinþã...Nici Mântuitorul n-a putut birui fãrã suferinþã ºi jertfã”* (*Cranii de lemn.*, pag. 74-75). *„Cunosc uneltirile de moarte în contra Miºcãrii Legionare. Stãm în faþa morþii ”* (*Circulãri*, pag. 17l).
„Noi tineretul de azi al României, nu refuzãm aceastã jertfã” (*Pentru Legionari*, pag. 471). *“Nu poate nimeni sã omoare atâþia dintre noi câþi suntem în stare sã murim pentru credinþa noastrã”* (*Circulãri*, pag. 263). *„Noi ºtim sã murim, dupã cum vã vom dovedi... Moartea o primim, dar umilinþa nu”* (*Pentru Legionari*, pag.471). *„Cu toþii gata de moarte, înfruntând uneltirile nenumãraþilor miºei”* (*Circulãri*, pag.122). *„În orice clipã sã stãm gata de moarte”* (*Circulãri,* pag. 213). *„Sfidãtori de moarte”* (*Circulãri*, pag. 231). *„ªi ne vor omorî din ordinul stãpânilor strãini”* (*Pentru Legionari*, pag. 167). *„Vor trimite sã ne prindã ºi sã ne omoare. Vom fugi; ne vom ascunde; vom lupta; iar la urmã, vom fi desigur, rãpuºi. Cãci vom fi puþini, urmãriþi de batalioane ºi de regimente româneºti. Atunci vom primi moartea. Sângele nostru al tuturor va curge. Acest moment va fi cel mai mare discurs al nostru adresat neamului românesc, ºi cel din urmã”* (*Pentru Legionari*, pag.312). *„ªi astfel, ca o împlinire a suferinþelor de peste zece ani, ni se pregãteºte, fãrã a fi cu nimic vinovaþi, cununa morþii”* (*Pentru Legionari*, pag. 472).
Cu greu s-ar putea găsi în literatura universală pagini atât de zguduitoare de previziune a morţii şi acceptarea ei cu atâta seninătate. În faţa acestor munţi de suferinţă şi credinţă cu avântate piscuri de caractere granitice, orice om de bună credinţă nu poate să nu încerce un sentiment

de profundă şi pioasă admiraţie. Nicăieri, în acţiunea omenească, afară de evanghelie, gândul şi hotărârea morţii nu apar atât de vii. Toţi cărturarii străini, care au cercetat fenomenul legionar, nu numai că au fost zguduiţi de tragedia fără seamă a unei generaţii care, pentru ridicarea neamului său, a pornit *„de la Icoanã, de la picioarele lui Iisus”*, şi au mers înainte cântând *„Cu noi este Dumnezeu”* şi *„voioºi în faþa morþii”*, dar au încercat să desprindă profundul *ethos* al acestor rare trăiri creştine în activismul politic.
Cum s-a arătat cu alt prilej* , *„în lagãrul de la Dachau, unde se gãsea internat bãtrânul savant, profesorul Haushofer, fost Preºedinte al Academiei Germane ºi unul dintre fondatorii ºtiinþei geopolitice, ne mãrturisea cã, dupã el, Corneliu Codreanu este personalitatea cea mai caracteristicã, pe care a dat-o veacul nostru ºi cã, în momentele grele, în*

semnificaþia jertfei lui, se gãseºte reconfort ºi mângâiere”. Atunci a scris pentru Căpitan următoarele versuri**, pe care mi le-a dat în manuscris. Faptul ni s-a părut şi mai semnificativ când şi alţi iluştri deţinuţi de naţionalităţi şi confesiuni deosebite (Olandezi, Norvegieni, Austrieci etc. sau calvinişti, protestanţi, catolici etc.), deşi cu multe prejudecăţi asupra Mişcării din cauza campaniei de denigrare care s-a dus peste hotare, rămâneau profund impresionaţi de înalta concepţie de viaţă propovăduită şi trăită de Căpitan. Şi se apropiau tot mai mult de noi. Toate aceste aderenţe sufleteşti, la o lume atât de diferită ca structură sufletească, educaţie şi provenienţă, ne-au întărit convingerea că învăţătura Căpitanului, prin elementele profund umane pe care le conţine, depăşeşte cadrul românesc şi conjunctura politică în care s-a manifestat.

Spaţiul nu ne îngăduie de a reproduce tot ce s-a scris de către învăţaţii străini în legătură cu fenomenul legionar. Se va face poate, cu alt prilej. Deocamdată ne vom mărgini a reda câteva caracterizări pătrunzătoare făcute
de scriitorul italian Alfonso Panini Finotti în lucrarea sa *Da Codreanu a Antonescu*.

„Trebuie spus de la început cã revoluþia legionarã este o revoluþie tipicã a românilor. În raport cu Fascismul ºi Naþional-socialismul, revoluþia legionarã prezintã caractere cu totul speciale” (pag. 92).

* Verianus, *Concepþia de viaþã ºi stilul de luptã legionar,* Biblioteca Verde.
** Pentru acestea, vezi şi C. Papanace, *Evocãri*, pag. 7.

„Caracterul cel mai descurajant al stilului de viaþã balcanic constã în lipsa de autenticitate a situaþiunilor fundamentale, în care se desfãºoarã fie viaþa personalã, fie politicã, fie socialã. Aceastã condiþie implicã atâtea compromisuri ce fãrâmiþeazã evoluþia normalã a unui individ” (pag. 94). *... Care putea fi soluþia corespunzãtoare situaþiei? ªi cum se putea obþine, trecând prin toate raþiunile existenþei ºi dincolo de problemele pur tehnice, acea autenticã situazionalita, care este judecata, conform ultimelor cercetãri filozofice europene, drept condiþie supremã a creaþiei culturale? Cu un act eminamente creator, cu un caracter de rãscumpãrare (riscatto) ºi de reabilitare a diformãrilor, inerente pânã atunci, a obiºnuitului stil de viaþã. Un asemenea act eminamente creator este opera lui Corneliu Codreanu ºi a organizaþiei creatã de el”* (pag. 95). *„Prin Codreanu ºi Gardã sensibilitatea româneascã a dobândit un caracter de dimensiune majorã, de monumentalitate, în sfârºit de un nou stil de viaþã”* (pag. 99). *„În viaþa lui Corneliu Codreanu s-au efectuat prototipic toate marile transformãri spirituale ºi psihologice necesare pentru o radicalã rãscumpãrare a defectelor existenþei româneºti. Aceasta este cea mai miºcãtoare impresie ce rãmâne din cunoaºterea vieþii lui Codreanu”* (pag. 100).

„Acceptarea suferinţei ca o necesitate, ba chiar căutarea ei, presupune convingerea că există un sens în toate actele vieţii, adică şi acela al ispăşirii; Corneliu Codreanu spune că a cunoscut adesea descurajarea totală şi că în drumul său a mers adesea până la marginea abisului. I se părea că totul ar fi în zadar, că n-ar mai fi nimic de îndreptat în viaţa politică a Ţării, astfel că la un moment dat se gândise de-a dreptul să emigreze. Ce l-a făcut să treacă dincolo de o asemenea descurajare, în care nici măcar acceptarea suferinţei nu l-ar putea ajuta? Descoperim

aici două motive ale vieţii şi gândirii sale: ar fi putut întrerupe şirul experienţelor, ancorând în una din situaţiile care nu i-ar fi fost refuzate. Intervenise însă acea completa decisione (teribila deciziune) de care am amintit mai înainte. În sensul cel mai modern al radicalităţii esenţiale, viaţa lui Codreanu a fost dominată de ceea ce el numea: a trăi cu gândul morţii.

În faþa descurajãrii, rezultatã din întâlnirea lipsei totale de sens cu nimicnicia (nulla), Heidegger construieºte în mod radical cunoscutul

*sãu pragmatism metafizic; merge pe urmele filozofiei neitzscheiene ºi, acceptând lupta cu Creºtinismul, se îndreaptã spre o specie de mitologie ontologicã. În faþa aceleaºi situaþii în care, forþaþi de nihilismul radical, Nietzche ºi Heidegger au spus NU, Codreanu va spune: Cred în Dumnezeu. El rãmâne, deci, într-o poziþie cu totul imanentã creºtinismului ºi stabileºte necesitatea credinþei pentru orice legionar” (*pag. 102-103).

„Cum deja s-a spus, originalitatea lui Codreanu constã nu în obiectivitatea conceptualã, în ideologie sau programe, chiar dacã pãrerile sale asupra acelor realitãþi au câºtigat atâþia aderenþi ºi maxima eficienþã prin mijlocirea a cu totul altceva decât aspectul pur tematic; actul sãu revoluþionar constã într-o eminentã fundamentalã existenþã ontologicã a acestei realitãþi, întâlnindu-se în acest mod ºi cu ultimile tendinþe ale celor mai avansate concepþii de viaþã europeanã. Trebuie notat, în concluzie, caracterul uman al întregii sale revoluþii. Pe când revoluþiile fascistã ºi naþional-socialistã se efectueazã cu sforþare specificã de simplificare, ba chiar unilateralizare cu o determinantã finalitate a naturii umane (extrema specializare, transformarea individului într-un instrument participant, dar cu totul miºcat de dispoziþiunea Statului) ºi duºmãnesc liberalismul, revoluþia legionarã prezintã aspectul unei restituiri a omului cãtre om (dell’uomo all’uomo) în sensul cel mai complet al cuvântului. ªi, în aceastã privinþã, este într-adevãr surprinzãtor pathosul uman al multor afirmaþii ale lui Codreanu ºi ale camarazilor sãi. Explicaþia s-ar putea gãsi în caracterul profund specific al omeniei româneºti, care ar trebui sã facã obiectul – ºi aici nu este locul potrivit pentru aceasta – unui studiu sistematic special” (pag. 106-107).

„Codreanu voieºte sã construiascã o þarã româneascã în care toate virtuþile sã se desvolte la cel mai înalt grad. Interpretarea teoriei legionare ar trebui sã culmineze în totala valorificare a motivului omeniei, în care se îmbinã, în modul cel mai tipic ºi original românesc, tradiþia nobililor Traci cu rezultatele istoriei europene. Tot în acest sens se explicã ºi trebuie sã fie înþeles aspectul escatologic al învierii, în care Codreanu vedea ultimul sens al vieþii popoarelor. Este o mãreaþã

depãºire a tot ceea ce formeazã materialismul sau faustica ori demoniaca concepþie a culturii europene” (pag. 108).

Am ţinut să reproduc din abundenţă citate dintr-un scriitor occidental imparţial, ca un omagiu pentru această generaţie de sacrificiu arătând că sensul profund al jertfelor sale începe să fie înţeles de lumea civilizată. Dar în acelaşi timp am vrut să relev, prin contrast, cât de

superficiale apar aprecierile unor cărturari români când reduc un fenomen atât de complex ca cel legionar – singurul fenomen politic şi spiritual românesc care a reţinut atenţia lumii – la un precar gest protestatar. O credinţă pentru care un Găvănescul îngenunchea pentru a primi plângând săcuşorul de pământ, un Brăileanu se martirizează prin închisori şi un Nae Ionescu se rupe de bucuriile unei lumi în care era răsfăţat, nu se poate reduce – fără a comite o nedreptate – la atât de puţină semnificaţie. De asemenea, cât de lipsite de fundament şi bună credinţă se dovedesc afirmaţiile acelora care pretind că *„credinþa legionarã s-a inspirat de la focare strãine de structura sufletului românesc”*.
De la un singur izvor s-a inspirat credinţa legionară: de la izvorul de viaţă al evangheliei lui Hristos, care mai bine de un mileniu şi jumătate adapă sufletul românesc cu alesele virtuţi moştenite de la *„Tracii nemuritori”*. Aceste virtuţi strămoşeşti şi credinţa creştină în forma ei cea mai pură au fost reprezentate de generaţia aceasta martirizată. Mulţi din exponenţii ei, în frunte cu Căpitanul şi Ion Moţa , au avut o viaţă neprihănită, plină de credinţa în Dumnezeu, activitate creştină şi o moarte de martiri şi care, la alţii, ar fi pus de acum problema ridicării lor la onorurile altarului.
Această generaţie, cum sune Eminescu, *„curãþitã de abnegaþie ºi durere”* (Vol. II, pag. 517), şi-a luat asupra ei toate păcatele neamului nostru românesc. *„Doamne! Ne luãm asupra noastrã toate pãcatele neamului acestuia. Primeºte-ne suferinþa acum. Fã ca din aceastã suferinþã sã rodeascã o zi mai bunã pentru el”* (*Pentru Legionari*, pag. 176). *„Din petrecerile ºi traiul tihnit al fiilor lui, un neam nu a câºtigat niciodatã nimic. Din suferinþã totdeauna a ieºit ceva mai bun pentru el”* (*Pentru Legionari*, pag. 176). Arma generaţiei acesteia a fost *„propria-i cenuºã”* şi a crezut cu tărie că *„Biruinþa veºnicã ºi adevãratã este Biruinþa nãscutã din martiriu”* (*Circulãri*, pag. 110).

Un fenomen politic şi spiritual de atâta vastitate şi profunzime nu poate fi minimalizat, denigrat sau îngropat în complicitatea tăcerii. În configuraţia spirituală a neamului românesc, această generaţie va reprezenta munţi de credinţă, cu impunătoare piscuri de spiritualitate. Exponenţii unei asemenea generaţii *„înving sau mor; indiferent. Pentru cã atunci când mor, neamul trãieºte întreg din moartea lor ºi se onoreazã din onoarea lor. Ei strãlucesc în istorie ca niºte chipuri de aur, care, fiind pe înãlþimi, sunt bãtute în amurg de lumina soarelui, în timp ce peste întinderile cele de jos, fie ele cât de mari ºi numeroase, se întinde întunericul uitãrii ºi al morþii”* (*Pentru Legionari*, pag. 78).
10 Decembrie 1951

La moartea lui Constantin Papanace
A murit Comandantul Legionar Constantin Papanace.
A fost una dintre personalităţile Legiunii bine conturată, cu vederi clare. A fost fidel Căpitanului fără limite. Ţelul vieţii lui a fost să-i aprofundeze învăţătura, să-i cunoască gândurile, sensul adevăratei învăţături, a omului trimis de Dumnezeu, ca să ajungă să fixeze pentru Neamul Românesc bornele milenare ale românismului pentru viitor.
Făuritor al unui nou şi aprig destin, Căpitanul a aprins gând

legionar în conştiinţa Neamului. Tineretul românesc se va încinge cu spada în arcul voltaic dintre Pind şi Carpaţi şi se va arunca în vâltoarea aprinsă de omul providenţial. Reprezentanţii fireşti ai acestui tineret din Sud se vor întâlni cu cei de la Nord şi împreună vor proceda la sudarea forţelor pe acelaşi drum de martiraj, pentru acelaşi ideal. Soarta a făcut ca în anul 1930, cum povesteşte Căpitanul în *Pentru Legionari*, Constantin Papanace, pe când se afla într-o dubă în drum spre Văcăreşti, să se întâlnească cu Căpitanul. Constantin Papanace era însoţit de câţiva studenţi români macedoneni: Sterie Ciumeti, Iancu Caranica, Grigore Pihu, G. Ghiţea, Mamali, etc. De atunci nu se vor mai despărţi. Constantin Papanace, şi ceilalţi camarazi se vor arunca în luptă cu tot elanul şi dăruirea de sine.

Constantin Papanace a simţit chemarea omului trimis de Dumnezeu, ca prin propria jertfă să făurească imensa *cetate a românismului*, sub un cer, aşa cum o visa Ion Moţa. S-au aruncat în luptă flăcăii Neamului, în frunte cu Nicadorii, în lupta preventivă de stăvilire şi înlăturare a primelor obstacole, pentru un neam expus destrămării în lupta contra coaliţiei răului.

Vor veni marile prigoane. Constantin Papanace tot timpul a fost pe teren, atât în ţară cât şi în refugiu, în care a murit. Îi vom duce mare lipsă! Căpitanul a căutat tot timpul personalităţi de talia lui Constantin Papanace. Datoria noastră este să căutăm aceste personalităţi care nu sunt reduse la tăcere prin ameninţarea morţii, ci continuă lupta prin opera

lor. De acestea avem nevoie. Indivizii fără ideal se sting. Neamurile însă trăiesc, când cred în Dumnezeu şi îşi respectă eroii. Imensele jertfe, în frunte cu aceea a Căpitanului, sunt suportul de siguranţă al existenţei noastre de durată.

În prigoana din 1938, Constantin Papanace se va întâlni cu Căpitanul pentru ultima oară. În ultima sa carte, *Fãrã Cãpitan*, e menţionată întâlnirea. Se poate observa în această carte, că au stat îndelung de vorbă. Căpitanul l-a ascultat fără să-l întrerupă. Poate că se gândea că unele soluţii ale lui Constantin Papanace, pentru salvarea Căpitanului, erau binevenite, dar Căpitanul a crezut că Neamul Românesc are nevoie pentru a se salva şi de jertfa lui şi a atâtor alţi camarazi. Căpitanul, poate că se gândea şi la faptul că oamenilor le plac victoriile şi uită pe cei învinşi.

Constantin Papanace era un camarad modest. Atât în prigoane, cât şi în refugiu n-a urmărit scopul de a câştiga partizani. Cred că a fost unul dintre camarazii care au interpretat la justa valoare ce a scris Căpitanul şi o seamă de camarazi de mare valoare, cum au fost Ion Moţa, Vasile Marin, Puiu Gârcineanu, Banea, Iordache Nicoară, Racoveanu etc. Manuscrisul cărţii *Pentru Legionari* a trecut şi prin mâinile lui Constantin Papanace, semn că era apreciat mult de Căpitan. Era un adevărat maestru în a interpreta temele legionare, în general şi în conjuncturile prin care ar fi putut naviga Legiunea. Constantin Papanace, cum ne spunea, n-a avut timp să revadă tot materialul adunat şi îşi exprima regretul că boala îl împiedică să lucreze mai departe...

S-a afirmat ca scriitor, dar şi ca om politic şi chiar economist. Posteritatea se va ocupa, în mod amplu de acest *Comandant Legionar*

care s-a străduit din răsputeri să convingă o lume care nu vedea cu ochii lăuntrici fenomenul legionar. S-a străduit să facă drum Legiunii în istoria Neamului Românesc. Precum ştim, a arătat pricepere în materia de finanţe şi economie. Menţionez numai faptul că cele aproape cele cinci luni de guvernare Naţional-Legionară din Septembrie 1940-Ianuarie 1941, până şi străinătatea se va interesa de activitatea fostului Subsecretar de la Ministerul de Finanţe, care lăsase în acest Minister cinci miliarde de franci ca activ, cu toate că ţara era amputată şi angajată cu rezolvarea gravei probleme a milioanelor de refugiaţi români.

Constantin Papanace a fost un gânditor corect şi obiectiv. A căutat să orienteze lumea legionară spre o adevărată ortodoxie legionară, de aceea a scos *Orientãri*, care ani de zile, în acest refugiu a servit de călăuză atât pentru legionari, cât şi pentru simpatizanţi. Costel Nagacevschi şi Virgil Mihăilescu au contribuit în mod exemplar la redactare. Opera lui Constantin Papanace va dura şi va fi flacăra nestinsă pe drumul României Legionare, călăuzită şi luminată de un nou crez.

Constantin Papanace

Născut la 16 Septembrie 1904 în Selia/Veria.
Şcoala primară din Veria: 1911 – 1916.
Şcoala superioară comercială română din Salonic 1916-1925. În anul 1929 absolvea Academia de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti.
Încă din timpul studiilor a activat în funcţia de casier central la Banca Românească. A întrerupt activitatea de funcţionar în anul 1930 pentru a face serviciul militar.
Paralel cu studiile universitare a avut o activitate intensă şi continuă de publicist, fiind fondatorul a două ziare: *Buciumul* şi *Armatolii*, la care a colaborat, printre alţii, şi Iancu Caranica (Nicadorul). Amândouă periodicele aveau un caracter profund naţionalist, apărând cauza românilor colonişti din Cadrilater şi cultivând conştiinţa naţională a tinerelor generaţii care se perindau în ţară la studii. Aspectul politic al vremurilor era mai pregnant în ziarul *Armatolii*.
În timpul guvernării Partidului Naţional Ţărănesc, Prof. Univ. Madgearu, în vederea promovării unor cadre tinere în funcţii importante în sectorul economiei, în vederea redresării acestui sector, a solicitat Secretariatului Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti o listă de elemente tinere, bine pregătite, în care figura şi Constantin Papanace. Astfel, încă din primii ani de licenţă, a fost numit în funcţia de Şef Serviciu la Academia Financiară a Sectorului Negru Bucureşti.

În tot timpul serviciului s-a impus ca un element de mare valoare în treburile financiare, încât a fost solicitat de însuşi Prof. Madgearu. Iată împrejurarea: Se cerea printr-o rezoluţie de la forurile centrale ministeriale, chiar de la ministrul Madgearu care le recomanda anumite practici în discordanţă cu legea şi instrucţiunile financiare. C. Papanace a refuzat să le execute, găsindu-le chiar contrare legii. În faţa acestei atitudini de refuz şi de neaplicare a rezoluţiei din partea lui C. P., ministrul Madgearu l-a chemat pentru a discuta problema: ajuns la concluzia că

argumentele lui C. P. erau juste, ministrul l-a felicitat pentru curajul cu care şi-a susţinut punctul de vedere, precizând: *„dacã în Þara Româneascã ar mai fi cinci ca d-ta, am putea garanta bunul mers al economiei naþionale”.*

Tot în vremea studenţiei, pe lângă activitatea depusă la cele două periodice, mai colabora intens la ziarul local *Legionarii* care apărea în Bazargic sub direcţia avocatului Cola Ciumetti. Denumirea *Legionarii* nu avea nimic cu Mişcarea Legionară, apariţia acestui ziar fiind anterioară înfiinţării Legiunii. De semnalat totuşi că poziţia ideologică a ziarului era identică cu aceea a Mişcării de mai târziu, iar directorul ziarului a făcut parte mai târziu din Senatul Legionar.

C. Nagacevschi

Întristată adunare,

Participăm la plecarea dintre noi, în această Săptămână a Patimilor – după calendarul ortodox – a celui care a fost lumină din lumină, îndrumător şi model de viaţă. Acum zece ani, tot într-o săptămână a Patimilor, era dus pe ultimul său drum, marele Radu Gyr. Genialul poet care a cântat şi fidelul apărător care a străjuit valorosul tezaur căpitănesc, au fost chemaţi în *Legiunea Nemu-ritoare*, de Cel căruia îi dăruiseră tot ce aveau mai bun în ei. Lor li s-a rezervat marea taină de a pleca dintre noi în aceste zile sfinte. A fost alături de fiecare câte o Floră. La Radu Gyr, soţia Flora, la Constantin Papanace, sora Florica. Acest mister ne depă-şeşte pe noi, muritorii de rând, dar ce ştim cu siguranţă

este faptul că cel pe care îl petrecem astăzi la mormânt se legase cu un cutremurător legământ de a trăi în sărăcie şi în orice clipă să fie gata de moarte. Cei care au trăit mai aproape de el, ştiu bine cum şi-a ţinut credinţa, jurământul.

Ştiu ce au însemnat ultimii cincizeci de ani de viaţă ai lui Constantin Papanace. Făuritor de idealuri şi tribun, de pe urma cărora sa ales cu lupte şi bucurii, încătuşeri şi umilinţe, arderi şi renaşteri, nesiguranţă şi rezistenţă. A primit în faţă toate furtunile, ca piscurile Pindului, unde a învăţat că numai cei oţeliţi biruiesc.

A fost prins de acea *orã astralã româneascã*, în Macedonia, când rădăcina latinităţii aromâne şi-a găsit trunchiul în România Mare, când, Paradis regăsit, Cadrilaterul şi-a deschis porţile fraţilor depărtaţi. A fost colonizarea macedonenilor în Dobrogea Nouă, sudură cu Ţara Mamă. Sudură cu neamul şi nu cu parte din el, fiindcă aromânii s-au colonizat în România şi nu pe latifundiile vreunei grupări politice. A venit însă trista experienţă politicianistă, pentru a înţelege că puterea votului, depăşeşte dragostea de ţară. Nimeni în Macedonia nu putea crede că în România, românii pot persecuta pe români.

„Idealul Naţional era prea măreţ. Numai cel care a fost robit în ţară străină, poate înţelege ce putere miraculoasă are fraza: Liber în Ţara ta!”

Experienţa trăită de coloniştii aromâni din Cadrilater, l-a făcut pe Constantin Papanace să nu rămână în atmosfera lui *Gaudeamus Igitur*, ci să fie un apărător al Neamului său: *„Nu mai râde de când plânge, nu mai cântã de când tace”*:

„Cine-a hotărât să-ncapă
soarta lui cu soarta mea.

Veacul ăsta bubă rea,
zace – n el şi-n mine crapă...”

Această *crispare* aromânească l-a smuls din alte rosturi şi i-a hărăzit altă soartă. Inteligenţa sa vie, cultura bogată, spiritul analitic şi puterea de sinteză, i-ar fi deschis o mulţime de căi, de la diplomaţie la universitate sau de la literatură la istorie. Nu s-a dedicat niciuneia, deşi ar fi strălucit în fiecare. A ales lupta, al cărui drum este o continuă durere. Puterea merge altfel, el, care a fost înfrăţit cu Sterie Cuimetti, Iancu Caranica, Doru Belimace, Grigore Pihu şi mulţi alţii ca ei?

Intransigent cu sine însuşi, nu tolera nici altora abateri. Atitudinea rectilinie, care îţi aduce în viaţă mai multe necazuri. Şi totuşi cât de înţelegător, răbdător şi bun era, când cel căzut în greşeală, îşi recunoştea vina, pentru că marile precepte creştine erau vii în el, descendent dintro familie de preot macedonean. Solicitările Exilului îl chemau, pretutindeni. Şi-a ales ca loc de refugiu, Italia, simţindu-se în graiul latin mai aproape de originea strămoşilor. Şi fraţii italieni catolici – de care încă suntem despărţiţi canonic – l-au îmbrăţişat cu dragoste frăţească. Era un nume în Salo: *Dottore Constantin Papanace*. Ne-a inspirat de la intrarea în oraş, marele necrolog, afişat pe toate străzile.

Când sufletul lui Constantin Papanace pleca dintre noi, Cerul Italiei era deschis *Marii Învieri*. Fie ca aceasta să fie semnul *Marii Reînvieri Româneºti*, aşa cum Constantin Papanace ni l-a transmis întreaga viaţă, de la cel care l-a învăţat că *„Þelul neamului nu este moartea ci Învierea”*.

Zahu Pană

Ceva din viaþa de familie

O anumită gândire, atitudine şi manifestare în lupta permanentă pentru păstrarea fiinţei şi conştiinţei noastre româneşti se constată încă de pe vremea bunicului nostru Preotul Econom Stavrofor Atanase Papanace.

Deşi deţinător al unor poziţii avantajoase în ierarhia societăţii greceşti (fiind mai mare peste 70 de biserici) şi apreciat sub toate raporturile, oferindu-i-se chiar posibilitatea de a juca un rol important în viaţa social-religioasă – cărturar format în ţările greceşti şi un bun cunoscător al limbilor vechi, latina şi elina, precum şi greaca modernă, bunicul nostru a renunţat la toate avantajele de ordin material şi social, socotind că misiunea lui cea mai înaltă, ca purtător şi propovăduitor al *Dumnezeieºtii Învãþãturi*, era să predice credinţa în limba maternă, limba românească, deşi ştia că aceasta va avea pentru el consecinţe fatale.

El este primul preot în Macedonia, care citeşte *Liturghia* în limba aromânească. Este exact un act de profundă semnificaţie, dacă nu chiar istoric, prezenţa unei conştiinţe puternice româneşti, cutezanţa de a citi *Liturghia* în limba românească într-o perioadă când încă în Ţară se simţea influenţa grecească.

Reacţiunea grecească a fost violentă, preotul Atanase Papanace a fost asasinat de către greci în toamna anului 1906: trei echipe de greci au tras asupra lui când mergea spre biserică – biserica Sfânta Maria, unde îl aştepta toată suflarea românească din Veria, oraş a cărui populaţie de peste 20000 de locuitori, cât avea la acea dată, era formată în majoritate

de aromâni. Este o jertfă mare, conştientă, pe altarul românismului, dusă pe meleagurile Macedoniei, împotriva înverşunatului duşman care de milenii caută să deznaţionalizeze elementul românesc.

Voi relata, din poveştile mamei, modul cum a decurs asasinarea bunicului în acea fatală duminică de toamnă târzie din 1906.

În urma hotărârii asasinării bunicului de către greci, în care scop s-au format trei echipe pe traseul care duce la biserica Sf. Maria, prietenii lui Greci, care erau contra acestei crime, şi chiar garda lui personală (CAFAS) care îl însoţea mereu, l-au prevenit să nu meargă la biserică în duminica aceea. Însăşi mama care era în doliu după tatăl ei mort de curând şi care nu ieşea deloc din casă, a încercat să-l oprească, simulând că merge şi ea cu dânsul la biserică cu copilul în braţe (este vorba de fratele Costache care abia împlinise doi ani). Atunci bunicul a exclamat: *„Tu nu vii la bisericã. Ce, vrei ca grecii sã-mi distrugã întreaga familie? Eu nu mã las intimidat de greci ºi o sã merg la bisericã spre a sluji în limba aromâneascã. Dacã grecii sunt hotãrâþi sã mã omoare, aceasta o pot face oricând ºi în alte împrejurãri. Sã aveþi grijã sã îmi luaþi corpul ca nu cumva grecii sã-mi ieie capul ºi sã-l batjocoreascã”.*

Povesteşte mama în continuare că toţi au amuţit. Nimeni n-a mai spus nimic, impresionaţi profund de seninătatea şi ferma convingere de a înfrunta atât de senin moartea. Şi, într-adevăr, echipele şi-au făcut pe deplin datoria: înainte de a ajunge la biserică, bunicul a fost asasinat în plin centru al oraşului. O soră de-a bunicului, pe nume Maria Tina, care se pregătea şi ea să meargă la biserică, când a auzit detunăturile de arme şi-a dat seama că s-a tras în bunic, s-a repezit despletită pe strada principală şi l-a găsit încă în viaţă. Şi-a dat sufletul în braţele surorii sale. Pe această linie de conduită şi simţire românească, cu o responsabilitate crescândă şi amplificată şi pe alte direcţii, a continuat lupta tatălui nostru Enache Papanace, care încă de pe băncile liceului lua atitudine ori de câte ori profesorii greci ponegreau şi minimalizau faptele istorice ale neamului

românesc. Protestul lui i-a adus drept consecinţă eliminarea de la liceul grecesc. Mai târziu s-a angajat şi cu mai multă ardoare în lupta contra duşmanului de totdeauna. Fapt pentru care prigoana a fost înăsprită, recurgându-se la acte mişeleşti, încercându-se să se dea foc casei noastre în scopul de a distruge întreaga familie. Prigoana s-a extins cu timpul asupra întregii comunităţi aromâneşti din Grecia, soldându-se cu închisori, persecuţii şi asasinate în masă. Aceasta se petrecea pe timpul Imperiului Otoman în plină descompunere. După eliberarea Greciei de sub stăpânire, în 1912, persecuţiile au luat amploare şi mai mare. Mulţi fruntaşi aromâni au fost întemniţaţi, printre care şi tata.

După o perioadă de întemniţare, prin care se urmărea intimidarea elementului aromân, autorităţile greceşti au pus în libertate pe toţi cei întemniţaţi, afară de tatăl nostru. El a fost exilat pe o insulă şi urma să fie executat; dar în urma demersurilor pe linia diplomatică, prin consulul român Contescu, care a acţionat energic, tata a fost eliberat, a venit imediat în ţară şi s-a înrolat voluntar în armata română pentru a lupta cu alţi compatrioţi din Macedonia în campania războiului balcanic din 1913.

Reîntors în Grecia, după terminarea războiului balcanic, acţiunea tatălui nostru a fost reluată, întrucât grecii nu renunţau la acţiunile lor oculte de

deznaţionalizare a elementului românesc.
În această perioadă de timp, dându-şi seama de pericolul de care era ameninţat elementul aromânesc din Grecia, mai ales după schimbul masiv de populaţie care a intervenit între Turcia şi Grecia învinsă (populaţia greacă fiind foarte numeroasă şi în parte aşezată în ţinuturile locuite de aromâni), situaţia economică a elementului nostru devenind şi ea precară, tata a preconizat colonizarea Aromânilor în Cadrilater, integrându-l în elementul românesc.
Constantin Papanace

FENOMENUL LEGIONAR

cu o introducere de Constantin Papanace

NAE IONESCU

Cuvânt introductiv

În acest volum se reproduc patru conferinţe, ţinute de profesorul Nae Ionescu în luna Mai 1938, în faţa legionarilor, pe când se găsea internat în lagărul de la Miercurea Ciucului. Aceste conferinţe au fost publicate în *„Buletinul Informativ”* (nr. 2, 3, 4, 5; August-Septembrie 1940) ce apărea săptămânal la Berlin, pentru uzul intern al legionarilor refugiaţi în Germania, în primul exil.
Într-o notă preliminară, făcută de redacţia *Buletinului* se precizau următoarele: „*Sub acest titlu (Fenomenul legionar), profesorul Nae Ionescu, pe când se afla în lagãr, a þinut în primãvara anului 1938 o serie de conferinþe, legionarilor închiºi. Vor fi reproduse succesiv în acest Buletin, dupã notele luate de la auditor. Conferinþele nefiind stenografiate, ele trebuie considerate mai mult ca niºte rezumate”.*
Auditorul care a luat notele nu a fost menţionat atunci. El era răposatul preot Ştefan Palaghiţă, care ne-a dat asigurarea că gândurile exprimate de ilustrul conferenţiar au fost notate fidel, aproape cuvânt cu cuvânt, şi că, după fiecare conferinţă, îşi confruntase însemnările cu notele altor camarazi, spre a completa eventualele omisiuni.
La sfârşitul volumului, reproducem cuvintele comemorative ce le-am rostit pe ziua de 24 martie 1940, în faţa camarazilor strânşi la casa de la Amalienhof (Berlin) cu ocazia morţii lui Nae Ionescu, subliniind semnificaţia jertfei sale.
* * *
Din citirea conferinţelor reproduse se poate observa clar factura gândirii lui Nae Ionescu, cu dialectica ei caracteristică. Totuşi, uneori, parcă se simte o contracţie bruscă în cursivitatea gândirii, determinată, probabil, de vreo lacună în notarea cuvintelor rostite de conferenţiar. Pe de altă parte, trebuie ţinut seamă că, în timpul când conversa sau rostea o conferinţă, pe lângă dialectica lui îndrăcită, Nae Ionescu degaja şi o vrajă specifică, care capta pe auditor. Spre deosebire de alţi conferenţiari, care obişnuiesc să citească sau să recite un text elaborat cu multă trudă

acasă, Nae Ionescu gândea pe loc. Prin aceasta nu numai că antrena pe auditor în procesul de gândire, dar îl făcea să guste şi deliciul ei, aşa cum se simte aroma pâinii calde abia ieşită din cuptor. De aceea, dacă în rândurile redate dialectica lui specifică rămâne adânc impregnată, vraja conferenţiarului însă, lipseşte. Şi aceasta face ca textul să apară mai schematic.

Trebuie să menţionăm că profesorul Nae Ionescu a ţinut mai multe conferinţe în legătură cu *fenomenul legionar.* În *Buletinul Informativ* însă, nu s-au publicat decât acestea patru pe care le reproducem, întrucât, cu nr. 7, din 13 Septembrie 1940, când a avut loc repatrierea legionarilor refugiaţi, *Buletinul* şi-a încetat apariţia.

De aceea, în conferinţele ce reproducem, se tratează mai mult probleme mai generale menite însă a servi ca bază la explicarea fenomenului legionar propriu-zis. Notele de la conferinţele succesive nu le-am avut la îndemână.

Nu ştiu dacă profesorul Nae Ionescu şi-a dezvoltat aceste idei şi în alte conferinţe sau scrieri de ale dânsului. În situaţia de acum n-am avea posibilitatea să verificăm, fiindcă nu avem la dispoziţie toate articolele, conferinţele sau lucrările lui. Problema ar putea fi lămurită de către aceia care sunt mai la curent cu activitatea profesorală sau publicistică a ilustrului gânditor. Oricum, ideile expuse în paginile ce urmează ar putea servi, în mare parte, ca bază pentru o doctrină legionară sistematizată. Trebuie să relevăm însă că sunt şi câteva idei care n-ar concorda cu linia Căpitanului. Pe una din acestea am vrea să o relevăm în mod deosebit, fiindcă se *exaltã spiritul imperialist*.

„Caracterul naþiunii – spune Nae Ionescu – *e ofensiv ºi imperialist prin excelenþã, adicã un organism care nu poate trãi decât în expansiune, viaþã, dinamism. S-ar putea obiecta care e poziþia faþã de alte neamuri? Ireductibilitatea naþiei. Nu mã intereseazã pe mine, naþiune vie, în ofensivã, ci pe ele. Sã se aranjeze ele, cum pot, cu mine.*

Noi trăim în istorie unde este păcat, veşnică luptă, unde trebuie să ne cucerim dreptul la existenţă prin vrednicia noastră. (Dacă nu există dreptul de existenţă, am fi în acest caz îngeri, şi nu sub păcat şi în istorie!).

Aici este adevãrata înþelegere a lumii în istorie. A pune altfel problema este o dobitocie, cei ce o susþin sunt sau proºti sau imbecili.

Prin urmare, cel care vrea sã-l realizeze pe Dumnezeu nu o va face decât cucerind în afarã, strângând de gât pe altul, deci naþiunea e dinamicã, este viaþã ofensivã ºi imperialistã. Nu existã, altfel zis, cuminþenie ºi defensivã în naþionalism, cãci neamurile care se pun pe o astfel de temã, poziþie cad în robie..." (*Conferinþa a IV-a*, pag. 30-31).

Această idee a luptei necruţătoare o găsim exprimată de Căpitan în nişte rânduri trimise Congresului Studenţesc ţinut la Brăila, în toamna anului 1930. Scria atunci Căpitanul:

„...Respingeþi cu îndãrãtnicie toate falsele teorii ale falºilor apostoli umanitariºti ºi pacifiºti, care tind sã vã dezarmeze sufleteºte. Nu uitaþi cã dreptul este o proprietate care se sprijinã pe forþã. În lume oamenii se luptã. Din adâncul mãrii ºi pânã în înãlþimile vãzduhului, nu-i decât o luptã în care animalele se devoreazã unele pe altele. În lumea plantelor, în naturã, în pãduri ºi pe câmpii, acolo unde oamenii

se duc sã guste pacea, nu este, în realitate, decât o luptã surdã ºi necruþãtoare pentru viaþã. Voiesc sã spun cã nu existã în naturã pacea pe care o cântã toþi poeþii ºi literaþii, nu existã decât o singurã realitate, mare, crudã, superbã: rãzboiul. Neamurile care înþeleg acest adevãr trãiesc. Celelalte pier. Românii, înconjuraþi de pretutindeni de vrãjmaºi cu pofte mari ºi invadaþi înãuntru de duºmani care îi slãbesc ºi le macinã sistematic puterile de rezistenþã ºi de viaþã, nu vor putea rezista în viitor, decât dacã vor înþelege cã pe pãmântul lor trebuie sã creascã soldaþii ca brazii în pãdure. De la acest adevãr fundamental ºi în aceastã direcþie spiritualã trebuie sã porneascã întreaga noastrã activitate. Viaþa acestei Patrii milenare va fi asiguratã..." (*Circulãri*, pag. 14).

În *Pentru Legionari*, şase ani mai târziu, Căpitanul, fără a renunţa la principiul luptei naţionale active, îi dă, totuşi, o mai mare viziune creştină, care formează partea cea mai originală şi patetică a doctrinei legionare.

„Þelul final al neamului – scrie el – *este viaþa? Dacã este viaþa, atunci nu intereseazã mijloacele pe care neamurile le întrebuinþeazã spre a ºi-o asigura. Toate sunt bune, chiar ºi cele mai rele. Se pune deci problema: Dupã ce se conduc naþiunile în raport cu alte naþiuni? Dupã legea peºtilor din mare sau a fiarelor din pãdure? Þelul final nu este viaþa. Ci Învierea. Învierea neamurilor în numele Mântuitorului Iisus*

Hristos. Creaþia, cultura, nu-i decât un mijloc, nu un scop, cum s-a crezut, pentru a obþine aceastã înviere. Este rodul pe care Dumnezeu la sãdit în neamul nostru, de care trebuie sã rãspundem. Va veni o vreme când toate neamurile pãmântului vor învia, cu toþi morþii ºi cu toþi regii ºi împãraþii lor. Având fiecare neam locul sãu înaintea tronului lui Dumnezeu. Acest moment final, «învierea din morþi», este þelul cel mai înalt ºi mai sublim cãtre care se poate înãlþa un neam..."

În lumina citatului de mai sus, teoria imperialismului şi a expansionismului de esenţă *amoralã*, vine în vădită contradicţie cu linia creştină adoptată de Căpitan pentru Mişcarea Legionară.

Fără îndoială, mai mult ca oricare, Nae Ionescu trebuie să fi observat această disonanţă. Ar fi extrem de interesant de ştiut ce anume explicaţii a găsit el pentru a rămâne, nu numai ataşat de Mişcarea Legionară, dar şi de a mărturisi o nestrămutată încredere în destinul legionar chiar şi în eventualitatea dispariţiei fizice a Căpitanului. Încă din 1936, probabil după apariţia cărţii *Pentru Legionari*, mărturisea unui discipol al său: *„A crede cã o datã cu dispariþia lui Corneliu Codreanu se va nãrui ºi opera lui, ar însemna sã ne facem o slabã idee despre adâncimea acestei opere. Minunea pe care a fãcut-o Corneliu Codreanu e aºa de mare, cã de-acum îl depãºeºte ºi pe el"*.*

Poate Nae Ionescu să fi dat această explicaţie în conferinţele despre *Fenomenul Legionar* ce au urmat, şi care, din cauza încetării apariţiei *Buletinului Informativ*, nu s-au mai publicat. De aceea, înainte de a recurge la alte scrieri de ale lui, vom căuta chiar în conţinutul conferinţelor reproduse elemente care ar putea schiţa puntea de apropiere a acestor două concepţii deosebite.

„Naþionalismul secolului al XX-lea – spune Nae Ionescu în a IVa sa conferinţă – *pleacã de la popor, trece la popor, pentru a ajunge la*

Dumnezeu. Cuvântul lui Hristos este unul în cer, pe linia perfecþiunii, dar noi, oamenii, care trãim în istorie, îl înþelegem deosebit, deci relativ, dupã naþiunea din care facem parte, altfel am fi îngeri. Aºadar, fiecare om trãieºte cuvântul lui Dumnezeu în felul sãu, conform cu colectivitatea supremã absolutã, în istorie, care este naþiunea. În lumea Rãsãriteanã,

* Vezi *Legea*, anul II, nr. 3-4, Iunie-Iulie 1957, G. Racoveanu, *Nae Ionescu, Fapte ºi Cuvinte. Inedit*. Şi *Orientãri*, nr. 13, Octombrie 1958

existã un simþ mai dezvoltat al realitãþii, fapt care ne deosebeºte de Apus, unde dominã simþul generalitãþii, al abstracþiunii. Deci aici, în Rãsãrit, existã deja nuanþe în trãirea lui Dumnezeu. Dacã naþia realizeazã pe Dumnezeu pe pãmânt, pe mine nu mã intereseazã decât Dumnezeu pe care-l trãiesc eu ºi nu ungurii, francezii etc. În Napoli, aproape fiecare stradã are Madona ei, ceva al strãzii; aceasta înseamneazã necesitatea localizãrii, individualizãrii, naþionalizãrii lui Dumnezeu. Deci eu sunt dator lui Dumnezeu numai în naþia mea. Ori, cum naþia este cel mai important cerc colectiv în care trãieºte omul în istorie, eu n-am decât un singur tribut de plãtit în viaþã, faþã de Dumnezeu: prin naþie. Dacã Dumnezeu nu este numai Dumnezeul meu, dacã nu este un Dumnezeu singular, ci este ºi al ungurilor, francezilor etc., atunci eu n-aº mai fi român ºi n-aº mai putea plãti lui Dumnezeu tributul meu prin naþia mea."

Ideea realativităţii în *veac*, adică în istorie, la care se referă Nae Ionescu la începutul paragrafului citat mai sus, este subliniată şi de Căpitan.

„Facem o mare deosebire – scrie el – *între linia pe care mergem noi ºi linia Bisericii Creºtine"* (*Pentru Legionari*, pag. 393). *"Linia istoricã este una: aceea pe care o trãim noi. Cãci noi trãim în veac. Linia Bisericii este cu mult deasupra noastrã. Cãtre ea tindem, dar nu realizãm decât puþin. Pentru cã trãim sub condamnare ºi sub piatra de moarã a pãcatelor noastre, a lumii, ºi a moºi-strãmãºilor noºtri. Recunoaºtem cã suntem pãcãtoºi: aceasta este atitudinea legionarã faþã de Bisericã"* (*Circulãri*, pag. 109).

Şi totuşi, acel *puþin* care se realizează *în veac* din năzuinţa creştină pentru *învierea neamului* este foarte mult, dacă se compară cu tendinţa generală dominantă în societatea contemporană de a se comporta, exaltând legea junglei, a *„peºtilor din mare sau a fiarelor din pãdure"*. Specifica omenie românească arată că năzuinţa creştină de a depăşi legea junglei este apanajul întregului popor român. Poate şi el a realizat *puþin* în cursul zbuciumatei sale istorii, dar n-a păcătuit ca alte popoare, *„strângând de gât pe altul*".

Desigur, pentru cei care au cultul păgân al forţei materiale, cu sete de putere şi tendinţe de dominaţie imperialistă, această năzuinţă creştină ar părea ca o mare deficienţă. Căpitanul însă o considera ca un

titlu de nobleţe istorică a poporului român. Pe această linie orienta el şcoala legionară, menită, după vindecarea metehnelor imprimate de dominaţia fanariotă şi potenţarea virtuţilor *„sã dea þãrii acesteia un mare tip de român. Poate sã iasã din ea ceva mare, cum n-a mai fost, care sã frângã în douã întreaga noastrã istorie ºi sã punã temeliile începutului unei alte istorii româneºti, la care acest popor are dreptul, datoritã suferinþelor ºi rãbdãrii lui milenare, precum ºi curãþeniei ºi nobleþii*

sale sufleteºti, cãci este, poate, singurul popor din lume, care, în toatã istoria sa, n-a cunoscut pãcatul robirii, încãlcãrii, sau nedreptãþii altor popoare” (*Pentru Legionari*, pag. 287).
Desigur, şi această năzuinţă va părea celor îmbibaţi de concepţia amoralismului în politică, ca ceva *nerealistic*, dacă nu chiar utopic. Dar şi aceştia trebuie să ţină seamă că marile avânturi sau salturi în istorie nau pornit din tehnica excesivă a calculelor dozate în specularea forţelor constituite sau a pasiunilor umane, ci din aspiraţia spre înalte idealuri, uneori adevărate utopii. În fiecare om există această tendinţă de evadare, întreţinută de atavica nostalgie a paradisului pierdut. Numai asemenea tendinţe pot desfunda marile zăcăminte de energie morală care stagnează în adâncul oamenilor sau al colectivităţilor umane.
Poporul român, sufocat de o *pãturã suprapusã* decrepită, sediment al unei mixturi eterogene şi nesănătoase, simţea adânc nevoia erupţiei spre culmi tot mai înalte şi senine. Şi aceste culmi i le-a indicat Căpitanul prin Mişcarea sa inspirată de cea mai autentică şi sănătoasă tradiţie românească. Oricum, atitudinea de toleranţă rezultată în mod firesc ca o expresie a dimensiunii creştine a Mişcării, produs al unui popor, care, cum arată întreaga lui istorie, totdeauna a fost cu *„frica lui Dumnezeu”*. Românii, care s-au apărat cu înverşunare când au fost atacaţi, au repudiat organic cultul păgân al forţei de *„a strânge de gât alte popoare”*, spre a se afirma în istorie. De această atitudine constantă a ţinut seamă Căpitanul când a formulat principiile doctrinei sale: dacă în *„lupta necruþãtoare pentru viaþã... spre a putea rezista în viitor, trebuie ca pe pãmântul lor sã creascã soldaþii ca brazii în pãdure”*, pentru a valorifica *„talentul pe care Dumnezeu l-a sãdit în neamul nostru”*, trebuie ca *„þelul final al neamului sã fie Învierea*. *Învierea neamurilor în numele Mântuitorului Iisus Hristos”*.

În această perspectivă integrală se împacă atât spiritul combativ eroic preconizat pentru *apãrare*, în *„lupta necruþãtoare”* din această viaţă, cât şi lupta sfântă cu păcatul, pentru *„Învierea din morþi”, acest moment final*, ţelul cel mai înalt şi mai sublim către care se poate înălţa un neam. Prin aceşti doi poli, primul situat pe pământ, în clocotul vieţii acestei lumi, şi secundul transpus în cer, în lumea cealaltă, trece axa verticală a doctrinei legionare fixată de Căpitan.
Dar, pe lângă această explicaţie de ordin oarecum idealisttranscedental, mai există şi o justificare de ordin strict conjunctural.
Privind problema raporturilor între popoare printr-o prismă românească strict politică, adică a *„trãirii în veac”*, vedem că, concepţia Căpitanului apare mult *mai oportunã ºi mai realistã* decât aceea etalată de *realiºtii* care vor să justifice cultul forţei. Teoria amoralităţii în politica naţională, şi mai ales internaţională, ar avea interes să o propage popoare mari (în sens de numeroase) ca ruşii, germanii, americanii, chinezii etc. Dar ar fi o mare imprudenţă, ca să nu spunem neghiobie, dacă ea ar fi etalată şi justificată de popoare mijlocii sau mici. Căci s-ar oferi, în mod stupid, *alibiul* pentru hrăpăreţii lor vecini! Popoarele mici nu pot concura întrun climat politic dominat de concepţia luptei amorale. Însăşi existenţa lor fizică este permanent ameninţată. De aceea, ele au interes să propovăduiască toleranţa între indivizi sau popoare. Şi să fie adepte

acestei doctrine dacă la baza ei stă o concepţie creştină sinceră, şi nu calcule interesate *„ale falºilor apostoli umanitariºti ºi pacifiºti, care tind sã dezarmeze sufleteºte”,* pentru a putea mai uşor să-şi întindă stăpânirea
lor spoliatoare şi asupritoare.

Cât priveşte *afirmarea în istorie*, ea trebuie căutată pe alt teren, în afara forţei materiale.

Cum am arătat şi cu alt prilej,* toate frământările distructive ale omenirii provin din faptul că este predominantă concepţia *demoniacã* cu arzătoarea ei sete de stăpânire. Poporul român n-a fost turmentat de această pasiune şi mulţi au considerat acest lucru ca o deficienţă naţională. Dar afirmarea în istorie nu poate avea numai acest aspect oarecum material, erupt din stratul primitiv al sufletului uman. Elementul spiritual

* A se vedea în *Orientãri* notele: *Afirmarea în istorie*, nr. 25, Octombrie 1959 şi *Fãuritorii de istorie*, nr. 60, Septembrie 1962.

va trebui într-o zi să fie mai mult apreciat. În această perspectivă, poate tocmai absenţa în manifestări a elementului demoniac amintit, care, cum am spus, după concepţia actuală, este considerat ca o *deficienþã*, să constituie mâine, într-o societate mai evoluată şi cu adevărat civilizată în sens creştin, *un mare merit*.

Căpitanul a intuit acest adevăr de bază când legitimează afirmarea masivă în istoria neamului românesc, invocând marea lui *omenie*. Această concepţie, afirmată într-o lume abrutizată de materialism şi sete de dominare (prepotenţă), constituie un *„mare moment de iluminaþie”* pe care însă mulţi nu-l înţeleg. Ea însă, pe lângă înălţimea morală, este pătrunsă şi de un lucid realism politic: noi, românii, ca popor mic, avem *interesul ca legile junglei*, care domină astăzi raporturile între popoare, să fie înlocuite şi *în fapt cu legea creºtinã*. Încercarea popoarelor mici sau mijlocii de a concura pe tărâmul forţei materiale, le-ar pune în postura ridicolă a broaştei umflate din fabulă. Prin concepţia Căpitanului se pot tămădui şi acele complexe de inferioritate, cu nimic justificate, ce se observă la unii cărturari români, care cred că neamul românesc a fost mai mult *un obiect decât subiect de istorie*. O dovadă s-a avut cu excentricul scriitor Emil Cioran, adânc chinuit de un asemenea complex de inferioritate. Când a reflectat mai adânc însă, s-a dezmeticit şi a mărturisit:

„... Il reste que s’il fut un temps où j’étais honteux de faire partie d’un peuple mineur, il n’en va plus de même maintenant. Du moins écartée l’Histoire, en tirera-t-il la fierté de n’avoir pas commis les forfaits qui y conduisent” („Preuves”, nr. 14, avril 1952).

Marea viziune a istoriei contemplată de Căpitan apare şi mai clară în *Însemnãrile de la Jilava*. Scrie el în acele întunecate momente:

„Caracteristica timpului nostru: Ne ocupãm cu lupta dintre noi ºi alþi oameni, nu cu lupta dintre poruncile Duhului Sfânt ºi poftele firii noastre pãmânteºti. Ne preocupãm ºi ne plac victoriile asupra oamenilor, nu victoriile împotriva Diavolului ºi pãcatului. Toþi oamenii mari ai lumii de ieri ºi de azi: Napoleon, Mussolini, Hitler etc. sunt preocupaþi mai mult de aceste biruinþi. Miºcarea Legionarã face excepþie, ocupânduse, dar insuficient, ºi de biruinþa creºtinã în om, în vederea mântuirii lui. Insuficient! Rãspunderea unui conducãtor este foarte mare. El nu

trebuie sã delecteze ochii armatelor sale cu biruinþi pãmânteºti, nepregãtindu-le în acelaºi timp pentru lupta decisivã, din care sufletul fiecãruia se poate încununa cu biruinþa veºniciei sau înfrângerea veºnicã” (pag. 59).
Aşadar, neamul românesc se va afirma masiv în istorie nu pe căile bătătorite de la subsolul pasiunilor umane, ci croindu-şi prin omenia sa *drum propriu*, pe înălţimile spirituale pe care sufletul lui le contemplă încă de pe timpul strămoşilor *„traci nemuritori”,* aureolate apoi de credinţa creştină. Pentru această afirmare masivă în istorie, pe drum nou, a vrut Căpitanul să creeze *„un mare tip de român”*, repudiind pe oamenii slabi, fără respiraţie lungă, sau *„cãzãturile morale”*, care sunt gata să-şi renege credinţa legionară pentru avantaje materiale sau arivisme de tot felul. Acesta este drumul luminos pentru un popor care vrea să fie cu adevărat creştin.
Dacă se cercetează chestiunea de aproape, se poate vedea că în fond, această concepţie este împărtăşită şi de Nae Ionescu. Referindu-se la „*iertarea creºtinã”,* Nae Ionescu scrie:
„Creºtinismul este religia milei ºi a iertãrii. Religia celor slabi deci? A sclavilor? A, nu! Ci mai degrabã a eroilor. A eroilor umili ºi anonimi; a celor care s-au înfrânt pe ei, a celor care nu mai sunt ai lor, ci ai lui Dumnezeu. Cine nu mai cere nimic pentru el, e creºtin. Cine nu mai existã prin el, e creºtin. Cine s-a omorât în trupul lui, în ambiþiile ºi poftele lui, dar trãieºte în spiritul ºi legea lui Dumnezeu, acela e creºtin. Înseamnã însã aceasta cã un creºtin nu existã, nu cere nimic, nu vrea nimic, nu luptã pentru nimic? Deloc. El este, luptã ºi cere împlinirea legii lui Dumnezeu”. C*onfruntând acest text cu citatele din *Conferinþa a IV-a* reproduse mai înainte, privitor la *caracterul ofensiv ºi imperialist al naþiunii*, care pare că respiră voinţă de putere *Wille Zur Kraft* a lui Nietzsche, apare o evidentă disonanţă. Şi cum Nae Ionescu se mărturiseşte un profund creştin şi crede, ca şi Căpitanul, cu toată tăria în *Învierea Mântuitorului,* trebuie redimensionat sensul acelor citate. Aceasta cu atât mai vârtos, cu cât Nae Ionescu – cum era şi firesc – respinge teoria lui Nietzsche privitoare la creştinism.
* Nae Ionescu, *Îndreptar Ortodox*, Wiesbaden, 1957, pag. 62 (ediţie îngrijită de D.C. Amzăr).

„Nietzsche – scrie el *– a crezut cã poate arunca suprema insultã creºtinismului, considerându-l drept o moralã a sclavilor. E o eroare; chiar dacã ea vine de la un om de netãgãduit geniu... De sclavi nu poate fi vorba atunci când se cumpãneºte structura intimã a Evangheliei; cãci recunoaºterea drepturilor la existenþã a durerii nu duce la luptã împotriva ei – e drept; dar nu duce nici la resemnare... Creºtinismul primeºte durerea ca o realitate, dar nu o neagã, ci o valorificã... Astfel durerea însãºi poate deveni izvor de nesfârºitã bucurie, dacã ea îndeplineºte un rost ºi îºi capãtã un sens în încordarea noastrã înspre mântuire”* (op. cit., pag. 47-48).
Am reprodus *in extenso* toate aceste pasaje, spre a se putea vedea mai bine că, în substanţa ei adâncă, gândirea lui Nae Ionescu merge pe aceeaşi linie creştină ca a Căpitanului. Discordanţa ce se observă între teoria *„imperialistã”* şi *„iertarea creºtinã”* ar fi cam de aceeaşi natură

cu aceea semnalată mai sus, când am comparat circulara Căpitanului cu *„lupta necruþãtoare pentru existenþã”* şi *„Þelul final al neamului”.*

Primul concept ne ţine ancoraţi în miezul *realitãþii,* unde trebuie să ne *„apãrãm sãrãcia ºi nevoile ºi neamul”* pentru a subzista; al doilea ne indică un ţel sublim, dumnezeiesc, atrăgând expansiune (*„imperialismul nostru”*), pe linia verticală ce duce spre nepieritoarele valori creştine. Căci, dacă popoarele mici rămân handicapate pe terenul plat (orizontal) al materialismului, caracterizat prin *cantitate*, în schimb se pot valorifica cu mai mult succes, pe cel vertical, al spiritualităţii, unde se cere *calitatea*.

Numai prin aceste două concepte juxtapuse se poate avea o viziune integrală a întregii realităţi, dând Mişcării Legionare o complexitate fascinantă.

Nu este exclus ca tocmai această complexitate să-l fi atras pe Nae Ionescu spre *„militanþii revoluþiei naþionale”,* cum scrie el (vezi prefaţa la *Crez de generaþie*), mărturisind încredere deplină în durabilitatea Mişcării Legionare asigurată prin *„trãire intensã”* şi *„moarte de martiri”.*

* * *

Apropierea lui Nae Ionescu de Mişcarea Legionară a făcut să-i crească simpatiile atât în opinia publică românească, în general, cât şi a studenţimii, în special. Cât de mare a devenit în scurt timp această

apropiere, se poate vedea din faptul că, în ziua plecării spre Spania, Ion Moţa i-a lăsat în păstrare mai multe scrisori sigilate şi adresate părinţilor, soţiei, copiilor, când vor fi mai mari, şi Căpitanului, cu rugămintea de a fi înmânate numai în cazul morţii sale. Poate această încredere şi stimă deosebită a făcut pe cei care au editat documentele diplomatice secrete germane să noteze pe raportul ministrului german la Bucureşti, Fabricius, din 17 Mai 1938, unde se anunţa şi arestarea lui Nae Ionescu, că el este *„Locþiitorul Conducãtorului Gãrzii de Fier, Codreanu”* (*„Stellvertreter des Führers der Eiserne Garde, Codreanu”*).*

Fără îndoială, cei care au făcut această notă au comis o eroare.

Nae Ionescu a fost un sincer şi mare prieten, *„din vremuri grele”,* al Mişcării Legionare. Dar niciodată n-a deţinut calitatea ce i se atribuie în nota amintită. Mai mult: el proiecta noţiunea de legionar într-o lumină atât de pură, încât nu se considera vrednic de a fi chiar un simplu legionar. Ca unul care trecuse prin *lumea veche*, unde păstra încă multe legături, el se considera un *om pãtat* şi mărturisea în gura mare acest lucru, tocmai spre a pălmui cu pilda lui atâţia arivişti, care dădeau din coate spre a-şi face loc în primele rânduri, în loc să se ţină *„pe linia a doua”,* cum recomanda Căpitanul.

Reversul simpatiilor atrase de Nae Ionescu pentru apropierea de Mişcare era ura camarilo-politicianistă şi pizma anumitor *„prieteni ai legionarilor”*. Voi releva un caz din categoria *„prietenilor”* fiindcă mi se pare mai semnificativ în legătură cu poziţia lui Nae Ionescu raportată şi la situaţia actuală.

Îmi amintesc cu tristeţe de o răbufnire ranchiunoasă a lui Nichifor Crainic, împotriva lui Nae Ionescu, pe când ne găseam închişi la Jilava (Ianuarie 1934) după cazul Duca. Într-o noapte, fiind de planton amândoi în încăperea subterană din reduitul central, denumită eufemistic *„dormitorul doi”* unde am fost îngrămădiţi toţi cei care făceam parte

din primul lot de arestaţi, a venit vorba de Nae Ionescu, despre care s-a aflat că fusese arestat. Cum a auzit pomenindu-se acest nume, faţa buhăită de culoare pământie a lui Crainic, parcă a început să devină verzuie. A spus cu o acreală de pizmă coclită: *„Acest om este un impostor! Toate*

* Document 1988/441 055 – 056 reprodus în original în *Orientãri pentru Legionari*, nr. 12 din Septembrie 1958.

ideile în legãturã cu ortodoxia ºi problema naþionalã cu care se împãuneazã le-a luat de la mine. Acum când îl vãd cã dã târcoale legionarilor, îmi produce scârbã. Este un tip periculos. Eu nu voi putea sta alãturi de el. Voi spune aceasta ºi lui Corneliu”.

Am rămas uluit şi îndurerat. Nu bănuiam atâta ranchiună. M-am mărginit să spun: „*Dacã a fost închis pentru cauza legionarã, închisoarea v-a constitui o încercare ºi pãcatele despre care se spune cã le are, se vor purifica prin suferinþã”.* Apoi am schimbat vorba.

De *„furarea ideilor lui Crainic”* de către Nae Ionescu nici nu putea fi vorba. Un om ca acesta, al cărui creier în permanentă efervescenţă, scânteia risipind „*idei originale”* în toate ocaziile, nu avea nevoie să recurgă la limitatul bagaj de idei greoaie al lui Crainic.

Şi apoi, chestiunea *„ideilor originale”* este foarte discutabilă: extrem de puţine sunt în istoria culturii ideile cu adevărat originale. În mod obişnuit, originalitatea constă mai mult în felul nou sau specific de prezentare a unor idei vechi.

În cazul nostru însă, problema se simplifică şi mai mult, dat fiind stilul de gândire şi exprimare diametral opus al acestor doi rivali culturali. Între ei deosebirea nu era numai de metodă, dar şi de structură. Pentru Nae Ionescu, Nichifor Crainic trebuie să fi avut şi el „*incapacitatea de a se împãca – fie ºi numai teoretic – cu metoda sa de cercetare a întâmplãrilor”* (op.cit., pag. 9). Şi viceversa.

De altfel, această diferenţă se putea observa uşor atât în conferinţele publice sau prelegerile universitare, cât şi în scrisul lor cotidian de la *Calendarul* şi *Cuvântul.*

„Articolele domnului Crainic – scrie Căpitanul – *erau adevãrate lovituri de tun care fãceau ravagii în lumea antiromâneascã”* (*Pentru Legionari*, pag. 411). Ele erau impecabile ca formă, dar se simţea truda grea cu care erau elaborate, pe canavaua unui număr restrâns de idei, devenite monotone prin repetiţia lor. Erau gustate, dar şi greu digerate.

Dimpotrivă: varietatea şi efervescenţa ideilor lui Nae Ionescu, valorificate printr-o dialectică îndrăcită şi unică în felul ei, conferă acestor idei un farmec deosebit. Prospeţimea de gândire le făcea să fie căutate ca *„pâinea caldã”*. Şi acest fapt făcea să dospească nesecata pizmă a lui Nichifor Crainic.

Dar diferenţa nu se mărgineşte numai la acest aspect. Apropierea lor de Mişcarea Legionară s-a făcut – cum s-a putut vedea cu trecerea timpului – din mobiluri deosebite. În caracteristica lui înfumurare, Crainic manifesta pretenţia de a fi *doctrinarul*, dacă nu chiar *mentorul* Mişcării Legionare. Era o dovadă că el n-a înţeles nimic din fenomenul legionar.

De pe o poziţie diametral opusă, porneşte Nae Ionescu. Cu luciditatea şi onestitatea lui în gândire, el mărturiseşte, chiar cu umilinţă, că s-a apropiat de Mişcarea Legionară spre a cunoaşte şi trăi acest fenomen

spiritual şi politic românesc, unic prin originalitatea lui. Felul pătrunzător cum Căpitanul intuia esenţa lucrurilor şi rezolva problemele cele mai complicate îi stârnea uimire şi admiraţie. Cât priveşte doctrina legionară, Nae Ionescu a precizat, cu marea lui autoritate, că ea *„se creeazã prin fapta de fiecare zi a Legiunii, aºa cum se desprinde ea din hotãrârea celui aºezat de Dumnezeu în locul în care se porunceºte”.*

Gradul de sinceritate al acestor apropieri de Mişcarea Legionară s-a verificat urmărind traiectoria evoluţiei lor ulterioare. Lipsit de credinţă sinceră şi tărie de caracter, Crainic a alunecat repede în rândurile adversarilor Mişcării.

Scrie Căpitanul aceste rânduri pline de amărăciune şi dezgust: *„Mulþumesc lui Dumnezeu cã mã pedepseºte pentru pãcatul meu, punând în aceste vremuri grele pentru noi pe acest om, cãruia eu i-am acordat prietenia mea ºi prietenia vitejiei ºi gloriei voastre, ca sã mã insulte astãzi ºi sã mã loveascã, în ceasul greu de acum, cu ciocanul în moalele capului, alãturi de grupa iudeo-cuzisto-liberalo-masonã, în care toþi vrãjmaºii naþiei româneºti ºi-au pus ultima lor speranþã”* (*Circulãri*, pag. 47).

Cu totul alta a fost traiectoria evoluţiei lui Nae Ionescu: a stat în lagăre şi închisori, nu cu aer de om deprimat sau intrat în panică, aşa cum am avut prilejul să constat la Crainic, ci cu seninătatea pe care o poate da numai o mare credinţă. *Trãia intens fenomenul legionar* şi, prin exemplul lui, răspândea încredere, chiar când situaţia apărea disperată. Erau momente când, după concepţia lui profund creştină, *„durerea însãºi poate deveni izvor de nesfârºitã bucurie, dacã ea îndeplineºte un rost ºi îºi capãtã un sens în încordarea noastrã înspre mântuire”.*Această idee, transformată în atitudine în vremuri grele, Nae Ionescu n-a luat-o de la Nichifor Crainic, fiindcă acesta n-a avut-o. Iar

în cazul că a avut-o, s-a codit să o trăiască. De aceea, la un pătrar de veac de la asasinarea Căpitanului, când acelaşi nenorocit de Crainic preamăreşte *„concepþia pocitã a bolºevismului”* – cum o denumea el altădată – şi denigrează *„concepþia integralã a spiritualismului”,* împroşcând cu *„bale de venin”* memoria Căpitanului şi a tuturor *Martirilor* noştri, am găsit necesar să reproducem aici gândurile *filozofului-martir*, în legătură cu fenomenul legionar, exprimate acum 25 de ani, în vremuri de cumplită prigoană. Este un semn de omagiu şi pentru memoria lui.

În Exil, 30 Noiembrie 1963 Constantin Papanace

CONFERINŢA I

România legionarã nu este un fapt simplu, ci complex

Adică viziunea legionară a realităţii este o formulă care cuprinde întreaga manifestare de viaţă, aşa cum se încadrează ea în istorie. România legionară va fi o formă de viaţă politică, economică, spirituală, alta decât cea de astăzi. Punctul de plecare este istoria. Tot ce se întâmplă, se întâmplă în timp şi spaţiu, adică în istorie, teologii spun *în veac*. Întâmplările curg în istorie, adică istoria însăşi curge, fiindcă istoria trăieşte sub o coordonată anume a timpului, care este o continuă curgere. Filosofii istorici cred că istoria curge încotrova, că are o direcţie, un sens. Nu e de crezut că ea are un sens, după cum nici viaţa nu duce

încotrova, ci duce la sfârşit, la moarte, început şi sfârşit.
Istoria nu se înşiră evolutiv (evoluţia este o idee necreştină, nu anticreştină, introdusă în gândirea noastră în secolul al XIX-lea). Ea a căutat să găsească un sens vieţii plecând de la un om, nu de la Dumnezeu. Istoria este o realitate necesară, dar şi schimbătoare, deoarece şi faptele care o constituie se schimbă. Asta înseamnă că tot ce se întâmplă în istorie, adică în timp şi spaţiu, este relativ. Atunci şi întâmplările sunt relative, în înţelesul că nu reprezintă un sens în sine, nu se produc după o lege anumită. Mentalitatea creştină este o mentalitate realistă, întrucât ea primeşte tot ceea ce este dat în chip normal. Lumea, adică, este aşa cum este ea în chip normal, nu cum vrem noi să fie. Există deci un criteriu de apreciere, de măsură a faptelor, chiar în această relativitate a istoriei: *normalitatea.*
De pildă, un grăunte de grâu pus în pământ dă un fir de grâu, asta e normalul, nu un pui de găină, anormalul. Anormalitatea înseamnă dezechilibru în aşezarea firească a lucrurilor. Cum se stabileşte normalitatea şi anormalitatea? Normal înseamnă ceea ce este mai des (*frequenþa*). Tipul românului este între blonzi şi bruni (*chateni*), acesta e normal. Normalitatea este şi ea aproximativă. Conceptele cu care măsurăm normalitatea sunt instrumente aproximative. Ca să putem spune

că un fapt este normal sau anormal trebuie întâi să fie ca fapt. Faptele istorice se grupează într-un anumit loc şi timp – au un fel de aer comun, un fel de familie. Sunt mai multe fapte, însă şi asta dă caracterul colectiv. Faptele se schimbă în raport cu timpul, şi aici stă relativitatea. Bunăoară există şi o formă absolutistă de conducere a faptelor, dar şi una democratică. Din faptul că există mai multe forme de conducere, lumea crede că poate să aleagă. Fals, pentru că formele acestea nu există în sine, ele fiind, în funcţie de un anumit timp, de anumite condiţii istorice. Aici e relativitatea. Exemplu: Să umbli în chiloţi trebuie să fie vară, căci dacă e iarnă, lumea te crede nebun; aşa şi cu forma de conducere. Când lumea era condusă de principii democratice, e nebun cel care e absolutist (adică umblă iarna cu chiloţi). Formele de viaţă sunt legate de un anumit timp şi loc. În momentul, de exemplu, în care masele participă activ la viaţa politică, după placul meu, adică eu nu pot alege printre formele politice. Regele îşi dă seama că ţara vrea un principiu autoritar. Altul era însă principiul autoritar pe vremea lui Carol cel Mare, altul este astăzi. Principiul autoritar al regelui nostru [nu] este cel al lui Carol cel Mare. Şi anume, principiul autoritar de astăzi este altul. Astăzi participă masele, aderă, nu deleagă ca în sistemul democraţiei. Exemplu: un alegător întrebat cu cine votează, răspunde: nu interesează pe cine, ci ce spune acela pe care-l aleg.
Fiecare moment istoric îºi are forma lui de viaþã, iar unii oameni sunt legaþi de ea. Istoria este relativă faţă de timp, dar nu şi de oamenii care trăiesc într-un moment. Fiecare moment istoric reprezintă o formă istorică, obligatorie pentru oamenii care participă la ea.

În ce constã o formã istoricã?

Renaşterea, Clasicismul sunt nume ce caracterizează forme istorice. O formă istorică cuprinde toată viaţa omenească care are diferite aspecte, elemente constitutive, feudal, renaşterea, lumea greacă, romană...

Toate acestea la un loc constituie istoria la un moment dat, dar toate aceste aspecte au între ele o diferenţă particulară. Între toate există, în chip normal, o legătură. De exemplu: Nu pot fi ortodox, dacă sunt capitalist, idealist sau nominalist în filosofie, individualist în etică,

democrat în politică. Dacă sunt protestant nu pot fi decât aşa. Există deci o corelaţie între elementele constitutive, într-un moment dat. Această corelaţie dă diagrama, profilul formei istorice. Deci o formă istorică este o unitate organică, pentru că diferitele părţi nu sunt puse la întâmplare, ci sunt legate într-un fel.

Se poate identifica o epocă istorică pornind de la un element constitutiv, adică totul prin parte, cu o condiţie însă: epoca istorică să fie bine definită, să fie ajunsă la normalitate. Formele istorice sunt succesive: se nasc şi mor. Între început şi sfârşit există un moment optim. Ne trebuie o anumită înaintare în timp ca să putem identifica forma istorică din care facem parte.

Dar se mai întâmplă ceva: o epocă care moare este coexistentă cu una care începe. Cum putem identifica epoca care moare şi cea care începe? Aprecierea elementelor definitorii este o chestiune de artă personală. Există şi elemente obiective.

17 Mai 1938

CONFERINŢA a II-a

Faptele istorice

Faptele istorice se înşiră în timp, se grupează în anumite unităţi înlăuntrul cărora diferite elemente constitutive stau într-o strânsă corelaţie. Pentru fiecare element constitutiv şi fiecare individ care face parte dintr-o formă istorică, aceasta este obligatorie, în vreme ce formele istorice se succed, dar nu se condiţionează, nu există cauzalitate şi sens în istorie. Există forme istorice pure şi impure. Cele pure se nasc acolo unde condiţiile istorice se suprapun cu cele geografice. O formă istorică apare de obicei în locul cel mai potrivit. Dar nu trăieşte numai acolo, ci are tendinţa de a lua în stăpânire şi alte locuri ce nu îi sunt proprii. De pildă: forma de viaţă a Greciei vechi a luat în stăpânire şi alte domenii ca Italia, Asia Mică, gurile Dunării etc. Aici a găsit alte condiţiuni, alte posibilităţi de valorificare a existenţei.

Nominalismul este o şcoală filosofică care pune cuvintele sau numele la baza concepţiei noastre despre nume. Aceste concepţii înlocuiesc realitatea. Pentru noţiunile: *a intra*, *a ieºi*, *a coborî*, *a urca*, după cum se vede, românul are termeni deosebiţi, pe când neamţul zice: *untergehen*, *auf* etc. Nominalismul stă la baza culturii noastre de la Renaştere până astăzi. Aceasta este o epocă ştiinţifică, tehnică, cu aplicaţii etc. Nominalismul s-a născut în Anglia, şi anume la Franciscani, şi numai acolo se putea naşte, întrucât exista o tendinţă de abstractizare. Apoi a început să cunoască şi alte domenii, cu ele s-a altoit pe un alt material ce nu era propriu. În cazul acesta apar fenomene monstruoase, hibride. Aşa s-a întâmplat cu liberalismul şi democraţia la noi. Democraţia este o formă istorică. Ea în sine nu este nici bună, nici rea. Trebuie să ţinem seama întâi unde a apărut. N-a prins la noi. Faptul că s-a născut în sudvestul Europei şi de acolo s-a întins în altă parte, dovedeşte că sunt

forme viabile. Putem însă noi să oferim elementele, condiţiunile care să rodească? Nu, căci nu avem condiţiuni. Democraţia a fost bună acolo, însă nu la noi. Nu tot ce este bun la ei este bun şi la noi. În Anglia, de

pildă, de la 10 până la 3 p.m. negustorii din Londra umblau cu joben, pe când la noi ar da naştere la ridicol.

Ce presupune liberalismul?

O mentalitate individualistă. Formele de viaţă reduse la individ.

Unde s-a născut individualismul s-a născut şi protestantismul, care este o formă individualistă de trăire a lui Dumnezeu. Proprietatea în Apus era individuală. În Apus era formula: *jus utendi, fruendi et abutendi*. La noi nu e aşa. De pildă, proprietatea rurală creşte şi descreşte în raport cu populaţia, cu numărul membrilor familiei. Aceasta înseamnă că la noi proprietatea nu este un bun individual, ci familial, legat de forţa de lucru a familiei. Raportul dintre bun şi proprietar este altul la noi. La noi ţăranul nu este proprietarul terenului în sensul formulei romane, ci este slujitorul pământului. Nu există concepţie individualistă în România. În 1933, când era criză, ţăranul cumpăra teren agricol ca şi când criza n-ar fi existat. La noi liberalismul nu găsea materialul necesar. Aşa se explică de ce statul nostru este rău. Pentru ţăran statul a fost simţit ca un vrăjmaş pentru că lua fără scrupule impozite multe şi în schimb nu da nimic. De exemplu, statul liberal are justiţie. La baza ei stă ideea de drept, care este o idee abstractă. La noi oamenii însă nu ţineau seamă de justiţie, ci de dreptate. Exemplu: Ivaşcu din Tătaru, deşi nu era de nimeni numit judecător, totuşi împărţea dreptate ţăranilor.

Iar acum câţiva ani, ziarele au scris despre un popă din judeţul Tulcea, care a fost arestat fiindcă împărţea dreptate. De ce se duceau ţăranii la aceştia? Fiindcă aceştia reprezentau un prestigiu şi o conştiinţă. Dreptatea este un element psihologic şi nu abstract. Şi ţăranul trebuie să aibă încredere în dreptate. La noi, în loc de dreptate este legea, care este un aparat străin adăugat pe deasupra. De aceea ţăranul consideră legea ca ceva duşman. Exemplul cu logofătul care a spus că el a avut dreptate, dar paragraful i-a mâncat capul.

Prin urmare, statul liberal de la noi trebuia să lucreze în condiţiuni extrem de grele. A fost obligat să împrumute. Critica statului liberal făcută de junimişti, că nu trebuie să-l acceptăm, este o copilărie, căci chiar junimiştii au fost obligaţi să împrumute elemente liberale. Exemplu: legea minelor a lui Carp, a meseriilor, Neniţescu, care erau conservatori.

De ce? Fiindcă erau obligaţi de necesităţile timpului. Toată lumea era liberală, căci toţi fiind capitalişti şi noi trebuia să fim la fel. Altfel deveneam colonie. Am intrat în formula liberală [în] 1829 [când] Ţările Române au intrat în aria internaţională, deci au împrumutat formula liberală, prin englezii care lucrau prin levantini (negustorii din Constantinopol).

Apoi vin germanii, care înlocuiesc pe levantini prin jidani. Că noi n-am înflorit sub această formulă, este o altă chestie. Nu ne putem izola însă. Chiar Germania nu se putea sustrage, deşi avea o cultură mai bine definită, mai exprimată decât a noastră. A existat înainte de război o Germanie capitalistă şi liberală. O formă istorică, deci, se poate întinde

şi în ţările unde nu găseşte condiţiunile proprii, dând naştere la forme hibride, improprii, impure. Aşa a fost cu liberalismul în sud-estul Europei, deşi a fost bun în Apus. O formă istorică întrebuinţează elemente ce-i sunt proprii, atât la ea acasă, cât şi în ţările unde se întinde. Forma liberală, protestantă, capitalistă, individualistă, convine spiritului iudaic. Aşa se explică creşterea iudaismului în secolul al XIX-lea prin capitalismul bancar. Capitalismul bancar înseamnă posibilitatea de a măsura orice bun prin ban. Banul este caracteristica economiei capitaliste, care nu consideră bunul în el însuşi, ci în valoarea lui de schimb. Un român zice: am cinci pogoane; jidanul zice: am două milioane. Jidanii au trăit pretutindeni în forme de viaţă care erau ale lor. Ei se năşteau în forme istorice în care noi trebuia să ne acomodăm. Aici stă succesul lor în secolul al XIX-lea!

Formele istorice se succed fără să se cauzeze. Locul unde apar şi chipul cum apar este un mister. Nu ştim ce se va întâmpla după o formă istorică. Adoptăm o atitudine de aşteptare. O formă istorică este o unitate organică. Ca şi la organism, intervin cazuri de boală care se numesc crize. Crizele, care sunt trecătoare şi mortale, prin ce se deosebesc? Criză înseamnă schimbarea raporturilor dintre elementele constitutive. Avem o epocă care este protestantă. Dacă este protestantă trebuie să fie capitalistă în economie, democratică în politică, individualistă în etică (democratică, parlamentară), raţionalistă şi idealistă în filosofie etc. La un moment dat apare în această lume un filosof, care în loc să fie raţionalist şi idealist, este realist şi mistic. El face oarecare vâlvă, adepţi,

şcoală. Concepţia lui nu se încadrează în chip organic în realitatea istorică pe care o reprezintă. Dacă el şi şcoala dispar după câţiva ani, criza a fost trecătoare. Dacă el câştigă aderenţi în diferite sectoare ale vieţii şi dacă există tendinţe de corelaţie, înseamnă că avem de-a face cu o nouă formă istorică. De pildă: apare un curent antidemocratic în politică şi un principiu de economie dirijată în economie, avem o criză totală (mortală). Acestea sunt elementele obiective, după care putem cunoaşte forma istorică. Pe la 1870 apare în Franţa impresionismul în pictură. Tot aici se încadrează şi literatura rusească. De ce? Pentru că a găsit teren. Atât impresionismul francez, cât şi romanul rus reprezintă disocierea.

Lucrurile acestea sunt foarte simple. În România lumea nu le înţelege. Până în 1933 noi puneam criza pe seama războiului, aşa se explică aducerea Partidului Liberal la guvern. Criza era mai gravă însă. Începutul se făcuse înainte de război, iar după război s-a agravat.

19 Mai 1938

CONFERINŢA a III-a

Profilul istoric al epocii

Să încercăm să stabilim profilul istoric al epocii în care ne aflăm. Plecând de la afirmaţia că orice moment istoric, privind o unitate organică, se poate defini printr-un singur element constitutiv, înseamnă că vom putea înfăţişa profilul întregului moment istoric de azi. Epoca începută cu Renaşterea, din punct de vedere al metodei de cercetare ştiinţifică stă sub semnul metodei experimentale. Adică eu studiez un fapt singur şi din acest fapt pot formula o lege generală. Exemplu: a căzut un măr,

Newton a scos o lege, gravitaţia universală. Legea aceasta este valabilă pentru toate corpurile care cad. Deci pleci de la un singur fapt şi formulezi o lege valabilă pentru o serie de fapte. Cu o condiţie însă: faptul după care stabilesc o lege universală trebuie să fie caracteristic. Eu văd un grup de oameni pe care îi măsor. Găsesc 1,65, 1,75, 1,82 metri. Constat că înălţimea variază. Nu pot spune că toţi oamenii variază între 1,65-1,82 m. Văd mai mulţi cocoşi cu mai multe culori. Nu pot spune că toţi cocoşii au mai multe culori. Pot fi şi de o singură culoare. Deci, cu căderea mărului am stabilit o lege valabilă pentru enorm de multe fapte, deşi a fost un singur fapt, şi deci, în celelalte cazuri, plecând de la mai multe fapte, nu pot stabili o lege. Alt exemplu: toate lebedele erau socotite albe, astfel că expresia *lebãdã albã* era un pleonasm. Totuşi, s-au găsit şi lebede negre. Explicaţia: sunt fapte caracteristice sau esenţiale, sau fapte necaracteristice, adică neesenţiale. Dintr-un fapt caracteristic se poate scoate o lege, pe când dintr-unul necaracteristic nu. Ce vrem să dovedim cu aceasta?

Metoda experimentală lucrează cu fapte caracteristice reprezentative. Este acelaşi lucru cu preocuparea etică de pe vremea aceea, care *cãuta omul* caracteristic, care crea legea, adică istoria. De pe la sfârşitul secolului al XIX-lea nu se mai lucrează cu metoda experimentală, ci cu cea statistică. Există o teorie ce vrea să explice ce este un gaz. Se spune că înlăuntrul unei molecule de gaz sunt particule ce se mişcă pe

linii arbitrare, fără regulă, anarhice. Toate aceste mişcări, considerate în media lor, dau molecula.

Alt exemplu: avem într-un vas bile mici de aceeaşi formă, unele albe, altele negre. Băgăm întâi pe cele negre, apoi pe cele albe şi le amestecăm. Nu ştim cum şi pe unde umblă ele, dar după ce le amestecăm mult, vedem că cele albe se amestecă în chip egal cu cele negre. Deci, la urmă s-a stabilit un fel de echilibru. Teoretic se poate spune că există posibilitatea ca, mişcând mereu, bilele albe să se separe de cele negre. Ce face bila, pe unde umblă, nu interesează. Fapt este că se amestecă.

Alt exemplu: aruncăm un ban cu cap şi efigie (pajură). Cade o dată capul, altădată pajura. Cu cât aruncăm de mai multe ori, diferenţa dintre numărul de căderi cu cap şi pajură este din ce în ce mai mică. Şi continuând mereu, diferenţa dintre cap şi pajură va scădea până la nulitate. Când va cădea cap şi pajură nu ştim. Dar cert este că diferenţa va fi mică. Acestea sunt întâmplări caracteristice, ce nu se mai leagă de un singur fapt, ci de o sumă de fapte la fel. Suma de fapte la fel se numeşte în ştiinţă *colectiv*.

Sunt fapte ce se leagă nu de întâmplări individuale, ci de colectiv, adică suma de fapte la fel. De exemplu: fiecare bilă îşi urmează drumul ei pe care nu-l ştim, dar ştim şi ne interesează că la sfârşit totul ia un aspect cenuşiu, care nu este o calitate a fiecăreia, adică în parte, ci a tuturor la un loc. Într-un oraş în care se ţine o statistică a sinuciderilor, pot stabili câte sinucideri vor fi în anul viitor. Cum se explică aceasta, căci sinuciderea este un act de voinţă individuală! Sinuciderea este un element individual al colectivului ce se cheamă Bucureşti. Acelaşi lucru îl pot stabili cu naşterile, căsătoriile etc., care sunt funcţiuni ale colectivului Bucureşti.

Colectivul acesta Bucureşti este o fiinţă de sine stătătoare, nu numai în număr de oameni. Acţiunea noastră individuală nu este relevantă din colectivul din care fac parte eu. Eu vreau să mă căsătoresc, de pildă. Mai târziu mă răzgândesc. Se găseşte altul însă în locul meu care se căsătoreşte, aşa că fapta mea nu este relevantă. Faptele acestea se studiază

prin statistică. Ea se aplică nu numai în politică, sociologie, ci şi în fizică, mecanică, matematică etc.

Ce este un fapt fizic? În genere orice fapt ce este posibil de a fi măsurat. Ce înseamnă o măsură? Iau o lungime pe care o stabilesc ca unitate de măsură şi văd de câte ori se cuprinde în obiectul pe care-l am de măsurat. Dacă măsor de mai multe ori, rezultatul diferă.

În fizică, teoretic şi practic vorbind, măsurătoarea este valoarea medie a unui număr infinit de măsurări.

Deosebirea între metoda statisticã ºi cea experimentalã

Metoda experimentală ia un fapt reprezentativ şi acesta impune legea. În metoda statistică o colectivitate impune legea individului. Lucrul acesta îl ştia şi Platon, care spunea că un lucru din lumea sensibilă nu există decât în măsura în care participă în idee, care era, după el, o existenţă cu adevărat reală, pe când obiectele, faptele, pe care le trăim noi, erau de mai puţină realitate. În măsura în care lucrul sau fapta participă la o idee, în aceeaşi măsură lucrul sau fapta aceea există.

Un colectiv are o lege a lui. Iudeii se mişcă după legea lor.

Individul va avea contururi mai precise numai atunci când se va comporta după legea colectivului din care face parte. Exemplu: se zice că Zaharia este român. Când e român? Adică când se aseamănă foarte mult cu ceea ce noi numim români. Românu l este tipul de om care se găseşte în colectivul român. Individul se defineşte astăzi în funcţie de colectivul din care face parte. Aceasta este deosebirea între Renaştere şi vremea noastră.

Să vedem dacă această schimbare, ce se întâmplă în domeniul metodei este aplicabilă şi în alte domenii. Ce se întâmpla în Renaştere, când guverna metoda experimentală, în domeniul religiei, de pildă: În acelaşi timp cu Renaşterea apare Reforma. Ce este ea? Reforma se sprijină pe afirmaţia că *Biblia* şi raţiunea omenească sunt suficiente pentru a da omului adevărul în materie de Creştinism. Ea renunţă la forma istorică religioasă de la Hristos şi până atunci. Reforma este întoarcerea la origine, la izvor. Întoarcerea aceasta trebuie valorificată după raţiunea omenească, adică nu numai de *Biblie*. Cele ce se întâmplă în viaţa religioasă, se întâmplă în toate reformele. Reforma nu atinge nici ţările ortodoxe, nici

pe cele catolice, ci numai pe cele protestante. În ţările ortodoxe şi catolice este o renaştere pentru religie. La protestanţi este o criză religioasă. Anglicanii au venit acum câţiva ani la noi şi au cerut să-i recunoaştem de creştini, adică să intre şi ei în colectivitatea creştină, să recunoaştem că au şi ei o ierarhie preoţească. Dar de ce? Ce-i jenează?

Care este deosebirea între felul nostru de a mai crede şi al lor? Ei zic, cu *Biblia* şi raţiunea se poate înţelege ce a zis şi a vrut Iisus. Noi spunem *nu*, numai Biserica este în stare să ştie ce a vrut şi spus Iisus. Biserica trebuie înţeleasă ca întreaga comunitate, toţi credincioşii de la

Hristos până azi, uniţi prin iubire în timp şi spaţiu. Este ceea ce Căpitanul înţelege prin *ecumenicitate.*
După cum în ştiinţă dictează metoda experimentală, tot aşa şi în religie se recunoaşte că adevărul religios este numai adevărul colectivităţii. (Adică se întâmplă în religie exact acelaşi fenomen care sa întâmplat în domeniul metodei ştiinţifice).
Care este aspectul politic al mentalitãþii instituite prin Renaºtere?
Individul domină lumea, nu Dumnezeu. Individul este în centrul lumii (antropocentrism, nu teocentrism). Noi, oamenii, ne naştem egali, avem o demnitate, aceleaşi drepturi. Societatea nu este decât creaţia noastră, voinţa noastră. S-a încheiat un fel de contract cu reguli... adică la baza societăţii stă individul. Am încheiat un contract şi dispunem de ceea ce se întâmplă. Prin ce? Hotărăsc cei mai mulţi. La baza înţelegerii lumii stă voinţa individuală şi nu voinţa naţiunii, în sens de colectivitate, entitate, sinteză, sumă. Democraţia nu a vorbit de voinţa naţiunii, căci naţiunea este o fiinţă colectivă. Democraţia a vorbit de popor, în înţeles de majoritate de voturi, ceea ce nu înseamnă voinţa naţiunii.
Azi au apărut în lume forme politice noi: fascism, hitlerism, legionarism. Atât fascismul, cât şi mai ales hitlerismul se sprijină numai pe naţiune. Naţiunea luată nu în sens democratic, pentru că fascismul şi hitlerismul nu au nevoie de voturi. Voturile de acolo, chiar şi atunci când se recurge la vot, nu sunt voturi individuale. Acolo poporul este considerat ca unitate, iar oamenii care stau în capul statului (în fruntea poporului) sunt consideraţi ca emanaţiuni ale poporului, sunt ca naţiunea.

Hotărârea lor este prezentată a fi hotărârea întregului popor. De aceea se zice totalitar, căci individul e complet topit în colectivitate. Se aleg şi acolo de mai multe ori prin vot, dar votul are mai multe funcţiuni. Se rupe într-un sat un pod. Se adună oamenii şi satul alege pe cei ce trebuie să-l repare. Alegerea e bună. Dacă însă ne-ar duce pe noi de aici în satul respectiv şi ne-ar întreba pe cine să alegem să-l repare, n-am şti. Alegerea e valabilă când votezi în cunoştinţă de cauză. Asta înseamnă că lucrurile despre care am cunoştinţă de cauză le trăiesc prin experienţa mea, le cunosc prin mintea mea. În logică asta se cheamă concret şi abstract. Statul e concret pentru noi, pentru ţărani e abstract. Funcţionează şi în statul totalitar alegerea, dar cu alte rosturi decât în democraţie. În statul totalitar se face numai pe baza concretului. De aceea există la ei autonomia comunală. Deci în politica actuală hotăreşte colectivitatea, care este o fiinţă cu legile ei, individul supunându-i-se şi împlinindu-i legile.
În viaţa economică, în epoca Renaşterii şi până la războiul mondial, a dominat liberalismul sau capitalismul, adică priceperea individului, munca şi lupta lui. Dar azi? În toate statele apare principiul economiei dirijate. Statul se amestecă, nu dă voie individului să facă ce vrea. Statul este reprezentant al intereselor colectivităţii, hotărând activitatea individului. Aşadar peste tot domină colectivitatea. Totul este răsturnat. În locul individului avem naţiunea. Interesul individual (particular) trece după cel colectiv. Individul trebuie să se încadreze în legile colectivităţii, căci altfel avem o stare anormală, dezechilibrată, de boală, în colectivitate.

CONFERINŢA a IV-a
Trãdarea
1. Trădarea este ruperea din comunitate. Un individ se defineşte prin colectivitate, comunitate. Nu există adevăr individual absolut decât unul: adevărul comunităţii (de destin, de dragoste etc.). A te rupe din comunitate înseamnă să nu mai vorbeşti, simţi, gândi, lucra ca ea, adică a nu mai recunoaşte singurul adevăr absolut, firesc, ca şi ereticii. Deci o anormalitate.
2. Nu interesează cauzele, intenţiile trădării, nici chiar pedeapsa ei, căci fapta se defineşte prin ea însăşi. Nu spun eu sau altul, nu impun eu sau altul o atitudine faţă de trădători, ci faptul în sine mă obligă să rup relaţiile cu un individ care nu mai există. A lua contact cu el înseamnă a trăda comunitatea, a trăda cauza ta. Trădarea admite numai judecăţi de existenţă (constatare) nu de valoare.
3. Trădare şi convertire. Convertitul pleacă dintr-o comunitate trecând în alta, pe când trădătorul rămâne izolat, suspendat. Mai mulţi trădători nu pot forma o comunitate, căci la temelia comunităţii lor nu stă ceva pozitiv, ci o negaţie.
Naþiunea
Secolul al XIX-lea e cunoscut ca secolul naþionalismului, al statului naþional. Naþiunea se bazeazã pe ideea de stat ºi de cetãþean, pentru cã statul nu este o realitate organicã, ci e alcãtuit din indivizi care locuiesc un anumit þinut, fãrã a avea aceeaºi origine, având aceleaºi drepturi stabilite de legi pe care le conferã statul.
De exemplu: Constituţia de la 1923 consideră statul ca o existenţă juridică. Toţi locuitorii care alcătuiesc statul român sunt români, deşi nu sunt toţi de origine românească, statul le conferă totuşi anumite drepturi, cuprinse în anumite legi. Constituţia era, deci, o lege juridică, nu organică.

Secolul al XX-lea dă o altă interpretare naţiunii şi naţionalismului. Naţionalismul are un suport organic: poporul. *Ce este poporul?*
Orice naţiune este conturată numai relativ (teoria cunoaşterii), tot aşa şi cu poporul. Poporul este o realitate organică: trăieşte, creşte, moare. Poporul e ca şi un câine care ştie, vede, cunoaşte, dar n-are conştiinţă de sine. Câinele e subiect faţă de lumea înconjurătoare, pe când omul este şi subiect şi obiect, adică are şi ştiinţă şi cunoştinţă. Între om şi câine, care deşi sunt două realităţi organice, există totuşi şi această deosebire fundamentală.
Când un popor capătă conştiinţă de sine, încetează de a mai fi un popor şi devine naţiune, adică o realitate spirituală, conştiinţa de sine necunoscută în trecut. O naţiune, ca o co-lectivitate organică şi spirituală, are anumite legi fireşti. Acestea trebuie realizate în formă optimă, căci nu se poate cădea la tranzacţie în realizarea lor. Această realizare a lor în formă optimă se cheamă ideal. O naţie trăieşte în timp şi spaţiu, în istorie, în veac. Cel mai mare cerc colectiv din care face parte omul este naţiunea. Omul trăieşte în mai multe colectivităţi: familia, biserica, meseria etc. Biserica şi naţiunea la noi, ortodocşii, se suprapun. Pentru individ deci, adică în istorie, naţiunea este un absolut.
Naţiunea, având legi fireşti, acestea se impun aşa cum sunt ele,

după state, nu cum vrem noi. Adevărul în privinţa acestor legi nu e la noi, indivizii, ci în consemnul colectiv, în ceea ce gândeşte naţia. De exemplu: unirea tuturor românilor era o lege firească, nu o dorinţă a oamenilor – motiv politic. Dumnezeu a făcut neamuri, toate cu o singură datorie, de a realiza legea firească pe care Dumnezeu a pus-o în ele. Pilda talanţilor, căci astfel realizează pe Dumnezeu, în istorie, în veacul de acum, nu în cel viitor, când va fi o turmă şi un păstor, realizând legea firească pusă de Dumnezeu, ca orice existenţă lăsată de Dumnezeu. Deci o naţiune trebuie să se realizeze în legile sale fireşti.

Fiecare naţiune reprezintă un fel de *ireductibil de existenþã*. De exemplu: trecerea de la un popor la altul e însă posibilă, dar *de la o naþie la alta este imposibilã*. O naţie poate să moară, dar nu se poate schimba.

Caracterul naţiunii: *ofensiv* şi *imperialist* prin excelenţă, adică un organism care nu poate trăi decât în expansiune, viaţă, dinamism. Sar putea obiecta care e poziţia faţă de alte neamuri? Ireductibilitatea naţiei.

a) Nu mă interesează pe mine, naţiune vie în ofensivă, ci pe ele. Să se aranjeze ele, cum pot, cu mine.

b) Noi trăim în istorie, unde este păcat, veşnică luptă, unde trebuie să ne cucerim dreptul la existenţă, prin vrednicia noastră. (Dacă nu există dreptul de existenţă, am fi în acest caz îngeri şi nu sub păcat şi în istorie!).

Aici este adevărata înţelegere a lumii în istorie. A pune altfel problema e o dobitocie, cei ce o susţin sunt sau proşti sau imbecili. Prin urmare, cel care vrea să-L realizeze pe Dumnezeu, nu o va face decât cucerind în afară, strângând de gât pe altul, deci naţiunea e dinamică, este viaţă ofensivă şi imperialistă. Nu există, altfel zis, cuminţenie şi defensivă în naţionalism, căci neamurile care se pun pe o astfel de temă, poziţie, cad în robie. Un exemplu: Orice formulă de viaţă culturală, politică etc., se naşte în chip organic într-un anumit loc, dar ea tinde în chip firesc să ia în stăpânire locuri şi naţii care nu-i sunt proprii.

Concluzia logică

Orice formulă de viaţă a unei naţiuni vii, în expansiune, are clientelă (tributari), în mod fatal. Naţiile clientelă sunt astfel forme hibride. Exemplu: cultura hibridă veche care s-a răspândit în Asia, Africa, Italia (de sud), malurile Mării Negre.

Deci imperialismul unei naţii este justificat, întrucât realizează o formulă de cultură nouă, o formulă nouă spirituală. Altfel zis, imperialismul este justificat în măsura în care voieşte să realizeze pe Dumnezeu, adică să reprezinte o nouă formulă spirituală de viaţă, nu să realizeze pe Diavol: mongoli, ruşi, turci, austro-ungari, evrei, căci idealul tuturor celorlalte popoare fiind contrare nouă, este contrar Dumnezeului nostru.

Rezumând până aici, cele trei consecinţe, prin naţionalis-mul secolului al XX-lea se înţelege potenţarea existenţei în realităţi organice devenite, prin conştiinţă de sine, realităţi naţionale, care în absolut tind la identificarea naţiunii cu Dumnezeu, prin realizarea completă a legilor lor fireşti.

Deci naţionalismul secolului al XX-lea pleacă de la popor, trece la naţiune (în original popor – n. ed.) pentru a ajunge la Dumnezeu.

Cuvântul lui Hristos este unul în cer, pe linia perfecţiunii, dar noi oamenii, care trăim în istorie, îl înţelegem deosebit, deci relativ, după naţiunea din care facem parte, altfel am fi îngeri. Aşadar, fiecare om trăieşte cuvântul lui Dumnezeu în felul său, conform cu colectivitatea supremă absolută, în istorie, care este naţiunea.

În lumea Răsăriteană există un simţ mai dezvoltat al realităţii, fapt care ne deosebeşte de Apus, unde domină simţul generalităţii, al abstracţiunii. Deci aici, în Răsărit, există deja nuanţe în trăirea lui Dumnezeu. Dacă naţia realizează pe Dumnezeu pe pământ, pe mine nu mă interesează decât Dumnezeul pe care-l trăiesc eu şi nu ungurii, francezii etc. În Neapoli, aproape fiecare stradă are Madona ei, ceva al străzii; aceasta însemnează necesitatea localizării, individualizării, naţionalizării lui Dumnezeu. Deci eu sunt dator lui Dumnezeu numai în naţia mea. Ori, cum naţia este cel mai important cerc colectiv în care trăieşte omul în istorie, eu n-am decât un singur tribut de plătit în viaţă, faţă de Dumnezeu: prin naţie. Dacă Dumnezeu nu este numai Dumnezeul meu, dacă nu este un Dumnezeu singular, ci este şi al ungurilor, francezilor etc., atunci eu n-aş mai fi român şi n-aş mai putea plăti lui Dumnezeu tributul meu prin naţia mea.

Despre Constituţie

Constituţia presupune un regim politic. Regim constituţional: obligaţii reciproce. Doi factori: poporul şi capul statului, între care se stabileşte un raport (pact fundamental). Dacă este în pace, viaţa dinlăuntrul unui stat este exprimarea de voinţă de ambele părţi şi un acord perfect.

Înţelesul acesta este fals, nu-i obligatoriu. Prin constituţia a ceva se înţelege felul în care acel ceva e constituit şi cum funcţionează el firesc. Cuvântul *constituþie* exprimă o stare de fapt firească şi se poate aplica acest cuvânt când e vorba de un stat.

Legea poate fi înţeleasă în două feluri:

1. Felul general în care se întâmplă anumite lucruri;
2. Felul general în care trebuie să se întâmple anumite lucruri.

Deci un înţeles de constatare şi un altul de normă, regulă a întâmplării. Adică morala şi dreptul cu legile normative şi ştiinţele naturii cu legile care constată stările de fapt. Legile-norme sunt existenţe deosebite sau nu? Dreptul zice că există o autonomie a normei. Morala zice: există o autonomie a valorilor morale. Dacă există legi-norme ca realităţi independente, atunci şi constituţia poate fi o învoială.

Legea de drept dă constrângere unui conţinut moral. Dar normele juridice nu sunt realităţi autonome, ci concluzii. Deci nu există o ştiinţă a dreptului şi a moralei ca ştiinţă, ci numai ca tehnică, findcă o ştiinţă nu se întemeiază pe corolarii, pe concluzii. Deci existenţa autonomă o au numai legile naturale, nu şi legile normative. Deci constituţia, în înţeles de pact, este de două feluri: înţeles de existenţă, de voinţă firească, şi cum trebuie să fie.

Când creăm cu privire la noi o constituţie, facem ceva arbitrar, o formă care să nu se potrivească cu realitatea. Ca o constituţie să fie bună, să fie expresia realităţii, nu pleci nici de la principiu, nici de la norme, ci trebuie să studiezi forma normală a statului.

De exemplu: Constituţia corpului omenesc, anatomia şi
fiziologia. Deci constituţia este starea de fapt a unui neam şi nu o învoială între diferite părţi.
Constituţia nu trebuie să fie deci o normă, ci totalitatea formelor fireşti. Azi mentalitatea juridică trebuie înlocuită cu mentalitatea organică.
De la statul juridic până la statul organic este tot atâta distanţă cât este de la Renaştere până astăzi.
178
EPILOG
Semnificaţia jertfei profesorului Nae Ionescu*
- Cuvânt comemorativ -
Ne-am strâns laolaltă să ne reculegem câteva clipe pentru sufletul profesorului Nae Ionescu. Profesorul Nae Ionescu a căzut în luptă pe reduta onoarei legionare. Pierderea lui este imensă pentru întregul neam românesc. Cu el s-a dus o lume de gânduri cum rar se sălăşluieşte întrun cap omenesc atât de formidabil organizat. Buzele lui reci au zăvorât pentru totdeauna un verb încărcat de vrajă. Pleoapele lui s-au lăsat grele peste acele priviri pătrunzătoare care au scrutat adânc pământul şi cerul românesc. S-a stins un mare focar de atracţie şi educaţie socratică al culturii româneşti.
Dar din jertfa lui a ţâşnit o imensă flacără care luminează calea destinului acestui neam în zilele tenebroase ce le străbatem, când infame urzeli pornesc din toate ungherele.
E plină de adânc înţeles jertfa profesorului Nae Ionescu! El n-a fost din generaţia Căpitanului. Era mai vârstnic. N-a trecut prin şcoala *Frãþiilor de Cruce*. Nu şi-a făcut educaţia în cuib. N-a deţinut vreun grad legionar. Nu se legase prin jurăminte sfinte şi nu purtase săcuşorul.
S-a apropiat circumspect de Mişcare. Drumul lui n-a fost un drum obişnuit. N-a venit în Legiune din elan tineresc, fiindcă era în plină maturitate atunci când a apărut Legiunea. Nu l-a furat vreun val efemer al popularităţii, fiindcă prin structura lui era tăios de lucid. Nu l-a mânat oportunismul politic pe care totdeauna l-a detestat şi nici vreun gând de a-şi *„face situaþii”*, el, care de atâtea ori a refuzat să le primească, în special după restauraţie.
* Am publicat în acest *Buletin* gândurile profesorului Nae Ionescu privitoare la multe probleme care se pun Mişcării Legionare. Moartea lui prematură, survenită în condiţii nelămurite, a secat acest izvor de adâncă gândire legionară. Dar totodată această moarte le-a sfinţit şi le-a dat toată tăria pentru lumea legionară de acum şi de mai târziu. Mişcarea Legionară nu va uita niciodată semnificaţia jertfei profesorului Nae Ionescu.
Reproducem cuvintele comemorative rostite cu ocazia morţii lui şi la o grea cotitură pentru Mişcarea Legionară.
179
După experienţa cu ţărănismul românesc care a eşuat atât de lamentabil, profesorul Nae Ionescu a încercat o mare deziluzie. Dar acest lucru nu l-a descurajat.
Dimpotrivă, a continuat să adâncească mai mult explorările lui făcute ani de-a rândul pe tărâmul material şi spiritual al obiditului neam românesc. Atunci a văzut el cum toate izvoarele de viaţă ale acestui neam – pornite din adâncurile pământului şi istoriei româneşti – formează marele fluviu al spiritualităţii şi energiei legionare care curge când maiestuos, când învolburat în matca adâncită printr-o viaţă de trudă şi jertfă a

Căpitanului. Cu aceasta profesorul Nae Ionescu şi-a găsit sensul existenţei sale, pe care atât de amar de vreme l-a căutat prin toate părţile mintea lui cuprinzătoare.
De acum încolo, unicul lui gând va fi să propovăduiască adevărul cu deplina mulţumire că a cunoscut şi a înţeles pe Căpitan.
De matca acestui torent de nouă viaţă românească nu s-a îndepărtat nici o clipă. L-a urmat pretutindeni, prin beciurile poliţiei, în lagăre, în închisori, prin infirmerii murdare şi cu cât a suferit mai mult, cu atât s-a îndrăgit mai mult de el.
Când însă a văzut că la cotitura zilelor de astăzi se sapă diabolic această matcă şi se încearcă deturnarea curentului de nouă viaţă spre mocirla pestilenţială a lumii vechi, plină de bube fizice şi morale, pe care el le-a identificat atât de bine, s-a opus cu toată rezistenţa fiinţei sale. La temelia acestei rezistenţe a căzut corpul său, ca simbol de jertfă, pentru a se putea dura digul salvator. În faţa jertfei lui, se apleacă smeriţi legionarii să-şi ia noi puteri de luptă. Ce vor fi înţeles din această impresionantă
jertfă unii bieţi intelectuali pretenţioşi şi înfumuraţi, care cu greu pot gângăvi un silogism de-al maestrului, puţin interesează.
Adevărata intelectualitate românească vede prin jertfa celui mai de rasă intelectual român, definitiva ei încadrare în spiritualitatea legionară.
Prin moartea lui Nae Ionescu, Mişcarea Legionară face un mare pas spre învierea *Neamului Românesc* care, peste toate uneltirile şi mişeliile întunericului, va învinge.
Berlin - Amalienhof,
24 Martie 1940 Constantin Papanace

Constantin Papanace – Mihai Eminescu un mare precursor al Legionarismului românesc

Cuprins

Constantin Papanace – Destinul unei generaţii

CĂRŢI APĂRUTE LA EDITURA SCARA

- ***, *Ortodoxia ºi internaþionalismul religios*
- Slobodan Mileusnici, *Ruinele Ortodoxiei, Iugoslavia 1991 - 2000*
- ***, *ROMFEST 2000 – Întâlnirea românilor de pretutindeni*

(catalog cu conferinţele şi studiile manifestării)

- Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru Legionari*
- Părintele Nicolae Grebenea, *Amintiri din întuneric*
- Dumitru Bordeianu, *Mãrturisiri din mlaºtina disperãrii*
- Părintele Liviu Brânzaş, *Raza din catacombã*
- Radu Gyr, *Poezii/Pesme*, ediţie bilingvă
- Constantin Papanace, *Mica antologie aromâneascã*
- Fritjof Tito Colliander, *Calea Asceþilor*
- Ivan Ostrumov, *Istoria Sinodului Ferara – Florenþa*
- Firmilian Gherasim, Ion Vlăducă, *Ortodoxia ºi eroarea evoluþionistã*
- Părintele Cleopa, *Predici la Duminicile de peste an*
- Fritjof Tito Colliander, *Credinþa ºi trãirea Ortodoxiei*
- Mircea Eliade, *Salazar ºi revoluþia în Portugalia*
- Ionel Zeana, *Vulturii Pindului – Roman istoric*

ÎN PREGĂTIRE LA EDITURA SCARA

- Florin Stuparu, *1848. Anarhia democraticã*
- Florica Elena Laurenţiu, *Vânãtoarea de simboluri*
- SCARA, revista de oceanografie ortodoxă, Treapta a VIII-a
- Sfântul Iustin Popovici, *Biserica Ortodoxã ºi ecumenismul*
- Teodorit, Episcop al Kirului, *Zece cuvinte despre dumnezeiasca Pronie*
- Florica Elena Laurenţiu, *Poveºtile Cocostârcului Alb*
- Sfântul Nicolae Velimirovici, *Omilii*
- Sfântul Ioan Damaschin, *Logica* (*Dialectica*)